

Σ Ε Ι Ρ Α

νέα λογομάθεια

διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Ορθογραφία

Επιστημονική υπεύθυνη: Ιωάννα Αντωνίου-Κρητικού

Επιμέλεια: Βίκυ Μποτίνη, Νάντια Οικονόμου



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ



ΣΕΙΡΑ

νέα λογομάθεια

διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Ορθογραφία

Σειρά «νέα λογομάθεια» – διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας
Ορθογραφία

Επιστημονική υπεύθυνη: Ιωάννα Αντωνίου-Κρητικού
Επιμέλεια: Βίκυ Μποτίνη, Νάντια Οικονόμου
Σχεδιασμός εξωφύλλου & σελιδοποίηση: Άρτεμις Γλάρου

Συνοδευτικό εγχειρίδιο του ομώνυμου DVD-ROM
Κυκλοφόρησε από το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ – Ε.Κ. «Αθηνά»)

ISBN: 960-8191-41-6

Copyright © 2007 – Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ – Ε.Κ. «Αθηνά»)



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΙΕΛ – Ε.Κ. «Αθηνά»)
Αρτέμιδος 6 & Επιδαύρου, 151 25 Παράδεισος Αμαρουσίου
Τηλ.: 210 6875300 – Fax: 210 6854270 – <http://www.ilsp.gr> – support@ilsp.gr

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, ή απόδοση κατά την παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια από το ΙΕΛ. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.



RESEARCH AND INNOVATION CENTER
IN INFORMATICS, COMMUNICATIONS
AND INTELLIGENT TECHNOLOGIES
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ
ΣΤΕ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ



Ελλάδα
ανταγωνιστική
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ



ΣΕΙΡΑ

νέα λογομάθεια

διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Ορθογραφία



ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται για την Ορθογραφία της ελληνικής γλώσσας και είναι χρήσιμο βοήθημα για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου. Εντάσσεται στην σειρά «νέα λογομάθεια» και αποτελεί συνοδευτική έκδοση του ομώνυμου DVD-ROM.

Το διδακτικό υλικό του DVD-ROM καλύπτει το σύνολο των γλωσσικών φαινομένων της Νέας Ελληνικής, καθώς και την αντίστοιχη ύλη ασκήσεων. Συγκεκριμένα, οι μαθητές θα μπορέσουν:

- να παρακολουθήσουν την πορεία εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας
- να συνειδητοποιήσουν την πολυμορφία της γλωσσικής έκφρασης
- να εξασκηθούν σε θέματα που αφορούν και στα τέσσερα επίπεδα του λόγου: το Συντακτικό, την Γραμματική, το Λεξιλόγιο και την Ορθογραφία.

Έγινε προσπάθεια το DVD-ROM να είναι ελκυστικό για τους μαθητές, χάρη στις δυνατότητες των πολυμέσων (κείμενα, εικόνες, ήχοι και κίνηση). Δίνεται η ευκαιρία στον μαθητή να συμμετέχει ενεργά, ενώ μαθαίνει. Χάρη στην διαδραστικότητα ο μαθητής είναι σε θέση να κάνει διάφορες επιλογές και μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να πλοηγηθεί σε όλη την διδακτική ύλη που περιλαμβάνεται στα ηλεκτρονικά βιβλία, η έντυπη μορφή των οποίων αποτελεί την σειρά «νέα λογομάθεια».

Το DVD-ROM όμως περιέχει και παρουσιάσεις της ύλης μέσω των διδακτικών μερών τα οποία επεξηγούν τις δύσκολες έννοιες ώστε να γίνουν πιο προσιτές στον μαθητή. Χρησιμοποιούνται διάφορες προσεγγίσεις, συνθετική φωνή, βίντεο, κινούμενα σχέδια κ.λπ. Τα διδακτικά μέρη συνοδεύονται από πλήθος ασκήσεων, πολλές από τις οποίες έχουν σχεδιαστεί με παιγνιώδη τρόπο, ώστε να είναι ελκυστικές και να κινητοποιούν τα παιδιά. Η επιτυχία στις ασκήσεις επιβραβεύεται με τα λεγόμενα «ηλε-

κτρονικά βραβεία» που έχουν επιλεγεί από τον χώρο της τέχνης και του πολιτισμού. Επιτυγχάνεται έτσι μία ευρύτερη προσέγγιση της γλώσσας σε συνδυασμό με πολιτισμικά στοιχεία.

Το λογισμικό «νέα λογομάθεια» προσφέρει στα παιδιά ένα πλούτο εργαλείων Γλωσσικής Τεχνολογίας για επισήμανση και διόρθωση ορθογραφικών λαθών και λαθών συμφωνίας μεταξύ των λέξεων, εργαλείων συγγραφής κειμένων, εργαλείων για την κλίση οποιασδήποτε λέξης κ.λπ.

Η «νέα λογομάθεια» είναι ένα λογισμικό που καλύπτει την διδακτέα ύλη των τριών τελευταίων τάξεων του Δημοτικού και των τριών τάξεων του Γυμνασίου. Είναι όμως πολύ χρήσιμη και στα παιδιά του Λυκείου για επανάληψη, αλλά και στους γονείς που θέλουν να επιβλέπουν την κατάκτηση της γλώσσας από το παιδί τους.

Το DVD-ROM «νέα λογομάθεια» αποτελεί μετεξέλιξη του γνωστού λογισμικού «λογομάθεια» που είχε μεγάλη επιτυχία τα προηγούμενα χρόνια. Πέραν του ελλαδικού χώρου χρησιμοποιείται και στα σχολεία της Κύπρου για την υποβοήθηση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας.

Πρόσφατα το ΙΕΛ αποφάσισε να υποστηρίξει την ηλεκτρονική έκδοση με σειρά βιβλίων. Έτσι το παιδί μπορεί να έχει «σταθερή αναφορά» στο μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου, ακόμη και όταν δεν έχει μαζί του τον Η/Υ.

Γύρω στους 100 επιστήμονες έχουν συμβάλει στην προσπάθεια αυτή. Θέλω να ευχαριστήσω όλους αυτούς που συνέβαλαν τόσο στην αρχική μορφή όσο και στην σύγχρονη μορφή και ιδιαίτερος τους κ.κ. Γ. Μπαμπινιώτη, τέως Πρύτανη του Παν/μίου Αθηνών, Ν. Μήτση, Αντιπρύτανη Παν/μίου Θεσσαλίας και Αντιπρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Δ. Μελά, πρώην Αντιπρόεδρο του Π. Ι. και Δ. Ακτύπη, πρώην Σχολικό Σύμβουλο.

Καθ. Γεώργιος Καραγιάννης
Πρόεδρος Ε.Κ. «Αθηνά», Διευθυντής ΙΕΛ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ορθογραφία ουσιαστικών	9
Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών	9
Αρσενικά σε -ας	9
Αρσενικά σε -ης	13
Αρσενικά σε -ος	19
Ορθογραφία θηλυκών ουσιαστικών	21
Θηλυκά σε -α	21
Θηλυκά σε -η	29
Θηλυκά σε -ω	30
Ορθογραφία ουδέτερων ουσιαστικών	31
Ουδέτερα σε -ο	31
Ουδέτερα σε -ι	35
Ουδέτερα σε -α	43
Ορθογραφία επιθέτων	49
Επίθετα με αρσενικό σε -ος	49
Επίθετα με αρσενικό σε -ύς	60
Επίθετα με αρσενικό σε -ων	60
Επίθετα με αρσενικό σε -ης	61
Ορθογραφία μετοχών	62
Μετοχές σε -ωμένος	62
Παθητικές μετοχές	65
Ορθογραφία ρηματικών καταλήξεων σε -αι και -ε	68
Ορθογραφία ρημάτων α' συζυγίας (Ενεργητική και Παθητική φωνή)	70

Ορθογραφία ρημάτων και των παραγώγων τους	75
Το ρήμα «δίνω»	75
Το ρήμα «λείπω»	76
Τα ρήματα «αλείφω» και «αμείβω»	77
Τα ρήματα «νοιάζομαι» και «νιώθω»	78
Ρήματα που σχηματίζουν άσιγμο αόριστο με «η/ει» στην παραλήγουσα	78
Ρήματα σε -(λ)λω	82
Παραλήγουσα αορίστου	86
Λέξεις που γράφονται με «ρ» ή «ρρ»	91
Καταλήξεις επιρρημάτων	94
Διάκριση των που/πού, πως/πώς, ότι/ό,τι	100
Διάκριση των ποια/πια και ποιο/πιο	106
Πάθη φωνηέντων	109
Λέξεις ενωμένες σε μία λέξη	120
Ορθογραφία παρωνύμων	123
Συντομογραφίες – Ακρώνυμα	126
Ορθογραφία αριθμητικών	140
Τελικό -ν	146
Επαναληπτικές ασκήσεις	151
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
Λύσεις των ασκήσεων	169
Σύνδεση με το περιεχόμενο του DVD-ROM νέα λογομάθεια	190
Βιβλιογραφία	192

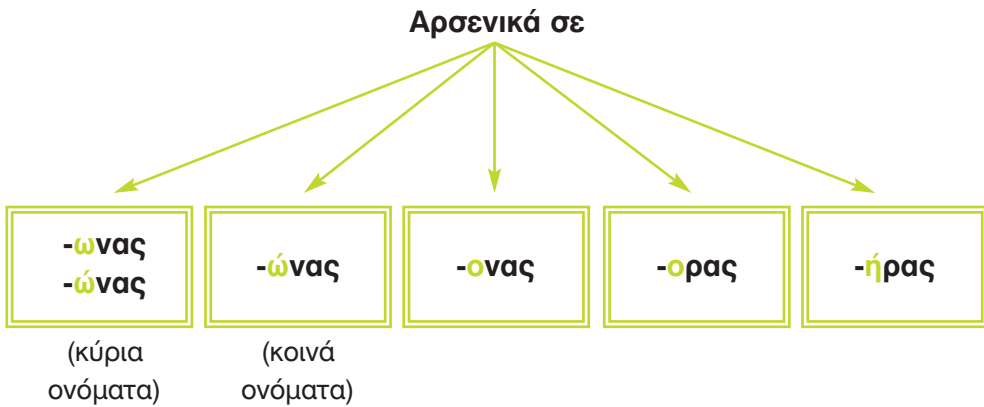


ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών

Τα αρσενικά ουσιαστικά έχουν τις εξής καταλήξεις: -ας, -ης, -ος.

Αρσενικά σε -ας



-ωνας και -ώνας (κύρια ονόματα)

Τα κύρια αρσενικά ονόματα παροξύτονα και προπαροξύτονα σε **-ώνας** ή **-ωνας** γράφονται με **ω**.

Π.χ. Αγάθωνας, Απόλλωνας, Πλάτωνας, Ίωνας, Ιάπωνας, Μαραθώνας, Κιθαιρώνας

Εξαιρούνται: Αγαμέμνονας, Ιάσοντας, Παντελεήμονας, Μακεδόνας, Στρυμόνας, Αλιάκμονας, Αρίοντας

-ώνας (κοινά ονόματα)

Τα κοινά αρσενικά ονόματα σε **-ώνας** γράφονται με **ω**.

Π.χ. αγκώνας, αιώνας, αγώνας, θαμώνας, ελαιώνας, πευκώνας, ξενώνας, στρατώνας

Εξαιρούνται: αλαζόνας, ηγεμόνας, κανόνας, κηδεμόνας, συνδαιτημόνας

-ονας

Τα κοινά αρσενικά προπαροξύτονα ονόματα σε **-ονας** γράφονται με **ο**.

Π.χ. άξ**ο**νας, αρχιτέκ**ο**νας, γείτ**ο**νας, επιστή**ο**νας

Εξαιρούνται: άμβ**ω**νας, είρ**ω**νας, θερμοσί**φ**ωνας, καύ**σ**ωνας, μεσαί**ω**νας, κώδ**ω**νας, εύ**ζ**ωνας

-ορας

Όλα τα αρσενικά ονόματα, κύρια και κοινά, σε **-ορας** γράφονται με **ο** χωρίς εξαίρεση.

Π.χ. αυτοκράτ**ο**ρας, εισπράκτ**ο**ρας, ρήτ**ο**ρας, Νέστ**ο**ρας

-ήρας

Όλα τα κοινά αρσενικά ονόματα σε **-ήρας** γράφονται με **η**.

Π.χ. ανεμιστή**η**ρας, κλητή**η**ρας, σωτή**η**ρας



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα παρακάτω παροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά.

-ώνας

-όνας

- | | |
|---------------|---------------|
| 1. αγκ..... | 6. απατε..... |
| 2. ηγεμ..... | 7. θαμ..... |
| 3. κηδεμ..... | 8. κρυψ..... |
| 4. αγ..... | 9. ελαι..... |
| 5. αλαζ..... | 10. καν..... |



Άσκηση 2

Συμπλήρωσε με -ωνας ή -ονας τα παρακάτω προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά.



1. άξ.....
2. αρχιτέκτ.....
3. γείτ.....
4. άμβ.....
5. πνεύμ.....
6. είρ.....
7. καύσ.....
8. μεσαί.....
9. κί.....
10. θερμοσίφ.....

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα παρακάτω κύρια αρσενικά ουσιαστικά.



1. Αγάθ.....
2. Λάπ.....
3. Αλιάκμ.....
4. Αγαμέμν.....
5. Ζήν.....
6. Κίμ.....
7. Παντελεήμ.....
8. Αρί.....
9. Σπυρίδ.....
10. Στρυμ.....
11. Ιάσ.....
12. Κιθαιρ.....
13. Απόλλ.....
14. Μακεδ.....
15. Ιάπ.....
16. Ιλαρί.....



Άσκηση 4

Διάλεξε το κατάλληλο φωνήεν (ο/ό ή ω/ώ), για να συμπληρώσεις τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

- | | |
|----------------|----------------|
| 1. αγ...νας | 6. ελαι...νας |
| 2. καν...νας | 7. είρ...νας |
| 3. χειμ...νας | 8. κηδεμ...νας |
| 4. πνεύμ...νας | 9. ηγεμ...νας |
| 5. στρατ...νας | 10. άξ...νας |



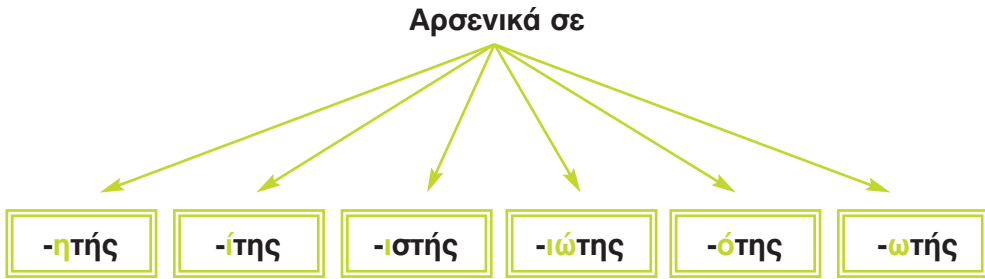
Άσκηση 5

Συμπλήρωσε τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

- | | |
|------------------|------------------|
| 1. ανεμιστ..... | 6. μάστ..... |
| 2. αυτοκράτ..... | 7. εισπράκτ..... |
| 3. κλητ..... | 8. Νέστ..... |
| 4. διδάκτ..... | 9. ρήτ..... |
| 5. σωτ..... | 10. κινητ..... |



Αρσενικά σε -ης



-ητής

Όλα τα κοινά αρσενικά ονόματα σε **-ητής** γράφονται με **η** στην παραλήγουσα και προέρχονται κυρίως από ρήματα β' συζυγίας.

Π.χ.

β' συζυγία	{	νικώ – νίκησα → νικητής
		συζητώ – συζήτησα → συζητητής
α' συζυγία	{	μαθαίνω → μαθητής
		δωρίζω → δωρητής

Εξαιρούνται όσα προέρχονται από τα ρήματα *κρίνω, λύω, μηνύω, ιδρύω, ισχύω, ενδύω* που γράφονται ως εξής: κριτής, υποκριτής, αναλυτής, μηνυτής, ιδρυτής, ενισχυτής, επενδυτής.

-ίτης

Τα εθνικά αλλά και τα περισσότερα κοινά αρσενικά ουσιαστικά σε **-ίτης** γράφονται με **ι**.

Π.χ. Μοραΐτης, Μεσολογγίτης, πολίτης, τεχνίτης

Εξαιρούνται και γράφονται:

- α) με **η**: διαβήτης, ιδιοκτήτης, κομήτης, μαγνήτης, προφήτης, αλήτης, πλοιοκτήτης, κυβερνήτης, πλανήτης, Αιγινήτης
- β) με **υ**: δύτης (δύω), θύτης (θύω = θυσιάζω), λύτης – διαλύτης – καταλύτης – ηλεκτρολύτης (λύω), λωποδύτης, μυροβλύτης, νεροχύτης και τα σύνθετα με τη λέξη *μύτη*: κοκκινομύτης
- γ) με **ει**: όσα σχηματίζονται με τη λέξη *όρος* (-ορείτης), π.χ. Ψηλορείτης, Αγιορείτης, Πηλιορείτης

-ιστής

Τα κοινά αρσενικά ουσιαστικά σε **-ιστής** γράφονται με **ι**. Συνήθως προέρχονται από ρήματα σε **-ίζω** και πιο σπάνια από ρήματα β' συζυγίας.

Π.χ. καπνίζω → καπνιστής

υπολογίζω → υπολογιστής

ποτίζω → ποτιστής

τραγουδώ → τραγουδιστής

πολεμώ → πολεμιστής

Εξαιρούνται: δανειστής, ληστής, εμπρηστής

-ιώτης

Όλα τα αρσενικά σε **-ιώτης** γράφονται με **ι** και **ω** χωρίς εξαίρεση.

Π.χ. στρατιώτης, νησιώτης, πατριώτης, Σαμιώτης

-ότης

Τα κοινά αρσενικά ουσιαστικά σε **-ότης** γράφονται με **ο**.

Π.χ. αγρότης, δημότης, δεσπότης

Εξαιρούνται: θιασώτης, δεσμώτης και τα εθνικά, π.χ. Ηπειρώτης, Πειραιώτης

-ωτής

Όλα τα αρσενικά ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα σε **-ώνω** και λήγουν σε **-ωτής** γράφονται με **ω**.

Π.χ. λυτρώνω → λυτρωτής

διορθώνω → διορθωτής

ελευθερώνω → ελευθερωτής



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα αρσενικά ουσιαστικά που προέρχονται από τα παρακάτω ρήματα.

1. επιθεωρώ

-ητής
-ιτής
-υτής

επιθεωρ.....

2. καλλιεργώ

-ητής
-ιτής
-υτής

καλλιεργ.....

3. τραγουδώ

-ηστής
-ιστής
-υστής

τραγουδ.....

4. καπνίζω

-ηστής
-ιστής
-υστής

καπν.....

5. ασκούμαι (ασκώ)

-ητής
-ιτής
-υτής

ασκ.....

6. ποιώ

-ητής
-ιτής
-υτής

ποι.....

7. ιδρύω

-ητής
-ιτής
-υτής

ιδρ.....

8. κρίνω

-ητής
-ιτής
-υτής

κρ.....

9. δανείζω

-ιστής
-ειστής
-ηστής

δαν.....

10. αθλούμαι (αθλώ)

-ητής
-ιτής
-υτής

αθλ.....



Άσκηση 2

Συμπλήρωσε με το κατάλληλο φωνήεν (ι, η, υ) τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

1. φοιτ...τής

6. μην...τής

2. ιδρ...τής

7. ασκ...τής

3. κρ...τής

8. αθλ...τής

4. νικ...τής

9. συζητ...τής

5. ποι...τής

10. δωρ...τής



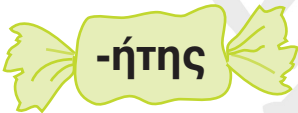
Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.



-ίτης

1. Λευκαδ.....
2. Μεσολογγ.....
3. Αιγιν.....
4. Πηλιορ.....



-ήτης

5. Αγιορ.....
6. Ψηλορ.....



-εΐτης

7. οπλ.....
8. κομ.....
9. αλ.....



-ύτης

10. δ.....
11. θ.....
12. λ.....

Άσκηση 4

Συμπλήρωσε τα κενά με το κατάλληλο φωνήεν: -ή, -ί.



1. Ανατολ...της
2. ιδιοκτ...της
3. μαγν...της
4. τεχν...της
5. προφ...της
6. διαβ...της
7. πολ...της



Άσκηση 5

Συμπλήρωσε με -ότης ή -ώτης τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

- | | |
|----------------|----------------|
| 1. αγρ..... | 6. συνωμ..... |
| 2. δημ..... | 7. προδ..... |
| 3. ταξιδι..... | 8. εκδ..... |
| 4. θιασ..... | 9. στρατι..... |
| 5. πατρι..... | |



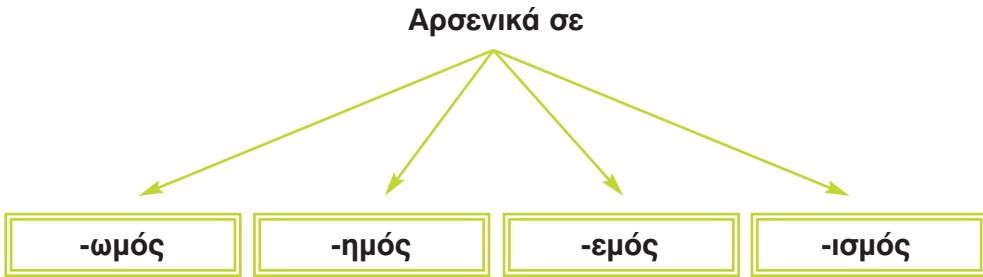
Άσκηση 6

Συμπλήρωσε τα κενά με το κατάλληλο φωνήεν: ό ή ώ.

- | | |
|----------------|-----------------|
| 1. νησι...της | 6. επαρχι...της |
| 2. δεσπ...της | 7. δημ...της |
| 3. ιππ...της | 8. αιμοδ...της |
| 4. Ηπειρ...της | 9. τοξ...της |
| 5. δεσμ...της | |



Αρσενικά σε -ος



-ωμός

Τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ωμός** γράφονται με **ω** και προέρχονται κυρίως από ρήματα σε **-ώνω**.

Π.χ. λυτρώνω → λυτρωμός

σκοτώνω → σκοτωμός

τελειώνω → τελειωμός

Επίσης με **ω** γράφονται: βωμός, ζωμός

Εξαιρούνται: ερχομός, νομός, σολομός

-ημός

Τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ημός** που προέρχονται από ρήματα β' συζυγίας γράφονται με **η**.

Π.χ. ξυπνώ → ξυπνημός

Επίσης με **η** γράφεται η λέξη καημός.

Εξαιρούνται: λιμός, λοιμός, θυμός, δρυμός, χυμός

-εμός

Τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-εμός** γράφονται με **ε**.

Π.χ. ξενιτεμός, μισεμός

Εξαιρείται: λαιμός

-ισμός

Τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-ισμός** γράφονται με **ι** και δηλώνουν:

- την αντίστοιχη πράξη ρημάτων σε **-ίζω**, π.χ. φωτισμός (φωτίζω)
- σύστημα ιδεών, π.χ. χριστιανισμός, αναρχισμός
- πρακτική βασισμένη στις αρχές ενός προσώπου, π.χ. σταλινισμός
- συμπεριφορά ή τάση, π.χ. εγωκεντρισμός, παραλογισμός
- φαινόμενο σχετικό με αυτό που εκφράζει το θέμα, π.χ. πολυμορφισμός
- λογοτεχνικό, καλλιτεχνικό κ.λπ. ρεύμα, π.χ. υπερρεαλισμός, συμβολισμός, κυβισμός



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα κενά στα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.

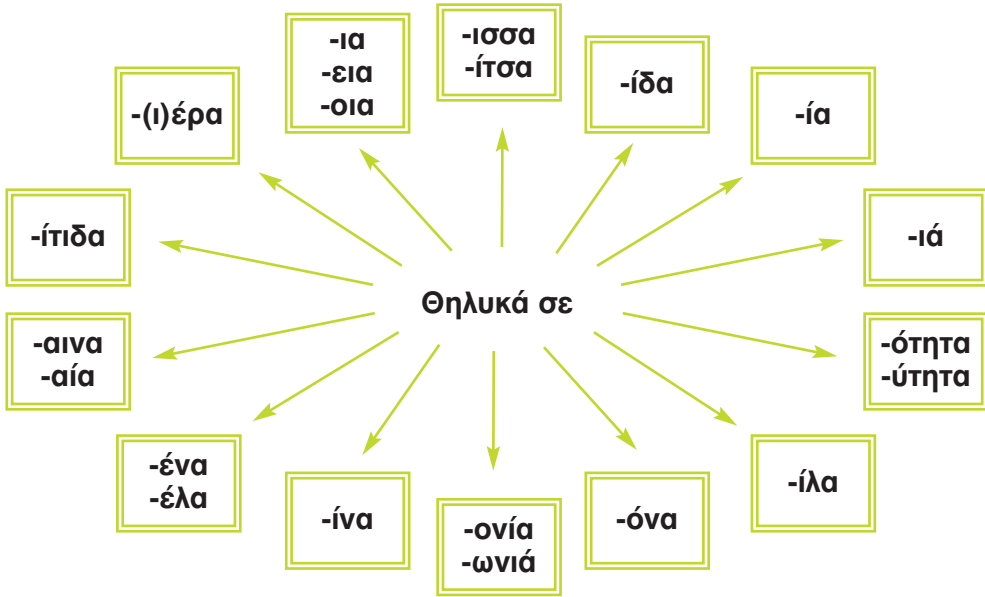
- | | |
|---------------|----------------|
| 1. ερχ...μός | 9. ν...μός |
| 2. λυτρ...μός | 10. β...μός |
| 3. σκοτ...μός | 11. στερ...μός |
| 4. τσακ...μός | 12. λ...μός |
| 5. γλιτ...μός | 13. γκρ...μός |
| 6. θ...μός | 14. μισ...μός |
| 7. δρ...μός | 15. ξυπν...μός |
| 8. χ...μός | 16. κα...μός |



Ορθογραφία θηλυκών ουσιαστικών

Τα θηλυκά ουσιαστικά έχουν τις εξής καταλήξεις: -α, -η, -ω.

Θηλυκά σε -α



-ίτιδα

Τα θηλυκά σε **-ίτιδα** γράφονται με **ι**.

Π.χ. παρωτίτιδα, ηπατίτιδα, αρθρίτιδα

-(ι)έρα

Τα θηλυκά σε **-ιέρα** και σε **-έρα** γράφονται με **ιε** και **ε** αντίστοιχα.

Π.χ. σκακιέρα, τσαγιέρα, φρουτιέρα, μπανιέρα, μητέρα, θυγατέρα

Εξαιρούνται: σφαίρα, εταίρα

-ια, -εια, -οια

Σε **-ια** με **ι** γράφονται τα θηλυκά ουσιαστικά που λήγουν σε καταχρηστικό δίφθογγο.

Π.χ. συμπόνια, φτήνια, ζωντάνια, ασχήμια

Εξαιρούνται: πραμάτεια, φτώχεια

Με **ι** γράφονται και όσα θηλυκά τελειώνουν σε **-τρια**.

Π.χ. μαθήτρια, φοιτήτρια, εργάτρια, Ερέτρια

Με **-εια** γράφονται τα θηλυκά που προέρχονται κυρίως από ρήματα β' συζυγίας β' τάξης και από επίθετα σε **-ης**.

Π.χ. βοηθώ → βοήθεια

αφελής → αφέλεια

Επιπλέον οι λέξεις: οικογένεια, επήρεια, ιέρεια, νωχέλεια, καθώς και τα περισσότερα κύρια ονόματα σε **-εια**: Οδύσσεια, Χαιρώνεια, Αντιόχεια κ.ά.

Με **-οια** γράφονται οι λέξεις που προέρχονται από τα ρήματα: πλέω, πνέω, ρέω, νοώ, καθώς και το Εύβοια.

Π.χ. άπλοια, άπνοια, δύσπνοια, άνοια, έννοια, μετάνοια, παλίρροια

-ισσα, -ίτσα

Τα θηλυκά σε **-ισσα** γράφονται με **ι** και **σσ**.

Π.χ. αρχόντισσα, πατριώτισσα, νησιώτισσα, μέλισσα, πίσσα

Εξαιρούνται: σάρισα, κνίσα, Λάρισα, γόησα, νήσσα, λύσσα, κόμησα

Τα θηλυκά υποκοριστικά σε **-ίτσα** γράφονται με **ι**.

Π.χ. μπαλίτσα, αλυσιδίτσα, καρφίτσα

Εξαιρείται: θείτσα

-ίδα

Τα θηλυκά σε **-ίδα** γράφονται με **ι**.

Π.χ. πατρίδα, βίδα, γαρίδα

Εξαιρούνται: φλοίδα, σημύδα, καρύδα, χλαμύδα

-ία

Τα παροξύτονα θηλυκά σε **-ία** γράφονται με **ι**.

Π.χ. φιλία, αηδία, κοροϊδία



Εξαιρούνται:

α) όσα προέρχονται από επίθετα σε **-ύς** ή από ρήματα σε **-εύω**, π.χ.
ευθύς → ευθεία, λατρεύω → λατρεία, πορεύομαι → πορεία

Αλλά εικονολατρία, πεζοπορία

β) τα κύρια ονόματα Βασιλεία, Ηλεία, Σητεία και Τροία, καθώς και οι λέξεις: αλαζονεία, θεία, λεία, μνεία, υγεία, χημεία, πελατεία, ελεγεία, επατεία, βλακεία, γραμματεία, πειρατεία, τελεία

-ιά

Τα θηλυκά σε **-ιά** γράφονται με **ι**.

Π.χ. βραδιά, ερημιά, αναποδιά

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **ει** όσα προέρχονται από ρήματα σε **-εύω**

Π.χ. δουλεύω → δουλειά

γιατρεύω → γιατρεία

παντρεύω → παντρεία

σοδεύω → σοδειά

β) με **οι**: χροιά

-ότητα, -ύτητα

Τα θηλυκά σε **-ότητα** γράφονται με **ο** και **η**.

Π.χ. πατρότητα, συμβατότητα, ιδιότητα

Τα θηλυκά σε **-ύτητα** προέρχονται από επίθετα σε **-ύς** και γράφονται με **υ** και **η**.

Π.χ. ταχύτητα, βαρύτητα, ευθύτητα

-ίλα

Τα θηλυκά σε **-ίλα** γράφονται με **ι**.

Π.χ. ανατριχίλα, μαυρίλα

Εξαιρούνται: καμήλα, μαντήλα, αρβύλα

-όνα

Τα θηλυκά σε **-όνα** γράφονται με **ο**.

Π.χ. εικόνα, βελόνα, σταγόνα

Εξαιρούνται: κρυψώνα, λεγεώνα, χελώνα, λεχώνα, ανεμώνα, αρραβώνα, αχυρώνα, καθώς και τα κύρια ονόματα: Αυλώνα, Βαβυλώνα, Βραυρώνα, Καλυδώνα, Σιδώνα, Σικυώνα

-ονία, -ωνιά

Τα θηλυκά σε **-ονία** γράφονται με **ο** και **ι**.

Π.χ. ηγεμονία, κηδεμονία, αυτοκτονία, φιλοπονία, Μακεδονία, Σαξονία

Εξαιρούνται και γράφονται με **ω** ορισμένα κοινά και κύρια ονόματα: κοινωνία, αμμωνία, αγωνία, γωνία, Ιωνία, Ιαπωνία, Λακωνία, καθώς και τα ουσιαστικά που σχηματίζονται με τη λέξη *φωνή*: ευφωνία, διαφωνία

Τα θηλυκά σε **-ωνιά** γράφονται με **ω** και **ι**.

Π.χ. γωνιά, θημωνιά, παγωνιά, χειμωνιά, κλειδωνιά

Εξαιρούνται: βελονιά, λεμονιά, πετονιά, γειτονιά, χρονιά

-ίνα

Τα θηλυκά σε **-ίνα** γράφονται με **ι**.

Π.χ. προβατίνα, αξίνα, καρδερίνα, Κατερίνα

Εξαιρούνται: σειρήνα, σφήνα, χήνα, σπλήνα, λειχήνα, πείνα

-ένα, -έλα

Τα θηλυκά σε **-ένα** γράφονται με **ε**.

Π.χ. αρένα, χτένα, καδένα

Τα θηλυκά σε **-έλα** γράφονται με **ε** και ένα **λ**.

Π.χ. κοπέλα, σαρδέλα, φανέλα, τρέλα

Εξαιρούνται: βδέλλα, θύελλα (προπαροξύτονο)



-αινα, -αία

Τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-αινα** γράφονται με **αι**.

Π.χ. λέ**αι**να, φά**λαι**να, τρία**ι**να, Γιώργ**αι**να

Τα θηλυκά ουσιαστικά σε **-αία** γράφονται με **αι**.

Π.χ. σημα**ί**α, αυλα**ί**α, νεολα**ί**α, κερα**ί**α

Με **αι** γράφονται και τα προπαροξύτονα κύρια ονόματα, π.χ. Νί**κ**αια, Ποτί**δ**αια, Φώ**κ**αια, Αστυ**π**άλαια

Εξαιρούνται: Ζέα, Κέα, Νεμέα, Τεγέα, Κορέα, Ρέα, θέα, ιδέα, παρέα, νέα

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν.



1. Αυτή η αρρώστ...α δεν έχει γιατρ...ά.
2. Η καλλιέργ...α της ντομάτας έφερε καλή σοδ...ά.
3. Η απληστ...α και η αλαζον...α είναι ελαττώματα.
4. Στη διάρκ...α της προεδρ...ας του ήταν άψογος.
5. Έδειχνε συμπόν...α και συμπάθ...α στους φτωχούς.
6. Ξεχώριζε για την οξύν...α, τη σοβαρ...τ...τα και την ευθ...τ...τά του.
7. Η άγν...α και η αδιαφορ...α πληρώνονται με αποτυχ...α.
8. Η κακοκαιρ...α έδωσε τη θέση της στην άπν...α και την ηλιοφάν...α.
9. Η ορφάν...α και η δυστυχ...α έχουν μεγάλη συγγέν...α.



Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν.

- | | |
|--------------------|----------------------|
| 1. περικεφαλ.....α | 11. παρ.....α |
| 2. λύκ.....να | 12. ελ.....ά |
| 3. γειτον.....ά | 13. παντρ.....ά |
| 4. βραδ.....ά | 14. ξενιτ.....ά |
| 5. ηγεμον.....α | 15. ειλικρίν.....α |
| 6. τυρανν.....α | 16. ερμην.....α |
| 7. θητ.....α | 17. ευγέν.....α |
| 8. προφητ.....α | 18. διχόν.....α |
| 9. έν.....α | 19. βαρ.....τ.....τα |
| 10. Σαμιώτ.....α | 20. Λάρ.....α |



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν από τα παρακάτω θηλυκά ουσιαστικά.

1. Η στρατιωτική θητ...α έχει δυσκολ...ες.
2. Θα ακολουθήσουμε την ίδια πορ...α.
3. Η λατρ...α των εικόνων λέγεται εικονολατρ...α.
4. Η αυλή μας είναι μεγάλη σαν πλατ...α.
5. Είναι βαριά η φτώχ...α, όπως και η ορφάν...α.
6. Η τροχ...α δίνει κλήσεις για παραβάσεις των κανόνων κυκλοφορ...ας.
7. Δέκα χρόνια πολιορκούσαν την Τρ...α οι Αχαιοί.
8. Ζήτησε άδ...α από την υπηρεσ...α.



9. Η προσοχή στη λεπτομέρ...α αποτελεί εγγύηση για την τελει...τ...τα.
10. Η καμ...λα αποκαλείται «το πλοίο της ερήμου».

Άσκηση 4

Συμπλήρωσε τα παρακάτω θηλυκά ουσιαστικά με τα φωνήεντα που λείπουν.



1. Η βαρυχειμ...ν...ά κι η μεγάλη παγ...ν...ά έκαψαν τη λεμ...ν...ά.
2. Οι Ίωνες εγκαταστάθηκαν στην Ι...ν...α, οι Ιάπωνες κατοικούν στην Ιαπ...ν...α, οι Λάκωνες στη Λακ...ν...α, οι Εσθονοί και οι Λετονοί στην Εσθ...ν...α και Λετ...ν...α αντίστοιχα.
3. Η γειτόν...σα ζήτησε από τη Μαρία μια λευκή κορδελ...σα.
4. Μικρότερη παρίστανε τη γό...σα και καμάρωνε σαν πριγκίπ...σα. Πίστευε πως σαν μεγάλωνε, θα γινόταν βασίλ...σα.
5. Η εικ...να παρίστανε μian Αμαζ...να που κρατούσε ανεμ...να.
6. Πλούσια είναι η χλωρ...δα και η παν...δα της πατρ...δας μας.
7. Η σταφ...δα και η καρ...δα χρησιμοποιούνται σε πολλά γλυκίσματα.
8. Η Μαρ...να είχε μια χ...να και μια καρδερ...να.

Άσκηση 5

Συμπλήρωσε τα παρακάτω κύρια θηλυκά ουσιαστικά με τα φωνήεντα που λείπουν.



1. Γεωργ...α
2. Αθανασ...α
3. Πελαγ...α
4. Ουραν...α
5. Αντων...α
6. Βασίλ...α

- | | |
|------------------|-----------------|
| 7. Λαμ...α | 12. Λευκωσ...α |
| 8. Κυρήν...α | 13. Χαιρών...α |
| 9. Ολυμπ...α | 14. Φλωρεντ...α |
| 10. Καισάρ...α | 15. Θεσσαλ...α |
| 11. Φιλαδέλφ...α | 16. Ηλ...α |



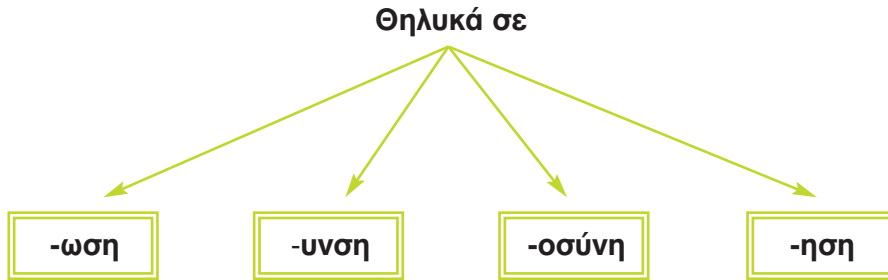
Άσκηση 6

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν από τα παρακάτω θηλυκά ουσιαστικά.

1. Η απώλ..... της ψυχραιμ.....ς είναι επικίνδυνη.
2. Η περιέργ..... και η εχεμύθ..... συνήθως δεν πάνε μαζί.
3. Η ολομέλ..... της Βουλής αποφάσισε την ψήφιση του νόμου.
4. Η κοινων..... στηρίζεται στον σεβασμό και την τήρηση των νόμων.
5. Ο πλούτος δεν αρκεί για την εξασφάλιση της ευτυχ.....ς.
6. Ο Σέλευκος Α΄ ίδρυσε τη Σελεύκ..... και την Αντιόχ.....
7. Η Βενετ..... είναι πόλη της Ιταλ.....ς.
8. Η καθηγήτρ..... εξέτασε τη Λουκ..... στο μάθημα της Ιστορ.....ς.
9. Η ικανότ.....τα προσαρμογής είναι απαραίτητη για την επιβίωση.
10. Τα παιδιά χωρίς οικογέν..... αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολ.....ς στη ζωή.



Θηλυκά σε -η



-ωση

Τα θηλυκά σε **-ωση** γράφονται με **ω** και συνήθως προέρχονται από ρήματα σε **-ώνω** ή σχηματίζονται με τη λέξη γνώση.

Π.χ. νάρκωση, ανανέωση, διάγνωση

-υνη

Τα θηλυκά σε **-υνη** γράφονται με **υ** και προέρχονται από ρήματα σε **-αίνω** και **-ύνω**.

Π.χ. παχαίνω → πάχυνση

διευθύνω → διεύθυνση

σμικρύνω → σμίκρυνση

-οσύνη

Τα θηλυκά σε **-οσύνη** γράφονται με **ο** και **υ** και προέρχονται συνήθως από επίθετα σε **-ος**.

Π.χ. καλοσύνη, αγιοσύνη, δικαιοσύνη

-ηση

Τα θηλυκά σε **-ηση** γράφονται με **η**.

Π.χ. εξήγηση, οδήγηση, αφήγηση

Εξαιρούνται: τα θηλυκά που προέρχονται από ρήματα σε **-ίζω**

Π.χ. διαφημίζω → διαφήμιση

Θηλυκά σε -ω

Τα κοινά θηλυκά ουσιαστικά τα οποία τελειώνουν σε **-ώ** γράφονται πάντα με **ω**.

Π.χ. ηχώ, πειθώ, φειδώ

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και τα θηλυκά βαφτιστικά ονόματα σε **-ω/ώ**.

Π.χ. Φρόσω, Καλυψώ, Αργυρώ



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν.

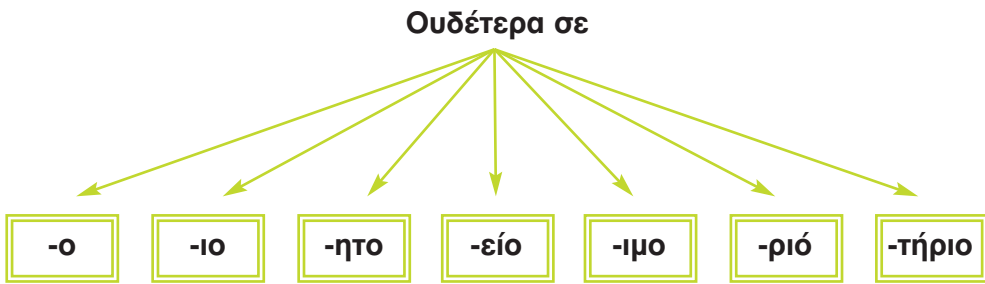
- | | |
|-----------------------|-------------------------|
| 1. η άσκ...σ... | 9. η μόλ...νσ... |
| 2. η ερώτ...σ... | 10. η εμπιστ...σ...ν... |
| 3. η δικαί...σ...ν... | 11. η απάντ...σ... |
| 4. η διαπλάτ...νσ... | 12. η κατάκτ...σ... |
| 5. η όξ...νσ... | 13. η Καλυψ... |
| 6. η βελτί...σ... | 14. η ηχ... |
| 7. η προπόν...σ... | 15. η πειθ... |
| 8. η συζήτ...σ... | 16. η φειδ... |



Ορθογραφία ουδετέρων ουσιαστικών

Τα ουδέτερα ουσιαστικά έχουν τις εξής καταλήξεις: -ο, -ι, -α.

Ουδέτερα σε -ο



-ο

Τα ουδέτερα σε **-ο** γράφονται με **ο**.

Π.χ. βουνό, βιβλίο, θέατρο

Εξαιρούνται: τα θηλυκά βαφτιστικά που μερικές φορές εμφανίζονται ως ουδέτερα, π.χ. το Λενιώ, το Δεσποινιώ

-ιο

Τα προπαροξύτονα σε **-ιο** γράφονται με **ι**.

Π.χ. ακόντιο, βιβλιάριο, δρομολόγιο, εμπόριο, ημισφαίριο, κειμήλιο, μέταλλιο, συμβούλιο

Εξαιρούνται και γράφονται:

1. με **-ει**:

α) όσα ουσιαστικά προέρχονται από κύρια αρσενικά ονόματα

Π.χ. Αχιλλέας → Αχιλλειο

Ζάππας → Ζάππειο

Ήφαιστος → ηφαιστειο

β) όσα ουσιαστικά σχηματίζονται με τη λέξη γη

Π.χ. ισόγειο, υπόγειο, ανώγειο, απόγειο

γ) οι λέξεις: βασιλαιο, δάνειο, επίνειο, κώνειο, λύκειο

2. με **-υ**: δίκτυο, έμβρυο

-ητο

Τα ουδέτερα που προέρχονται από ρήματα και λήγουν σε **-ητό** ή **-ητο** γράφονται στην παραλήγουσα με **η**.

Π.χ. αγκομαχώ	→ αγκομαχητό
κυνηγώ	→ κυνηγητό
παραμιλώ	→ παραμιλητό
ξεφωνίζω	→ ξεφωνητό
ψήνω	→ ψητό
αυτο- + κινώ	→ αυτοκίνητο

Επίσης με **η** γράφεται η λέξη **αλφάβητο** που δεν προέρχεται από ρήμα, καθώς και οι λέξεις **υποσυνείδητο** και **αλάθητο** που προέρχονται από τα επίθετα υποσυνείδητος, -η, -ο και αλάθητος, -η, -ο αντίστοιχα.

-είο

Τα περισσότερα παροξύτονα σε **-είο** γράφονται με **ει** και ιδιαίτερα όσα προέρχονται από ρήματα σε **-εύω** και όσα φανερώνουν **τόπο**, **δοχείο** ή **χώρο**.

Π.χ. ανθοδοχείο, αγγείο, αρχείο, βραβείο, γραφείο, δοχείο, ενυδρείο, ηχείο, θεωρείο, ιατρείο, καφενείο, λεωφορείο, μαντείο, μνημείο, σχολείο, ψυγείο

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **-ι**: βιβλίο, βυτίο, δελτίο, δισκίο, θηρίο, θρανίο, τοπίο, πτυχίο, φορτίο, κρανίο, πεδίο, ψηφίο, λοφίο

β) με **-υ**: κρύο

γ) με **-οι**: πλοίο

-ιμο

Τα ουδέτερα σε **-ιμο** (-σιμο, -ξιμο, -ψιμο) γράφονται στην παραλήγουσα με **ι**.

Π.χ. βάψιμο, δέσιμο, ξύσιμο, πλέξιμο, ράψιμο



-ριό

Τα ουδέτερα σε **-ριό** γράφονται με **ι**.

Π.χ. καμπα**να**ριό, νοικο**κυ**ριό

Εξαιρείται: μαγει**ρ**ειό

-τήριο

Τα ουδέτερα σε **-τήριο** γράφονται με **η**.

Π.χ. πλυν**τ**ήριο, γυμνα**σ**τήριο

Εξαιρείται: μαρ**τ**ύριο

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε το φωνήεν ή το δίψηφο που λείπει από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.



1. Το προαύλ...ο του Λυκ...ου
2. Τα επιτόκ...α των δαν...ων
3. Το συμβούλ...ο του εργοστας...ου
4. Το Ναύπλ...ο, το επίν...ο του Άργους
5. Το εμπόρ...ο του Ηρακλ...ου
6. Το ενοίκ...ο του εστιατορ...ου
7. Το βιβλιάρ...ο των εμβολ...ων
8. Το ωράρ...ο των δρομολογ...ων
9. Το πλύσ...μο του ποτηρ...ού
10. Το ψυγ...ο του αυτοκιν...του



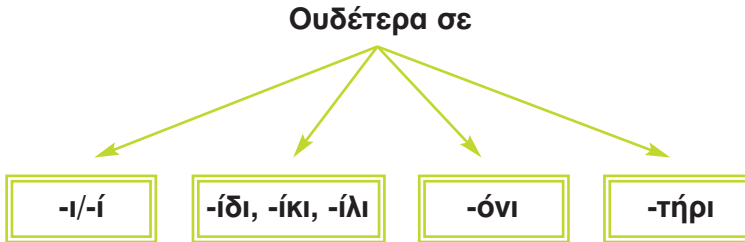
Άσκηση 2

Συμπλήρωσε το φωνήεν ή το δίψηφο που λείπει από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

1. Τα δοχ...α των μαγειρ...ων
2. Τα ψυγ...α των κρεοπωλ...ων
3. Τα θραν...α των σχολ...ων
4. Το προεδρ...ο του σωματ...ου
5. Τα πτυχ...α του Πολυτεχν...ου
6. Τα βιβλ...α του αρχ...ου
7. Τα θηρ...α του θηριοτροφ...ου
8. Το τοπ...ο στην ομίχλη
9. Το φορ...ο του νοσοκομ...ου
10. Τα ηχ...α του ωδ...ου
11. Το επίδομα του ταμ...ου
12. Το όνομα του Ζαππ...ου



Ουδέτερα σε -ι



-ι/-ί

Τα ουδέτερα σε -ι¹ γράφονται με **ι**.

Π.χ. κλειδί, παιδί, τόπι

Εξαιρούνται και γράφονται με **υ**: οξύ, βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, δόρυ, στάχυ

Η λέξη **βράδυ** γράφεται με **ι**, όταν σχηματίζει καταχρηστικό δίφθογγο.

Π.χ. τα βράδια, η βραδιά, βραδιάζει



-ίδι, -ίκι, -ίλι

Τα παροξύτονα σε **-ίδι, -ίκι, -ίλι** γράφονται στην παραλήγουσα με **ι**.

Π.χ. – δαχτυλίδι, κεραμίδι, ταξίδι, παίδι, παιχνίδι, σκουπίδι

– καϊκι, κασίκι, ποντίκι, ραδίκι, φιστίκι

– καριοφίλι, μαντίλι, μίλι, φυτίλι

Εξαιρούνται:

α) από τα σε **-ίδι**: καρύδι, κρεμμύδι, μύδι, φρύδι, αντικλείδι, στρείδι, Παλαμήδι

β) από τα σε **-ίκι**: σκουλήκι, νοίκι, φύκι, ορτύκι

γ) από τα σε **-ίλι**: δείλι, χείλι, καντήλι, πετραχήλι, χαμομήλι, αντισύλι, κοντύλι, κοχύλι, σταφύλι, σφοντύλι, τριφύλλι, γογγύλι, προκοίλι

¹ Στα ουδέτερα που έχουν φωνήεν πριν από το **ι** της κατάληξης βάζουμε **γ** πριν από το **ι**, όταν δεν είναι τελικό, π.χ. ρολόι – ρολογιού – ρολόγια.

-όνι

Τα παροξύτονα ουδέτερα σε **-όνι** γράφονται στην παραλήγουσα με **ο**.

Π.χ. αηδόνι, εγγόνι, σαγόνι, τιμόνι, τρυγόνι

Εξαιρούνται: αλώνι, κυδώνι, κωθώνι, παραγώνι, σιφώνι, κοτρώνι

-τήρι

Τα παροξύτονα σε **-τήρι** γράφονται στην παραλήγουσα με **η**.

Π.χ. κλαδευτήρι, ξυπνητήρι, ποτήρι, ποτιστήρι, ακρωτήρι

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **ι**: χατίρι

β) με **υ**: οι λέξεις που σχηματίζονται με τη λέξη *τυρί*, π.χ. κεφαλοτύρι, ψωμοτύρι



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

- | | |
|------------------|------------------|
| 1. του κοριτσ... | 6. τα παραμύθ... |
| 2. του αγορ... | 7. τα στάχ... |
| 3. του βραδ... | 8. τα καράβ... |
| 4. του διχτ... | 9. τα δάκρ... |
| 5. του σταχ... | 10. τα βράδ... |



Άσκηση 2

Γράψε τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό.

- | | |
|----------------------------|---------|
| 1. τα λουριά των σκυλιών | - |
| 2. το κατάρτι του καραβιού | - |



3. το δάκρυ του παιδιού -
4. το στάχυ του κριθαριού -
5. το βράδυ του καλοκαιριού -
6. τα οξέα των λεμονιών -
7. τα δόρατα των παλικαριών -

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε το φωνήεν ή το δίψηφο που λείπει από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.



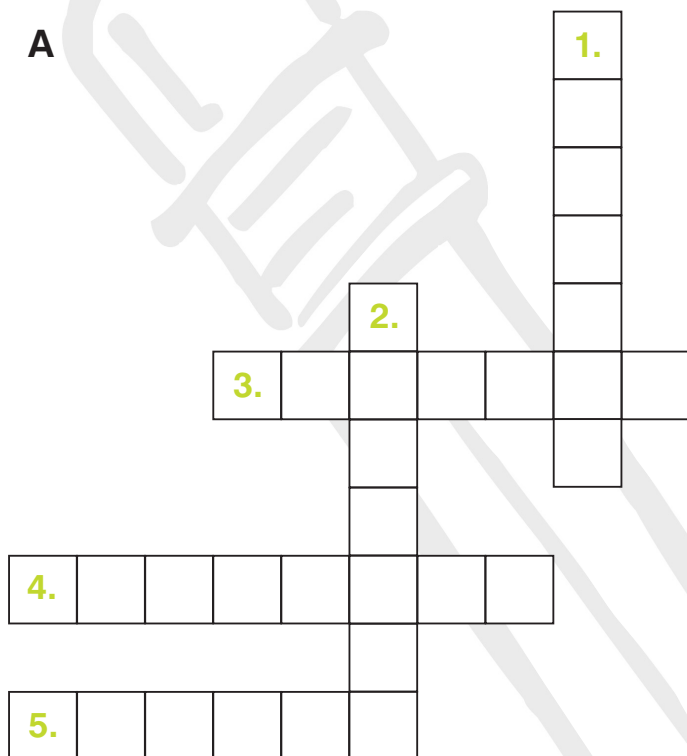
1. Το ταξ...δι του κα...κιού
2. Το φιλ...λι του καντ...λιού
3. Το καρ...δι, το κρεμμ...δι, το μ...δι και το φρ...δι ανήκουν στις εξαιρέσεις.
4. Στις εξαιρέσεις επίσης ανήκουν το αντικλ...δι, το στρ...δι και το Παλαμ...δι.
5. Το ν...κι των σπιτιών στην Αθήνα είναι ακριβό.
6. Έγινε καλά και δεν χρειάζεται πια τα δεκαν...κια.
7. Το μαντ...λι, το μ...λι και το καριοφ...λι ακολουθούν τον κανόνα.
8. Το χ...λι, το χαμομ...λι και το σταφ...λι ανήκουν στις εξαιρέσεις.
9. Το κατσ...κι τρώει το τριφ...λλι.
10. Το κεραμ...δι, το δαχτυλ...δι και το ταξ...δι ακολουθούν τον κανόνα.



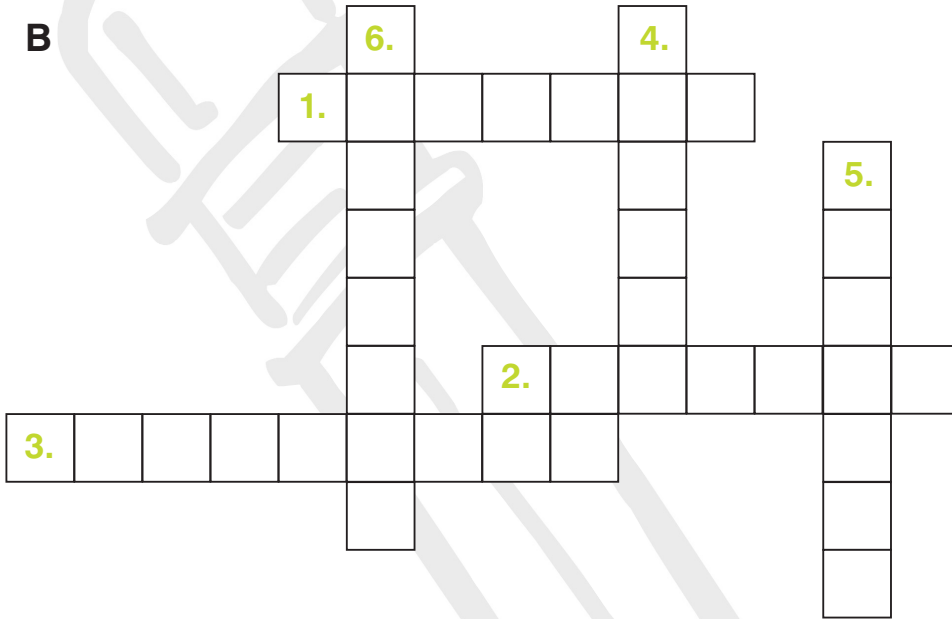
Άσκηση 4

Λύσε τα σταυρόλεξα με τη βοήθεια των ορισμών.

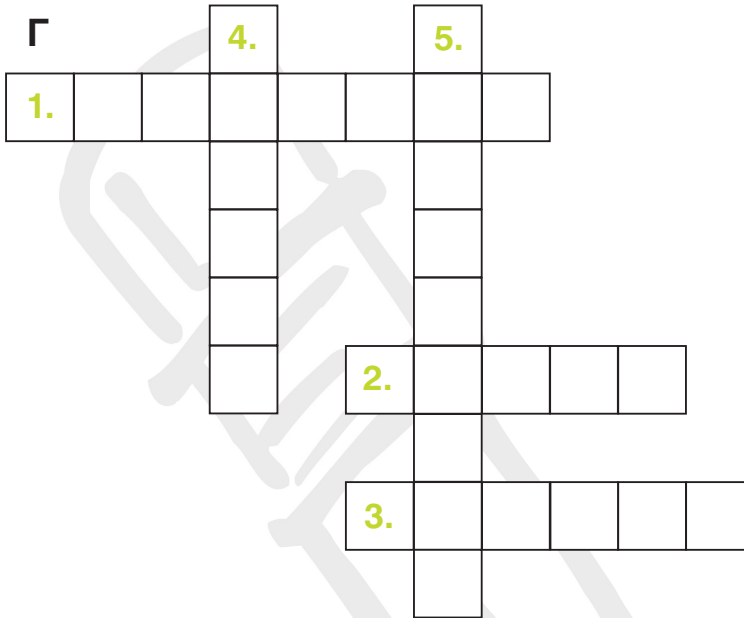
A



1. Κίτρινο εσπεριδοειδές.
2. Καλλίφωνο πουλί.
3. Το τρένο αποτελείται από (στον ενικό).
4. Άλλη λέξη για τον γρύλο.
5. Σ' αυτόν τον χώρο γίνεται το αλώνισμα.



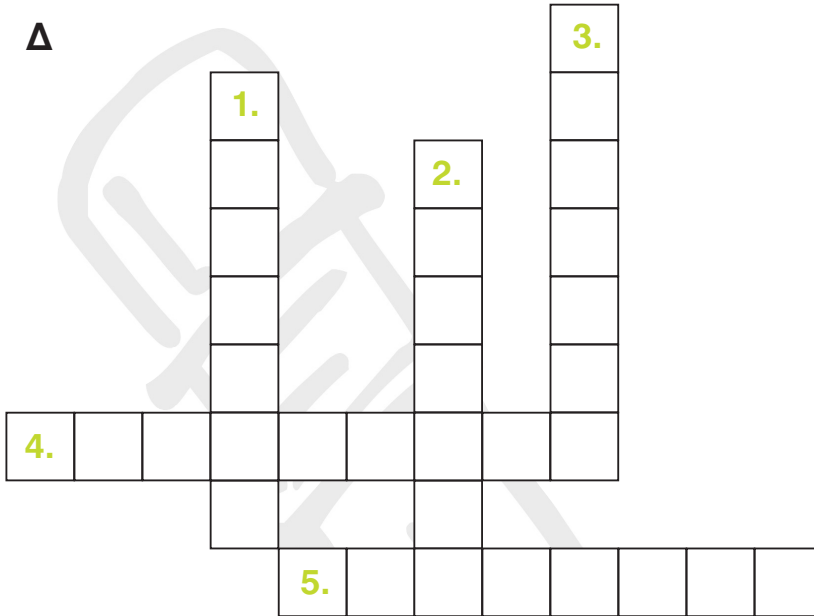
1. Συνήθως γίνεται γλυκό του κουταλιού.
2. Το χρησιμοποιούμε, για να κατευθύνουμε όχημα.
3. Είναι και ο μεταξοσκώληκας.
4. Αλλιώς το δειλινό.
5. Πυροβόλο όπλο που εκσφενδονίζει βαριές μεταλλικές μπάλες.
6. Καίει μπροστά σε εικόνισμα.



1. Τρωκτικό.
2. Νόστιμο οστρακοειδές.
3. Αλλιώς το δειλινό.
4. Το πληρώνουν κάθε μήνα οι ενοικιαστές.
5. Χρησιμοποιείται στις στέγες.



Δ



1. Είναι πολύ καλομαθημένη, γιατί της κάνουν όλα τα... (στον ενικό).
2. Σκεύος από το οποίο πίνουμε.
3. Το της Άρτας.
4. Κομμάτι της ξηράς που εισχωρεί στη θάλασσα.
5. Ο καρπός της φιστικιάς.

Άσκηση 5

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

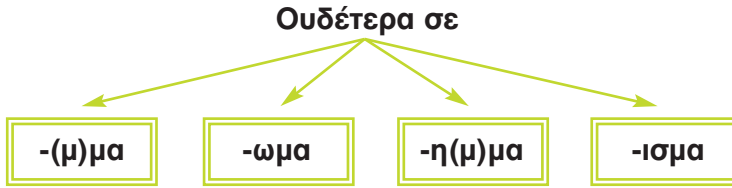


1. Πλυντήριο πιάτων και ποτ...ριών
2. Βάζω το ξυπνητ...ρι, για να πάω πρωί στο γυμναστήριο.

3. Έχουμε ποτιστ...ρι και κλαδευτ...ρι για την περιποίηση των λουλουδιών μας.
4. Πάτησαν τα σταφύλια στο πατητ...ρι.
5. Το κεφαλοτ...ρι είναι εύγευστο τυρί.
6. Με το τρυπητ...ρι έκανε το χαρτί σουρωτ...ρι.



Ουδέτερα σε -α



-(μ)μα

Τα ουδέτερα σε **-μα** γράφονται με ένα **μ**.

Π.χ. σή**μα**, βή**μα**, κύ**μα**, ρή**μα**, ψέ**μα**

Με **μμ** γράφονται όσα προέρχονται από ρήματα α΄ συζυγίας με χαρακτηριστικά χειλικό (π, β, φ) και πτ.

Π.χ. βλέ**πω** → βλέ**μμα**
γράφ**ω** → γρά**μμα**
κό**βω** → κό**μμα**
καλύ**πτω** → κάλυ**μμα**

-ωμα

Τα ουδέτερα σε **-ωμα**, που προέρχονται από ρήματα σε **-ώνω**, γράφονται με **ω**.

Π.χ. αξί**ω**μα (αξι**ώνω**)
δίπλ**ω**μα (διπλ**ώνω**)
στρώ**ω**μα (στρ**ώνω**)

Εξαιρούνται: επίδο**μα**, κόμ**μα**, όνο**μα**, στό**μα**

-η(μ)μα

Τα ουδέτερα σε **-η(μ)μα**, που προέρχονται από ρήματα β΄ συζυγίας και από ρήματα σε **-αίνω**, γράφονται με **η**.

Π.χ. αδί**κη**μα (αδικ**ώ**), αγκυροβό**λη**μα (αγκυροβολ**ώ**), ξύπ**νη**μα (ξυπ**νώ**), τηλεγρά**φη**μα (τηλεγρα**φώ**), άθ**λη**μα (αθλού**μαι**), μά**θη**μα (μαθαί**νω**), πά**θη**μα (παθαί**νω**)

Με **η** γράφονται επίσης και πολλές άλλες λέξεις.

Π.χ. επίρ**ρη**μα, επιφών**η**μα, μηχαν**η**μα, πρόβ**λη**μα, σύν**θη**μα, εισό**δη**μα, δί**λη**μμα

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **ι**: απόρριμμα, κρίμα, τρίμμα, κλίμα, έκκριμα

β) με **ει**: άλειμμα, διάλειμμα, έλλειμμα, πασάλειμμα, υπόλειμμα

γ) με **υ**: διάλυμα, ένδυμα, ίδρυμα, κύμα, κώλυμα, ξέπλυμα, μήνυμα, θύμα, κατάλυμα, πρόσφυμα, κάλυμμα, θρύμμα

-ισμα

Τα ουδέτερα σε **-ισμα**, που προέρχονται από ρήματα σε **-ίζω**, γράφονται στην παραλήγουσα με **ι**.

Π.χ. αδυνάτισμα (αδυνατίζω), αλάτισμα (αλατιζώ)

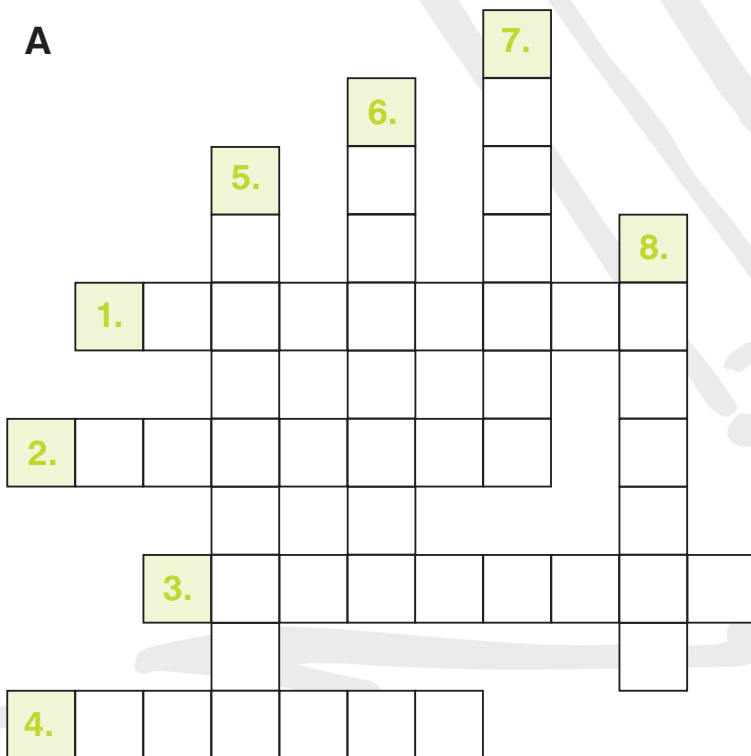
Εξαιρούνται: δάκρυσμα (δακρύζω), γόγγυσμα (γογγύζω), κελάρυσμα (κελαρύζω), δάνεισμα (δανείζω), άθροισμα (αθροίζω)



Άσκηση 1

Λύσε τα σταυρόλεξα με τη βοήθεια των ορισμών.

A



3. Ουσιαστικό από το ρήμα *ξυρίζω*.
4. Ουσιαστικό από το ρήμα *κόπτω*.
5. Ουσιαστικό από το ρήμα *αλωνίζω*.
6. Ουσιαστικό από το ρήμα *δακρύζω*.
7. Ουσιαστικό από το ρήμα *γεμίζω*.

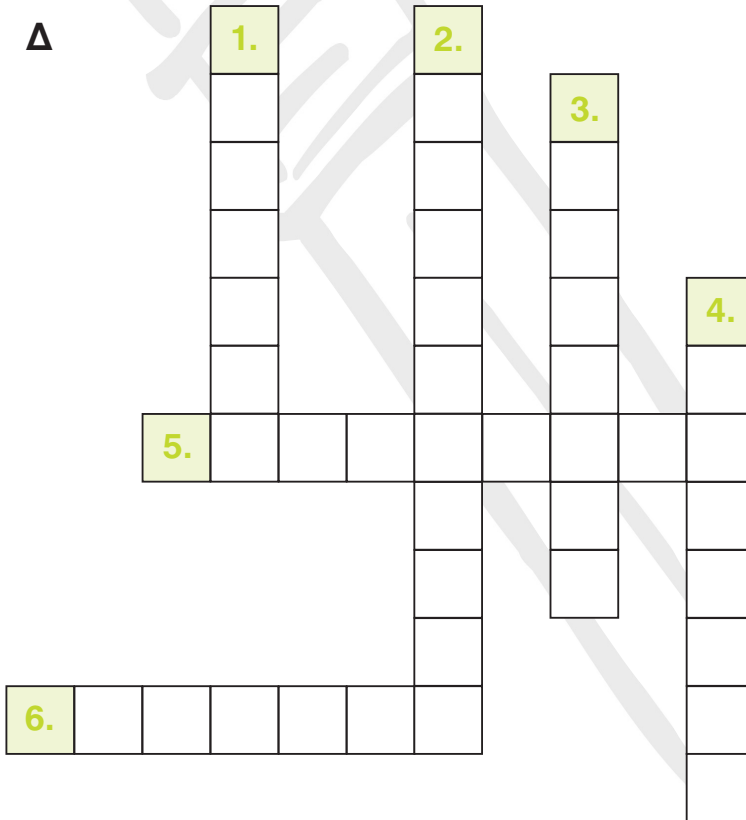


Γ

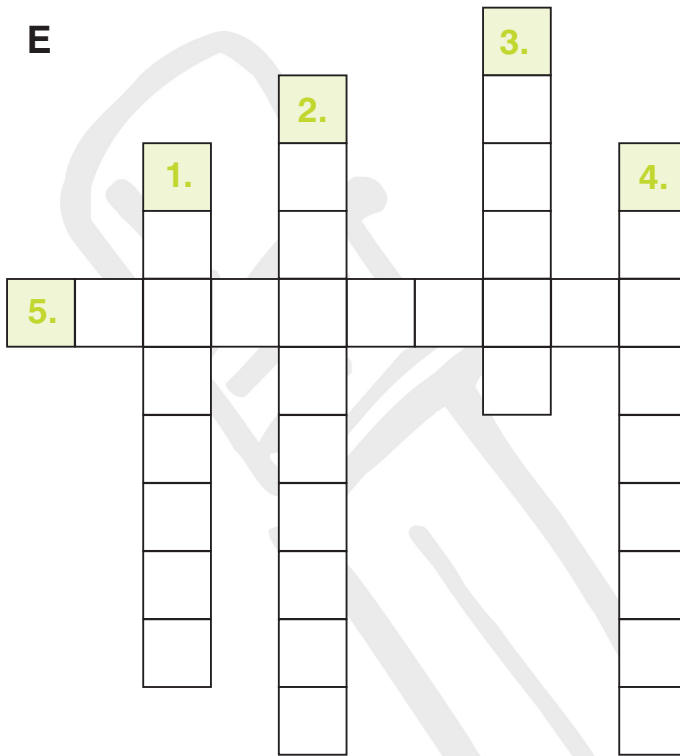
1. Ουσιαστικό από το ρήμα *ιδρύω*.
2. Ουσιαστικό από το ρήμα *αθροίζω*.



3. Ουσιαστικό από το ρήμα *καλύπτω*.
4. Ουσιαστικό από το ρήμα *παθαίνω*.
5. Ουσιαστικό από το ρήμα *χρωματίζω*.
6. Ουσιαστικό από το ρήμα *ανοίγω*.



1. Ουσιαστικό από το ρήμα *ενδύω*.
2. Ουσιαστικό από το ρήμα *αδυνατίζω*.
3. Ουσιαστικό από το ρήμα *ζυγίζω*.
4. Ουσιαστικό από το ρήμα *χαρίζω*.
5. Ουσιαστικό από το ρήμα *αλατίζω*.
6. Ουσιαστικό από το ρήμα *πειθώ*.



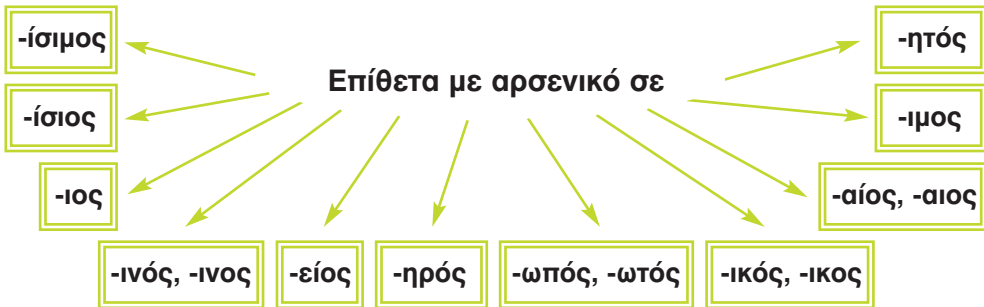
1. Ουσιαστικό από το ρήμα διπλώνω.
2. Ουσιαστικό από το ρήμα κελαρύζω.
3. Το μικρό του είναι Πέτρος.
4. Ουσιαστικό από το ρήμα καπνίζω.
5. Θα κάνω ένα δεκάλεπτο και μετά θα συνεχίσω το διάβασμα.



ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Τα επίθετα στο αρσενικό γένος έχουν τις εξής καταλήξεις: -ος, -ύς, -ων, -ης.

Επίθετα με αρσενικό σε -ος



-ίσιμος

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ίσιμος** γράφονται με **ι**.

Π.χ. κρίσιμος, νητίσιμος, συγκρίσιμος, υπολογίσιμος

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **η** όσα προέρχονται από ρήματα β' συζυγίας

Π.χ. κατοικώ → κατοικήσιμος
συζητώ → συζητήσιμος
φορολογώ → φορολογήσιμος

β) με **υ**: αρτύσιμος

-ίσιος

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ίσιος** γράφονται με **ι**.

Π.χ. αρνίσιος, βουνίσιος, Ζαγορίσιος, ποταμίσιος, σκυλίσιος

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **η**: γνήσιος, ετήσιος, ημερήσιος, Μιλήσιος, Ιθακήσιος και όσα σχηματίζονται με τη λέξη *νησί*, π.χ. Επτανήσιος, Πελοποννήσιος, Δωδεκανήσιος

β) με **ει**: παραδείσιος

-ιος

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ιος** γράφονται με **ι**.

Π.χ. άγιος, άγριος, άξιος, δόλιος, ουράνιος, τίμιος, καινούριος

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **ει**:

– όσα προέρχονται από κύρια ονόματα προσώπων

Π.χ. αβερώφειος, βαρβάκειος, πυθαγόρειος

– όσα σχηματίζονται με τη λέξη **γη**

Π.χ. επίγειος, υπόγειος, ανώγειος

– οι λέξεις: βόρειος, τέλειος, πρόβειος, άδειος, αντρίκειος, επικήδειος, επιτήδειος, απάγγειος, δάνειος, κύκνειος

β) με **οι**: όμοιος

γ) με **υ**: έγκυος, αλληλέγγυος, εχέγγυος, φερέγγυος

-ινός, -ινος

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ινός** και **-ινος** γράφονται με **ι**.

Π.χ. αληθινός, αντικρινός, βορινός, θερινός, σημερινός, χθεσινός, αέρινος, γυάλινος, κέρινος, μάλλινος, ξύλινος, πέτρινος, πράσινος

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **η**: φτηνός και όσα σχηματίζονται με τη λέξη **μήνας**, π.χ. εξάμηνος, πολύμηνος

β) με **ει**: ελεεινός, ορεινός, φαιινός, δεινός, ταπεινός, υγιεινός, κλεινός, φωτεινός, σκοτεινός, καθώς και λέξεις που σχηματίζονται με το επίθετο **σκοτεινός**, π.χ. ολοσκότεινος

γ) με **υ**: όσα σχηματίζονται με τις λέξεις **ευθύνη**, **οδύνη**, **κίνδυνος**, π.χ. ανεύθυνος, υπεύθυνος, ανώδυνος, ακίνδυνος, καθώς και **μνημόσυνος**, **επιμνημόσυνος**, **χαρμόσυνος**

-είος

Τα παροξύτονα επίθετα σε **-είος** γράφονται με **ει**.



Π.χ. αστείος, ανδρείος, θείος, λείος, οικείος

Εξαιρούνται: γελοίος, κρύος

-ηρός

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ηρός** γράφονται με **η**.

Π.χ. ανθηρός, δαπανηρός, ζωηρός, ηχηρός, μοχθηρός, πονηρός, τολμηρός

Εξαιρούνται και γράφονται με **υ**: αλμυρός, αργυρός, βδελυρός, βλοσυρός, γλαφυρός, ισχυρός, οχυρός, πορφυρός

-ωπός, -ωτός

Όλα τα επίθετα σε **-ωπός** και **-ωτός** γράφονται με **ω**.

Π.χ. – αγριωπός, κιτρινωπός, σκυθρωπός, αρρενωπός, πρασινωπός
– αγκαθωτός, θολωτός, μεταξωτός, φτερωτός, φουντωτός

-ικός, -ικος

Τα επίθετα σε **-ικός** και **-ικος** (που προέρχονται από ουσιαστικά)² γράφονται με **ι**.

Π.χ. αθλητικός, βολικός, γέρικος, ευγενικός, ζωικός, κάλπικος, κλέφτικος, συγγενικός, τυπικός, ψεύτικος

Εξαιρούνται και γράφονται:

- με **ει**: δανεικός (δάνειο), δεκελεικός (Δεκέλεια), δαρεικός (= χρυσό νόμισμα των αρχαίων Περσών), Κεραμεικός
- με **υ**: θηλυκός (θήλυ), λιβυκός (Λιβύη)

-αίος, -αιος

Τα επίθετα σε **-αίος** και **-αιος** γράφονται με **αι**.

Π.χ. ακμαίος, γενναίος, δίκαιος

Εξαιρούνται: νέος, άθεος, ανίδεος, στέρεος, υπόχρεος

² Η λέξη **γλυκός** γράφεται με **υ** και δεν προέρχεται από ουσιαστικό.



Τα επίθετα σε **-λέος** και **-τέος** γράφονται με **ε**.

Π.χ. ρωμαλέος, διαιρετέος

Εξαιρούνται: κεφαλαίος, τελευταίος, τεταρταίος

-ιμος

Τα περισσότερα προπαροξύτονα επίθετα σε **-ιμος** γράφονται με **ι**.

Π.χ. άτιμος, ανώριμος, γόνιμος, θανάσιμος, κρίσιμος, μάχιμος, νόμιμος, νόστιμος, πόσιμος, στάσιμος, φρόνιμος, χρήσιμος

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **η**: έρημος και όσες λέξεις σχηματίζονται με τα ουσιαστικά *δήμος, σήμα, σχήμα, φήμη*

Π.χ. απόδημος, διάσημος, άσχημος, κακόφημος

β) με **υ**: όσα σχηματίζονται με τις λέξεις *θυμός, όνομα*

Π.χ. εύθυμος, πρόθυμος, ανώνυμος, επώνυμος

γ) με **οι**: έτοιμος, πανέτοιμος, άνέτοιμος κ.ά.

-ητός

Τα επίθετα σε **-ητός**, που προέρχονται συνήθως από ρήματα β' συζυγίας, γράφονται με **η**.

Π.χ. αγαπώ → αγαπητός

κινώ → κινητός

μισώ → μισητός

ποθώ → ποθητός

χτυπώ → χτυπητός

καθώς και τα: ρητός, τεχνητός, αισθητός, θνητός, φορητός

Συχνά συναντούμε αυτά τα επίθετα με το στερητικό **α-**.

Π.χ. αμίλητος, ανίκητος, απάτητος, απόρθητος, αναίσθητος



ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα ρηματικά επίθετα σε **-τός**, που προέρχονται από ρήματα α' συζυγίας, διατηρούν το **ι** ή **υ** του θέματος.

- Π.χ. κλίνω → κλιτός
γδύνω → γδυτός
λύνω → λυτός
χύνω → χυτός

2. Με **ι** γράφονται και τα επίθετα: λιτός, θεμιτός, αμαξιτός, προσιτός

Άσκηση 1

Να μεταφέρεις τις φράσεις στον πληθυντικό αριθμό.



Ενικός αριθμός

1. η θηλυκιά φώκια
2. η κακιά μάγισσα
3. η νηστικιά αρκούδα
4. η γλυκιά φωνή
5. η φρέσκια συναγρίδα

Πληθυντικός αριθμός

.....

.....

.....

.....

.....

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα ή τα δίψηφα που λείπουν από τα παρακάτω επίθετα.



1. ακέρ...ος
2. ακμ...ος
3. ν...ος
4. στιγμ...ος
5. ρωμαλ...ος
6. κεφαλ...ος

- | | |
|------------------|---------------------|
| 7. αφαιρετ...ος | 19. επιπόλ...ος |
| 8. τελευτ...ος | 20. βέβ...ος |
| 9. δίκ...ος | 21. ακαρι...ος |
| 10. σπουδ...ος | 22. πηγ...ος |
| 11. γενν...ος | 23. ακρ...ος |
| 12. διαιρετ...ος | 24. μειωτ...ος |
| 13. μοιρ...ος | 25. αποδοτ...ος |
| 14. πειναλ...ος | 26. αποδιοπομπ...ος |
| 15. Αθην...ος | 27. εισπρακτ...ος |
| 16. Κερκυρ...ος | 28. φευγαλ...ος |
| 17. ωρ...ος | 29. νυσταλ...ος |
| 18. θαρραλ...ος | 30. σιαμ...ος |



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα ή τα δίψηφα που λείπουν από τα παρακάτω επίθετα.

- | | |
|----------------|-----------------|
| 1. άγρ...ος | 7. ουράν...ος |
| 2. άγ...ος | 8. πυθαγόρ...ος |
| 3. τίμ...ος | 9. θαυμάσ...ος |
| 4. αίσ...ος | 10. τέλ...ος |
| 5. θεσπέσ...ος | 11. βόρ...ος |
| 6. επίγ...ος | 12. άξ...ος |



- | | |
|-------------------|----------------|
| 13. αιών...ος | 22. λ...ος |
| 14. αλληλέγγ...ος | 23. θ...ος |
| 15. όμ...ος | 24. γελ...ος |
| 16. άδ...ος | 25. πληβ...ος |
| 17. τιτάν...ος | 26. ανδρ...ος |
| 18. κυκλώπ...ος | 27. αίτ...ος |
| 19. αστ...ος | 28. υπόγ...ος |
| 20. οικ...ος | 29. σωτήρ...ος |
| 21. κρ...ος | 30. αχρ...ος |

Άσκηση 4

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα ή τα δίψηφα που λείπουν από τα παρακάτω επίθετα.



- | | |
|----------------|----------------|
| 1. τολμ...ρός | 10. βλοσ...ρός |
| 2. ζω...ρός | 11. ανθ...ρός |
| 3. ισχ...ρός | 12. μοχθ...ρός |
| 4. αυστ...ρός | 13. λυπ...ρός |
| 5. δαπαν...ρός | 14. οχ...ρός |
| 6. αλμ...ρός | 15. βδελ...ρός |
| 7. πον...ρός | 16. αιχμ...ρός |
| 8. αργ...ρός | 17. ηχ...ρός |
| 9. αιματ...ρός | 18. πορφ...ρός |



Άσκηση 5

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα επίθετα που προέρχονται από τις λέξεις που δίνονται.

1. αγαπώ Ο Πέτρος είναι πολύ
2. α+πατώ Δεν υπάρχει κορυφή
3. χτυπώ Το άσπρο με το μαύρο σχηματίζουν αντίθεση.
4. λύνω Έβαλε και δεμένους, για να πετύχει.
5. αθλητής Παρακολουθεί την ετήσια συνάντηση.
6. κλέφτης Μου αρέσουν τα τραγούδια.
7. συγγενής Με τη Σοφία έχουμε δεσμό.
8. ψεύτης Δεν δίνω ποτέ υποσχέσεις.
9. δάνειο Η Μαρία συχνά ζητάει χρήματα.
10. α+κινώ Το σπίτι είναι μέρος της περιουσίας.



Άσκηση 6

Συμπλήρωσε το φωνήεν που λείπει από τα παρακάτω επίθετα.

- | | |
|---------------|----------------|
| 1. γόν...μος | 6. πόσ...μος |
| 2. μάχ...μος | 7. απόδ...μος |
| 3. διάσ...μος | 8. θανάσ...μος |
| 4. στάσ...μος | 9. ώρ...μος |
| 5. μόν...μος | 10. νόμ...μος |



11. άσχ...μος
12. χρήσ...μος
13. νόστ...μος
14. φρόν...μος
15. περίφ...μος
16. εύθ...μος
17. βάσ...μος
18. εργάσ...μος
19. άτ...μος
20. ανών...μος
21. αναστάσ...μος
22. στρατεύσ...μος
23. εξερευνήσ...μος
24. επίσ...μος
25. πρόθ...μος
26. εξαργυρώσ...μος
27. εξαιρέσ...μος
28. εμπορεύσ...μος
29. φαγώσ...μος
30. επών...μος

Άσκηση 7

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα επίθετα που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τις λέξεις που δίνονται.



1. αλήθεια Ο παππούς διηγείται ιστορίες.
2. κερι Θαυμάσαμε τα ομοιώματα.
3. θέρος Μου αρέσουν οι κινηματογράφοι.
4. όρος (=βουνό) Πολλές περιοχές μένουν ακαλλιέρ-
γητες.
5. πέτρα Είναι σκληρός, έχει καρδιά.
6. φως Το ζαχαροπλαστείο μας έχει επι-
γραφή.
7. χθες Οι εφημερίδες δημοσίευσαν τα
αποτελέσματα.

8. υπό+ευθύνη Ο δάσκαλός μου ήταν της κατασκή-
νωσης.
9. επί+κίνδυνος Η μόλυνση της ατμόσφαιρας είναι
.....
10. σκότος Χωρίς φεγγάρι οι νύχτες είναι



Άσκηση 8

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν.

- | | |
|------------------------|----------------------|
| 1. κρ...σ...μος | 15. ημερ...σ...ος |
| 2. υπολογ...σ...μος | 16. ετ...σ...ος |
| 3. κατοικ...σ...μος | 17. Ζαγορ...σ...ος |
| 4. νηστ...σ...μος | 18. Πελοπον...σ...ος |
| 5. συγκρ...σ...μος | 19. Επταν...σ...ος |
| 6. συζητ...σ...μος | 20. ποταμ...σ...ος |
| 7. φορολογ...σ...μος | 21. βαρελ...σ...ος |
| 8. συμψηφ...σ...μος | 22. Δωδεκαν...σ...ος |
| 9. αρτ...σ...μος | 23. βουβαλ...σ...ος |
| 10. καλλιεργ...σ...μος | 24. κατσικ...σ...ος |
| 11. αλογ...σ...ος | 25. αρν...σ...ος |
| 12. βουν...σ...ος | 26. γν...σ...ος |
| 13. σπιτ...σ...ος | 27. σκυλ...σ...ος |
| 14. γιδ...σ...ος | |



Άσκηση 9

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα επίθετα σε -ωπός ή -ωτός που προέρχονται από τις λέξεις που δίνονται.

1. άγιος Τον κοίταξε με βλέμμα
2. πράσινο Φορούσε ένα φουστάνι
3. σκυθρός (κατσούφης) Μόλις άκουσε την είδηση έγινε
4. γκρι Το χρώμα του ουρανού ήταν
5. κόκκινο Το δέρμα του έγινε από τον ήλιο.
6. φτερό Το χελιδόνι είναι ο προ-άγγελος της άνοιξης.
7. μετάξι Αγόρασα μια μπλούζα.
8. αγκάθι Η τριανταφυλλιά έχει βλαστούς.
9. φούντα Η πλαγιά σκεπαζόταν από θάμνους.
10. θόλος Η εκκλησία μας έχει παράθυρα.

Επίθετα με αρσενικό σε -ύς

Επίθετα σε

-ύς, -ιά, -ύ

-ύς, -εία, -ύ

Το **υ** της κατάληξης του αρσενικού και του ουδετέρου των επιθέτων σε **-ύς** διατηρείται μόνο στην ονομαστική και αιτιατική του ενικού. Στις άλλες πτώσεις τρέπεται σε **ι**.

Π.χ. ο βαθύς, το βαθύ

Αλλά του βαθιού, οι βαθιοί, των βαθιών, τους βαθιούς

Το θηλυκό των επιθέτων σε **-ύς**, όταν τονίζεται στη λήγουσα, γράφεται με **ι**. Όταν όμως τονίζεται στην παραλήγουσα, γράφεται με **ει**.

Π.χ. ο βαθύς, η βα-θιά

ο οξύς, η ο-ξεί-α

ο πλατύς, η πλα-τιά

ο ευθύς, η ευ-θεί-α

Επίθετα με αρσενικό σε -ων

Επίθετα σε

-ων, -ων, -ον

-ων, -ουσα, -ον

Το **ω** της ονομαστικής του αρσενικού και του θηλυκού των επιθέτων σε **-ων, -ων, -ον** και της ονομαστικής του αρσενικού των επιθέτων σε **-ων, -ουσα, -ον** τρέπεται στις άλλες πτώσεις σε **ο**.



Π.χ. του/της ευγνώμονος, τον/την ευγνώμονα, οι ευγνώμονες, των ευγνώμωνων, τους ευγνώμονες του ενδιαφέροντος, τον ενδιαφέροντα, οι ενδιαφέροντες

Με **ο** γράφεται και η ονομαστική του αρσενικού, όταν λήγει σε **-ας**.

Π.χ. ευγνώμονας, μέλλοντας

Επίθετα με αρσενικό σε **-ης**

Επίθετα σε

-ής, -ιά, -ί

-ης, -ης, -ες

Το **η** της κατάληξης του αρσενικού των επιθέτων σε **-ής, -ιά, -ί** διατηρείται μόνο στην ονομαστική και αιτιατική του ενικού. Στις άλλες πτώσεις γίνεται **ι**.

Π.χ. ο σταχτής

Αλλά του σταχτιού, των σταχτιών, το σταχτί

Όσα από τα επίθετα σε **-ης, -ης, -ες** λήγουν σε **-ώδης**, γράφονται με **ω**.

Π.χ. αφρώδης, κρεμώδης, λιμώδης, βραχώδης, δηλητηριώδης, στοιχειώδης

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΤΟΧΩΝ

Μετοχές σε -ωμένος

Τα ρήματα σε **-ώνω** και μερικά ανώμαλα σχηματίζουν την παθητική τους μετοχή σε **-ωμένος** με **ω**.

Π.χ. απλώνω → απλω μένος , λερώνω → λερω μένος ξηλώνω → ξηλω μένος , τυπώνω → τυπω μένος	} ρήματα σε -ώνω
βλέπω → ιδω μένος , λέγω → ειπω μένος γίνομαι → γινω μένος , κάνω → καμω μένος πίνω → πιω μένος , τρώγω → φαγω μένος	} ανώμαλα ρήματα

Η μετοχή του δίνω είναι **δοσμένος**, γιατί όλη η παθητική φωνή γράφεται με **ο**.

Δεν πρέπει να συγχέουμε τις μετοχές σε **-ωμένος** που γράφονται με **ω**, είναι παθητικού παρακειμένου και τονίζονται στην παραλήγουσα με τις μετοχές σε **-όμενος** των ρημάτων της α΄ συζυγίας που γράφονται με **ο**, τονίζονται στην προπαραλήγουσα και είναι παθητικού ενεστώτα.

Π.χ. σε **-ωμένος** → πληρω**μένος**, φαγω**μένος** (παθητικός παρακειμένος)
σε **-όμενος** → εργαζόμε**νος**, εμπορευόμε**νος** (παθητικός ενεστώτας)



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα κενά με ο ή ω.

1. προστατευ...μένος
2. πληγ...μένος
3. ιδ...μένος
4. λυτρ...μένος
5. ερχ...μένος
6. ειπ...μένος



7. φορτ...μένος

9. πιεζ...μενος

8. αποκαμ...μένος

10. μαθητευ...μενος

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τους τύπους των συντελεσμένων χρόνων της παθητικής φωνής.



1. έχει στεφανωθεί είναι (αυτός)
2. είχε οργανωθεί ήταν (αυτή)
3. θα έχει γίνει θα είναι (αυτό)
4. έχεις λερωθεί είσαι (αυτός)
5. είχες παγώσει ήσουν (αυτός)
6. θα έχεις πιει θα είσαι (αυτή)
7. έχει αποκοπεί είναι (αυτή)
8. έχει ειπωθεί είναι (αυτό)
9. είχε στερεωθεί ήταν (αυτό)
10. θα έχει ολοκληρωθεί θα είναι (αυτός)

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα κενά με τις μετοχές των παρακάτω ρημάτων.



1. μαθητεύω Ο μάγος
2. παγώνω Το νερό
3. γίνομαι Τα φρούτα
4. συνεχίζω Η συζήτηση

5. **πληρώνομαι** Οι λογαριασμοί
6. **δαγκώνω** Το μήλο είναι
7. **εμφιαλώνω** Το νερό που πίνω είναι πάντα
8. **αποκόβω** Ο Γιάννης ήταν από την υπόλοιπη παρέα.
9. **ξαναλέω** Λόγια μου λες.
10. **στερεώνω** Το κάδρο είναι στον τοίχο.
11. **συγκεντρώνω** Τα χρήματα θα διατεθούν για φιλανθρωπικούς σκοπούς.
12. **εξημερώνω** Τα περισσότερα ζώα στον ζωολογικό κήπο ήταν
13. **δηλώνω** Το αυτοκίνητό μας είναι στην εφορία.
14. **επιπλώνω** Το σπίτι μας είναι
15. **τυφλώνω** Ο Γιάννης είναι από το μίσος του και φέρεται βίαια.
16. **στοιχειώνω** Λένε ότι το σπίτι στο δάσος είναι
17. **εξαγριώνω** Ο Αντώνης είναι με τη συμπεριφορά του Γιώργου.
18. **υποδουλώνω** Όλοι οι καπνιστές είναι στο πάθος τους.
19. **ζυμώνω** Το ψωμί είναι από τη γιαγιά μου.
20. **θυμώνω** Ο Βασίλης είναι πολύ μαζί σου.



Παθητικές μετοχές

Μετοχές σε -όμενος και -ωμένος

Σε **-όμενος** με **ο** σχηματίζονται κάποιες μετοχές παθητικού ενεστώτα και είναι όλες προπαροξύτονες.

Π.χ. εργαζόμενος, διοριζόμενος, υποψιαζόμενος

Σε **-ωμένος** με **ω** σχηματίζονται οι μετοχές παθητικού παρακειμένου, κυρίως των ρημάτων σε **-ώνω** και είναι όλες παροξύτονες.

Π.χ. απλωμένος, διορθωμένος, θυμωμένος

Μετοχές σε -μμένος

Τα ρήματα της **α΄ συζυγίας** που έχουν χαρακτήρα χειλικό (π, β, φ) και πτ σχηματίζουν τη μετοχή του παθητικού παρακειμένου με **μμ**.

Π.χ. ράβομαι → ραμμένος

γράφομαι → γραμμένος

Το ρήμα *βλέπω* είναι ανώμαλο και η μετοχή του παθητικού παρακειμένου είναι **ιδωμένος**.



Μετοχές ρημάτων σε -εύω

Τα ρήματα σε **-εύω** χάνουν το **υ** του θέματος στη μετοχή του παθητικού παρακειμένου, όταν έχουν ενεργητικό αόριστο σε **-ψα**, ενώ όταν έχουν ενεργητικό αόριστο σε **-σα**, το διατηρούν.

Π.χ. μαγεύω – μάγεψα – μαγεμένος

βραβεύω – βράβεψα – βραβευμένος

Μετοχές ρημάτων σε -ύνω

Τα ρήματα σε **-ύνω** έχουν μετοχή παθητικού παρακειμένου σε **-υμένος** και **-υμένος**.

Π.χ. μολύνω → μολυσμένος

διευκολύνω → διευκολυμένος

Εξαιρούνται: επιβαρύνω → επιβαρημένος

αποθαρρύνω → αποθαρρημένος

Μετοχές ρημάτων σε -ίζω

Τα ρήματα σε **-ίζω** διατηρούν και στη μετοχή το **ι**.

Π.χ. ποτίζω → ποτισμένος

διορίζω → διορισμένος

Εξαιρούνται: δανείζω → δανεισμένος, πρήζω → πρησμένος,

δακρύζω → δακρυσμένος, αθροίζω → αθροισμένος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Μερικά ρήματα α' συζυγίας, κυρίως ρήματα σε **-αίνω**, σχηματίζουν παθητική μετοχή σε **-ημένος**.

Π.χ. μαθαίνω → μαθημένος, πετυχαίνω → πετυχημένος

Αλλά και: αυξάνομαι → αυξημένος

διαμαρτύρομαι → διαμαρτυρημένος

Εξαιρείται: αρταίνω → αρτυμένος

2. Το **-εμένος** της παθητικής μετοχής γράφεται και στην προπαραλήγουσα με **ε**.

Π.χ. βασιλεμένος, μαγεμένος



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε το φωνήεν που λείπει από τις παρακάτω μετοχές.

1. ερχ...μενος

3. οργαν...μένος

2. πληγ...μένος

4. ενδιαφερ...μενος



- | | |
|--------------------|-------------------|
| 5. φορτ...μένος | 8. στεφαν...μένος |
| 6. ιδ...μένος | 9. εργαζ...μενος |
| 7. μαθητευ...μενος | 10. απλ...μένος |

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τις παρακάτω μετοχές με μ ή μμ.



- | | |
|--------------------|----------------|
| 1. αγριε...ένος | 6. ανα...ένος |
| 2. εκπαιδευ...ένος | 7. διωγ...ένος |
| 3. φυτε...ένος | 8. σβησ...ένος |
| 4. βραβευ...ένος | 9. θρε...ένος |
| 5. γρα...ένος | 10. ρα...ένος |

Άσκηση 3

Γράψε τις μετοχές που προέρχονται από τα παρακάτω ρήματα στο κατάλληλο γένος και αριθμό.



- | | | |
|--------------|-------|------------------------|
| 1. ποτίζω | | γλάστρα |
| 2. πρήζω | | γόνατα |
| 3. αθροίζω | | αριθμοί |
| 4. δακρύζω | | μάτια |
| 5. δανείζω | | βιβλίο |
| 6. μολύνω | | ατμόσφαιρα |
| 7. οξύνω | | πνεύματα |
| 8. επιβαρύνω | | τιμές |
| 9. μαθαίνω | | τα βουνά από τα χιόνια |

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ ΣΕ -αι ΚΑΙ -ε

Με **αι** σχηματίζεται ο ενικός αριθμός και το γ' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα και του εξακολουθητικού μέλλοντα της παθητικής φωνής.

Ενεστώτας

δένομαι, δένεσαι, δένεται, δένονται

Εξακ. Μέλλοντα

θα δένομαι, θα δένεσαι, θα δένεται, θα δένονται

Αντίθετα το α' και β' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα και όλοι οι άλλοι χρόνοι έχουν κατάληξη **ε**: **-όμαστε, -έστε**.

Π.χ. λυνόμαστε, λύνεστε, λυνόσαστε, θα λυθούμε, θα λυθείτε



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε με ε ή αι τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων.

1. Χαίρομ... τη θάλασσα.
2. Σηκωθήκαμ... νωρίς.
3. Τελειώσαμ... σύντομα.
4. Βρίσκομ... παντού.
5. Ετοιμάζομ... γρήγορα.
6. Είδαμ... το έργο.
7. Ζεσταίνομ... πολύ.
8. Κατεβήκαμ... τρέχοντας.
9. Χτενίζομ... βιαστικά.
10. Πήραμ... τα δώρα.



Άσκηση 2



Συμπλήρωσε με την κατάλληλη κατάληξη τα ρήματα.

1. Έρχετ... από μακριά.
2. Λούζετ... συχνά.
3. Σηκωθήκατ... αργά.
4. Περπατάτ... γρήγορα.
5. Κουραζόμαστ... άδικα.
6. Πλένοντ... και ετοιμάζοντ... πρώτοι.
7. Στέκετ... όρθιος.
8. Η επιμέλεια βραβεύετ....
9. Κοιμάτ... και ονειρεύετ....
10. Τρέχετ... χωρίς να προσέχετ....

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΡΗΜΑΤΩΝ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ)

-άβω, -άβομαι

ράβω – ράβομαι, θάβω – θάβομαι

Εξαιρούνται: παύω, αναπαύω, απολαύω

-εύω, -εύομαι

βραβεύω – βραβεύομαι, εκπαιδεύω – εκπαιδεύομαι

Εξαιρούνται: κλέβω, σέβομαι

-αίνω, -αίνομαι

ανασταίνω – ανασταίνομαι, ζεσταίνω – ζεσταίνομαι

Εξαιρούνται: δένω, μένω, πλένω

-έρνω, -έρνομαι

δέρνω – δέρνομαι, σέρνω – σέρνομαι

Εξαιρείται: παίρνω

-ιάζω, -ιάζομαι

αγκαλιάζω – αγκαλιάζομαι, θυσιάζω – θυσιάζομαι

Εξαιρούνται: αδειάζω (άδεια), μοιάζω (όμοιος), μονοιάζω (ομόνοια), νοιάζομαι (έννοια), χρειάζομαι (χρεία)

-ίζω, -ίζομαι

ζαλίζω – ζαλίζομαι, διαφημίζω – διαφημίζομαι

Εξαιρούνται: αθροίζω, δανείζω, πήζω, πρήζω, αναβλύζω, γογγύζω, δακρύζω, συγχύζω, σφύζω, κατακλύζω, κελαρύζω, ολολύζω, μπήζω (μπήγω), αναβρύζω

-ώνω, -ώνομαι

διορθώνω – διορθώνομαι, διπλώνω – διπλώνομαι

-σσω, -σσομαι

απαλλάσσω – απαλλάσσομαι, εξελίσσω – εξελίσσομαι

Εξαιρείται: αρέσω

-πτω, -πτομαι

πλήπτω – πλήπτομαι

Εξαιρούνται: θέτω, κείτομαι



-ίνω, -ίνομαι δίνω, πίνω, γίνομαι, αποκρίνομαι

-ήνω, -ήνομαι σβήνω, αφήνομαι

-ύνω, -ύνομαι ντύνω, αμύνομαι

-είνω, -είνομαι τείνω, κλείνομαι

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν από τον Παρατατικό των ρημάτων.



1. Ο Γιάννης φύτε...ε πορτοκαλιές.
2. Ο Πέτρος έκλε...ε ιδέες από τους άλλους.
3. Έρα...ε κουστούμια.
4. Ο γέρος άνα...ε τα καντήλια.
5. Έσκα...ε χτες όλη μέρα.
6. Έπα...ε τους καυγάδες.
7. Προέδρε...ε στο συμβούλιο.
8. Ο βασιλιάς βασίλε...ε ανενόχλητος.
9. Ονειρε...όταν καλύτερες μέρες.
10. Έθα...αν τους νεκρούς.

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν από τα παρακάτω ρήματα.



1. Ανεβ...νω και κατεβ...νω πενήντα σκαλιά καθημερινά.
2. Αυτοί δ...ρνονται μεταξύ τους.

3. Έμπ...νε και έβγ...νε ανήσυχος.
4. Μαθ...νει να δ...νει κόμπους.
5. Μαρία, μ...νε μαζί μου, γιατί φ...νεται πως μου φ...ρνεις γούρι.
6. Χορτ...νει χωρίς να αρτ...νεται.
7. Όταν αρρωστ...νεις, παίρνεις φάρμακα.
8. Γ...ρνει το πρόσωπό του στο προσκέφαλο και ανασ...νει βαριά.
9. Μη σ...ρνεις τα πόδια σου, όταν περπατάς.
10. Το υπερβολικό φαγητό παχ...νει.



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα [ι] που λείπουν από τα παρακάτω ρήματα.

- | | |
|--|---|
| 1. συνεδρ...άζω
μετρ...άζω
ταιρ...άζω | 5. διορ...ζω
ξεχωρ...ζω
αθρ...ζω |
| 2. καυτηρ...άζω
νευρ...άζω
μον...άζω | 6. αρχ...ζω
σφυρ...ζω
δαν...ζω |
| 3. αδ...άζω
εξιχν...άζω
μ...άζω | 7. αναβλ...ζω
υποστηρ...ζω
π...ζω |
| 4. υποψ...άζομαι
θυσ...άζομαι
ν...άζομαι | 8. δακρ...ζω
κελαρ...ζω
μυρ...ζω |



9. χρωματ...ζω

σφ...ζω

γογγ...ζω

10. ψηφ...ζω

κλαψουρ...ζω

ολολ...ζω

Άσκηση 4

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν.



A

ΤΤ

Τ

ΣΣ

Σ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

			Π	Ρ	Α	...	Ω	
		Τ	Α	Ρ	Α	...	Ω	
	Ε	Ξ	Ε	Λ	Ι	...	Ω	
	Ε	Π	Ι	Π	Λ	Η	...	Ω
Μ	Ε	Τ	Α	Λ	Λ	Α	...	Ω
	Α	Ν	Α	Π	Τ	Υ	...	Ω
	Σ	Υ	Ν	Τ	Α	...	Ω	
	Δ	Ι	Α	Θ	Ε	...	Ω	
			Π	Λ	Η	...	Ω	
			Α	Ρ	Ε	...	Ω	

Β	Ι	Η	ΕΙ	ΟΙ	Υ				
1.				Π	...	Ζ	Ω		
2.			Π	Ρ	...	Ζ	Ω		
3.		Β	Α	Δ	...	Ζ	Ω		
4.		Α	Θ	Ρ	...	Ζ	Ω		
5.	Α	Ν	Α	Β	Λ	...	Ζ	Ω	
6.		Δ	Α	Ν	...	Ζ	Ω		
7.		Α	Ρ	Χ	...	Ζ	Ω		
8.			Σ	Φ	...	Ζ	Ω		



ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΤΟΥΣ

Το ρήμα «δίνω»

Το ρήμα **δίνω** διατηρεί δύο θέματα, όπως και στα Αρχαία Ελληνικά, το ισχυρό **δω-** της ενεργητικής φωνής (έδωσα) και το ασθενές **δο-** της παθητικής φωνής (δόθηκα).

ΧΡΟΝΟΙ	ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ
Αόριστος	Οριστική	έδωσα	δόθηκα
»	Υποτακτ.	να δώσω	να δοθώ
»	Προστακτ.	δώσε	δόσου
»	Απαρέμφ.	δώσει	δοθεί
Στιγμ. Μέλ.	Οριστική	θα δώσω	θα δοθώ
Παρακείμ.	Οριστική	έχω δώσει	έχω δοθεί
Υπερσυντ.	Οριστική	είχα δώσει	είχα δοθεί
Συντ. Μέλ.	Οριστική	θα έχω δώσει	θα έχω δοθεί
Παρακείμ.	Μετοχή	—	δοσμένος

Τα ονόματα (ουσιαστικά και επίθετα) που προέρχονται από το ρήμα **δίνω** γράφονται με **ο** (θέμα **δο-**).

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
δόση, δοσοληψία αιμοδότης, αιμοδοσία φωτοδότης, αντίδοτο δόσιμο, δότης απόδοση, διάδοση εκδότης, επίδοση μετάδοση, παράδοση κ.ά.	αποδοτικός ενδοτικός μειοδοτικός μεταδοτικός πλειοδοτικός παραδοτέος κ.ά.	Ενεργητικής αποδώσουν θα διαδώσεις έχει επιδώσει Παθητικής αποδοθούν θα διαδοθεί κ.ά.

Εξαιρούνται: δωσίλογος, δωσιδικία

Αλλά δίνω
αποδίδω, επιδίδω, εκδίδω } τροπή του ν σε δ

Αντίστοιχες μετατροπές παρατηρούνται και σε άλλα ρήματα:
δείχνω → αποδεικνύω (όχι αποδείχνω), επιδεικνύω
λαβαίνω → αναλαμβάνω, συλλαμβάνω, καταλαμβάνω (κυριεύω)
Αλλά καταλαβαίνω (εννοώ)

Το ρήμα «λείπω»

Το ρήμα **λείπω** έχει δύο θέματα: **λειπ-** και **λειψ-** και επομένως όλοι οι χρόνοι του γράφονται με **ει**.

Π.χ. έλειπα, έλειψα, θα λείψω, έχω λείψει

Το ίδιο συμβαίνει και με τα ρήματα που σχηματίζονται με το **λείπω**.

Π.χ. εγκαταλείπω, παραλείπω

Δεν παρουσιάζουν αυτή την ομαλότητα τα ονόματα και συγκεκριμένα:

α) όσα σχηματίζονται συνήθως με το θέμα **λιπ-** που ήταν το θέμα του δεύτερου αορίστου του ρήματος στα Αρχαία Ελληνικά (έ-λι-πον).

Π.χ. λιποτάκτης, λιποθυμία, λιπόσαρκος, λιπόβαρος, λιπόψυχος

Εξαιρούνται και σχηματίζονται από το θέμα **λειψ-** του αορίστου: λειψανδρία, λειψυδρία κ.ά.

β) όσα σχηματίζονται με πρόθημα και το θέμα **λειπ-/λειψ-**.

Π.χ. διάλειμμα, εγκατάλειψη, έκλειψη, έλλειμμα, έλλειψη, ελλειπτικός, ανεξάλειπτος, παράλειψη



Εξαιρούνται: ελλιπής, ανελλιπώς που σχηματίζονται από το θέμα **λιπ-** και κατάλοιπο, υπόλοιπο τα οποία, όπως και το λοιπός, -ή, -ό (λοιπόν), έπαθαν **ετεροίωση**³.

Τα ουδέτερα ουσιαστικά **διάλειμμα**, **έλλειμμα**, **υπόλειμμα** σχηματίζονται από το θέμα του ενεστώτα **λειπ-**. Κατά τον σχηματισμό τους, το **π** μετατρέπεται (αφομοιώνεται) σε **μ** και αυτός είναι ο λόγος που γράφονται με **μμ**.



Τα ρήματα «αλείφω» και «αμείβω»

Τα ρήματα **αλείφω** και **αμείβω**, καθώς και τα απαλείφω, ανταμείβω κ.ά. γράφονται με **ει** σε όλους τους χρόνους (άλειψα, άμειψα, θα αλείψω, έχω αλείψει).

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τα ονόματα που προέρχονται από αυτά. Συγκεκριμένα:

α) Όσα ονόματα σχηματίζονται από το θέμα του ενεστώτα (**αλειφ-**, **αμειβ-**) παθαίνουν ετεροίωση και γράφονται με **οι**.

Π.χ. αλοιφή, απαλοιφή, αμοιβή, ανταμοιβή

β) Τα ονόματα **επάλειψη**, **απάλειψη** σχηματίζονται από το θέμα του αορίστου και γράφονται κανονικά με **ει**.

γ) Τα ουδέτερα **άλειμμα**, **πασάλειμμα** σχηματίζονται από το θέμα του ενεστώτα **αλειφ-**, όπου το **φ** αφομοιώνεται σε **μ**, γι' αυτό και έχουμε **μμ**.

³ Ετεροίωση λέγεται το φαινόμενο κατά το οποίο ένα φωνήεν αλλάζει, «ετεροιώνεται» (γίνεται έτερο - διαφορετικό). Έτσι, το **η** μετατρέπεται σε **ω** (χήρος - χωρίς), το **ε** σε **ο** (νέμω - νομός), το **ει** σε **οι** (αλείφω - αλοιφή), το **ευ** σε **ου** (σπεύδω - σπουδή).

Τα ρήματα «νοιάζομαι» και «νιώθω»

Το ρήμα **νοιάζομαι** γράφεται με **οι**, επειδή προέρχεται από το ουσιαστικό **έννοια** που γράφεται με **οι** (από το **εννώ**).

Το ρήμα **νιώθω** γράφεται με **ι**, επειδή προέρχεται από το **γνώθω** κι αυτό από το **γιγνώσκω** (=γνωρίζω).

Ρήματα που σχηματίζουν άσιγμο αόριστο με «η/ει» στην παραλήγουσα

Ρήματα που σχηματίζουν άσιγμο αόριστο με **η** είναι:

α) τα ρήματα σε **-αίνω**

Π.χ. ανεβαίνω – ανέβηκα, βγαίνω – βγήκα, κατεβαίνω – κατέβηκα, μπαίνω – μπήκα, πηγαίνω – πήγα

β) τα ρήματα των οποίων το αρχικό φωνήεν του αορίστου είναι **η**

Π.χ. έρχομαι – ήρθα, πίνω – ήπια

γ) τα ρήματα βρίσκω – βρήκα, παίρνω – πήρα

Τα ρήματα που σχηματίζουν άσιγμο αόριστο με **ει** είναι τα εξής:

βλέπω – είδα, λέ(γ)ω – είπα, μένω – έμεινα, στέλνω – έστειλα, σπέρνω – έσπειρα



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα κενά με: ο, ω, ι, ει, οι, η.

1. Τους δ...θηκε διαταγή να παραδ...σουν τον οπλισμό τους.
2. Υπήρξαν διαδ...σεις ότι ο αγώνας θα μεταδ...θεί από την τηλεόραση.
3. Έδ...σαν νέα προθεσμία για την απόδ...ση του ΦΠΑ.
4. Προκηρύχθηκε μειοδ...τικός διαγωνισμός για την έκδ...ση των



- βιβλίων της Ιστορίας. Έχει δ...θεί μάλιστα και η σχετική πίστωση.
5. Αναμένεται ότι τα νέα μέτρα θα αποδ...σουν πολύ και θα λειτουργήσουν ως αντίδ...το στην ύφεση.
 6. Όταν διαπίστωσε ότι λ...πουν τόσα βιβλία από τη βιβλιοθήκη, λίγο έλ...ψε να λ...ποθυμήσει.
 7. Στο διάλ...μμα εγκατέλ...ψε την αίθουσα και βγ...κε στο προαύλιο, ενώ οι υπόλ...ποι π...γαν στο γραφείο.
 8. Η αλ...φή που του έδ...σε ο γιατρός για επάλ...ψη ήταν αποτελεσματική, αλλά η αμ...βή του γιατρού ήταν υπερβολική.
 9. Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν αμ...βονται ανάλογα με την υπηρεσία που προσφέρουν, ενώ οι αμ...βές των δικηγόρων κυμαίνονται ανάλογα με την υπόθεση.
 10. Απαλ...φή παρονομαστών σημαίνει εξάλ...ψη, διαγραφή, ενώ ανεξάλ...πτο λέγεται κάτι που δεν σβήνεται, το ανεξίτηλο.

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τα κενά με: ο, ω, ε, αι, ι, υ, ει, οι, η.



1. Η ασθένεια που πέρασε δεν του άφησε κατάλ...πα, γιατί έπ...ρνε ανελλ...πώς τα φάρμακα που του είχε δ...σει ο γιατρός.
2. Το περασμένο καλοκαίρι είχαμε έλλ...ψη νερού, δηλαδή είχαμε λ...ψυδρία. Μερικοί λ...ποψύχησαν, γιατί φοβήθηκαν, κανείς όμως

- δεν λ...ποτάκτησε από την κοινή προσπάθεια για μείωση της κατα-
νάλωσης.
3. Μη ν...άζεσαι, όλα θα τακτοποιηθούν. Θέλω να ν...ώθεις άνετα και να π...ρνάς ευχάριστα, όσο θα είσαι εδώ.
 4. Δεν είναι ώρα που ...ρθαν. Κατέβ...καν στο υπόγειο, ανέβ...καν στη σοφίτα, μπ...καν στην κουζίνα, βρ...καν χυμό στο ψυγείο, τον π...ραν και ...πιαν.
 5. Δεν τους ...δα, αλλά μου ...παν κάποιιοι ότι έμ...ναν στο ξενοδοχείο. Έστ...λα να τους προειδοποιήσω ότι η παρουσία τους εδώ μπορεί να σπ...ρει ζιζάνια.
 6. Άλλ...στε τα πράγματα δεν είναι τόσο δύσκολα, όπως άλλ...τε. Η νέα γεν...ά δεν έχει τα δικά μας βι...ματα. Είναι όμως γενν...α με τον τρόπο της και ικανοποιεί καλύτερα τις βι...τικές της ανάγκες.
 7. Μετά τη σοβαρή εγχ...ρηση που έκανε, δυσκολεύτηκε να εγκλ...ματιστεί στις νέες συνθήκες. Οι γιατροί του ...παν ότι θα εγκλ...ματούσε, αν δεν πρόσεχε κι εκείνος άρχισε να μελετά ένα εγχ...ρίδιο μαγειρικής για τη δίαιτά του.
 8. Στη Χημεία έμαθαν ότι άλλο είναι το οξ... και άλλο το οξ...διο, ενώ στο γλωσσικό μάθημα έμαθαν να διακρίνουν το π...νώ από το π...νω, την επ...τειο από την επ...τεία, τη στ...λη από τον στ...λο, το σφαγ...ο από το σφάγ...ο, τον χ...ρό από τον χ...ρο και άλλα παρώνυμα.



9. Πολλά ...φείλω στους δασκάλους μου, αλλά και πολύ ...φελήθηκα από τα διαβάσματά μου. Σήμερα γίνονται διάφορα σχόλ...α για τα σχολ...α. Εκεί γνωρίσαμε πρ...τύπα για τη ζωή μας και μας έμαθαν να σκεφτόμαστε πρ...τότυπα και δημιουργικά.

Ρήματα σε -(λ)λω

- Τα ρήματα α΄ συζυγίας που τελειώνουν σε **-λλω** γράφονται με **λλ**.

Π.χ. προαγγέ**λλω**, προσβά**λλω**, στέ**λλω**, ποικί**λλω**

Εξαιρούνται: θέλω, οφείλω, μέλει (απρόσωπο)

- Τα ρήματα β΄ συζυγίας που τελειώνουν σε **-λώ** γράφονται με ένα **λ**.

Π.χ. αμε**λώ**, γε**λώ**, κα**λώ**

Εξαιρούνται: κο**λλώ**, καθώς και τοιχοκο**λλώ**, συγκο**λλώ**, ξεκο**λλώ** κ.ά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα ρήματα α΄ συζυγίας που τελειώνουν σε **-λλω** γράφονται με **λλ** μόνο στους τύπους που σχηματίζονται από το ενεστωτικό θέμα (ενεστώτας, παρατατικός, εξακολουθητικός μέλλοντας). Όλοι οι άλλοι ρηματικοί τύποι και τα ονόματα (ουσιαστικά και επίθετα) γράφονται με ένα **λ**, γιατί σχηματίζονται από το θέμα του αορίστου.

Π.χ. ενεστωτικό θέμα → ανατέ**λλω**, ανέτε**λλα**, θα ανατέ**λλω**,
ανατέ**λλοντας**

αοριστικό θέμα → ανέτει**λα**, θα ανατεί**λω**, έχω/είχα/θα έχω
ανατεί**λει**, ανατο**λή**, ανατο**λικός**

Πρακτικός τρόπος διάκρισης του λ και λλ

Όταν αυτό που δηλώνει το ρήμα γινόταν, γίνεται ή θα γίνεται συνέχεια, κατ' επανάληψη, τότε το ρήμα γράφεται με **λλ**.

Όταν αυτό έγινε ή θα γίνει μια φορά, χωρίς συνέχεια, το ρήμα γράφεται με ένα **λ**.

Π.χ. Πρόβα**λλε** συνεχώς νέες απαιτήσεις. (Παρατατικός)

Πρόβα**λε** στο παράθυρο και ύστερα χάθηκε. (Αόριστος)

Θα προβά**λλει** κάθε μέρα το ίδιο έργο. (Εξακ. Μέλλοντας)

Σήμερα θα προβά**λει** ένα νέο έργο. (Στιγμιαίος Μέλλοντας)

2. Το ρήμα κο**λλώ** (ανήκει στη β΄ συζυγία) διατηρεί τα **λλ** σε όλους



τους χρόνους και τα ονόματα: κολλώ, κολλούσα, κόλλησα, θα κολλώ, θα κολλήσω, έχω/είχα/θα έχω κολλήσει, κολλώντας, κολλιέμαι, κολλιόμουν, κολλήθηκα, κολλημένος, κόλληση, κόλλημα, κόλλα, κολλαριστός

3. Οι λέξεις το μέλλον, ο μέλλοντας, το περιβάλλον είναι ουσιαστικοποιημένες μετοχές του ενεστώτα των ρημάτων μέλλω και περιβάλλω αντίστοιχα και γι' αυτό γράφονται με λλ.

Άσκηση 1

Σχημάτισε το α' πρόσωπο του ενεστώτα, καθώς και το ουσιαστικό που προέρχεται από τα παρακάτω ρήματα.



	ενεστώτας	ουσιαστικό
1. θέλησα	το
2. ανήγγειλα	η
3. διέστειλα	η
4. έσφαλα	το
5. όφειλα	η
6. έψαλα	ο
7. ποίκιλα	η
8. προσέβαλα	η
9. παρήγγειλα	η
10. κατέστειλα	η



Άσκηση 2

Γράψε τον αόριστο, το ουσιαστικό και το επίθετο που προέρχονται από τα παρακάτω ρήματα.

	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
1. ανατέλλω	η	ο
2. αποστέλλω	η	ο
3. παραβάλλω	η	ο
4. κολλώ	η	ο
5. ποικίλλω	η	ο
6. διαβάλλω	η	ο
7. αναβάλλω	η	ο
8. καταστέλλω	η	ο
9. επιβάλλω	η	ο
10. υπερβάλλω	η	ο



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τα κενά των κειμένων με λ ή λλ.

1. Η Μαρία αναβά...ει το σιδέρωμα κάθε μέρα. Χθες το ανέβα...ε πάλι. Βλέπεις έχει συνηθίσει να αναβά...ει συνέχεια τις δουλειές της. Φοβάμαι πως θα το αναβά...ει κι αυτή τη φορά.
2. Ο Πέτρος μεταβά...ει εύκολα τη γνώμη του. Χθες τη μετέβα...ε συνεχώς. Αν τη μεταβά...ει και τώρα, δεν θα παραξενευτώ. Θα μεταβά...ω



όμως και εγώ τη στάση μου απέναντί του. Θα του υποβά...ω κατά διαστήματα την ίδια ερώτηση και θα παραβά...ω τις απαντήσεις του.

3. Καταβά...ω μεγάλη προσπάθεια να καταλάβω τον καθηγητή της Ιστορίας. Συνέχεια μας αναβά...ει το διαγώνισμα. Χθες απέβα...ε έναν μαθητή χωρίς λόγο. Φαίνεται ότι δεν μπορεί να επιβά...ει την τάξη.
4. Οι εφημερίδες έχουν καταγγεί...ει τον υπουργό ότι αναβά...ει συνέχεια την ολοκλήρωση του έργου. Ο ίδιος ισχυρίζεται ότι καταβά...εται κάθε δυνατή προσπάθεια και προανήγγει...ε καινούρια έργα για τον νομό.

Παραλήγουσα αορίστου

A. Το [ι] της παραλήγουσας

Όσα ρήματα α΄ συζυγίας έχουν [ι] στην παραλήγουσα του ενεστώτα, ακόμα και όταν είναι διπλοσχημάτιστα⁴, διατηρούν και στην παραλήγουσα του αορίστου το ίδιο [ι].

Π.χ. με **ι**: φτερουγίζω-φτερούγισα, καθίζω-κάθισα, νίβω-έنيψα,
πνίγω-έπνιξα

με **υ**: ντύνω-έντυσα, δακρύζω-δάκρυσα, ιδρύω-ίδρυσα

με **οι**: ανοίγω-άνοιξα, αθροίζω-άθροισα

με **ει**: κλείνω-έκλεισα, αλείβω-άλειψα, σείω-έσεισα

με **η**: αφήνω-άφησα, σβήνω-έσβησα, πρήζω-έπρηξα

Εξαιρούνται: πίνω-ήπια, βρίσκω-βρήκα

Στα ρήματα της β΄ συζυγίας το [ι] της παραλήγουσας γράφεται με **η**.

Π.χ. αγαπώ-αγάπησα, μιλώ-μίλησα, κυλώ-κύλησα

⁴ Διπλοσχημάτιστα ονομάζουμε τα ρήματα που σχηματίζονται σε **-ίζω** και **-ώ** κατά την α΄ και κατά τη β΄ συζυγία.

- Τα ρήματα αυτά γράφονται κανονικά στον αόριστο (αοριστικό θέμα) με **ι**. Σχηματίζονται και γράφονται (και στα παράγωγά τους), όπως τα ρήματα σε **-ίζω**: γυρίζω – γυρνώ: γύρισα (γύρισμα, γυρισμός), σκορπίζω – σκορπώ: σκόρπισα (σκόρπισμα, σκορπισμένος) κ.ά.

Όμοια γράφονται και τα: αρχινίζω/-ώ, λυγίζω/-ώ, σβαρνίζω/-ώ, σφαλίζω/-ώ, καληνυχτίζω/-ώ, χυμίζω/-ώ, μουρμουρίζω/-ώ, ζεματίζω/-ώ κ.ά.

- Ορισμένα διπλοσχημάτιστα ρήματα στον αόριστο γράφονται με **ι**, όταν σχηματίζονται κατά την α΄ συζυγία και με **η**, όταν σχηματίζονται κατά τη β΄ συζυγία: ανθώ (άνθησα / άνθηση) – ανθίζω (άνθισα / άνθισμα), χαιρετίζω (χαιρέτισα / χαιρετίσματα) – χαιρετώ (χαιρέτησα), φωτογραφίζω (φωτογράφισα) – φωτογραφώ (φωτογράφησα) κ.ά.
- Διαφέρουν στη σημασία τους και γράφονται με **η** (ως αμετάβατα) και **ι** (ως μεταβατικά) τα ρήματα: πλημμυρώ (πλημμύρησα) – πλημμυρίζω (πλημμύρισα), λαχταρώ (λαχτάρησα) – λαχταρίζω (λαχτάρισα), ξεφωνώ (ξεφώνησα) – ξεφωνίζω (ξεφώνισα)



ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα ρήματα *μεθώ* (αρχ. *μεθύω*) και *μηνώ* (αρχ. *μηνύω*) στον αόριστο γράφονται με **υ** (*μέθυσα* και *μήνυσα*).
2. Από τα ρήματα σε **-αίνω**, όσα σχηματίζουν τον αόριστο σε **-υνα** γράφονται με **υ**.
Π.χ. *ακριβαίνω* – *ακρίβυνα*, *βαραίνω* – *βάρυνα*
Ακολουθεί τον ίδιο κανόνα και το ρήμα *πλένω* – *έπλυνα*.
Γράφονται με **η**: *αρρωσταίνω* – *αρρώστησα*, *βλασταίνω* – *βλάστησα*, *ανασταίνω* – *ανάστησα*, *ανεβαίνω* – *ανέβηκα*, *βγαίνω* – *βγήκα*, *μπαίνω* – *μπήκα*, *πηγαίνω* – *πήγα*
Εξαιρείται: *αρταίνω* – *άρτυσα*
3. Με **η** γράφονται και τα ρήματα **πήρα** (*παίρνω*), **ήρθα** (*έρχομαι*), καθώς και το **-ηκα** του παθητικού αορίστου.
Π.χ. *χύθηκα*, *ποτίστηκα*, *κόπηκα*, *αγαπήθηκα*
4. Με **ει** στην παραλήγουσα του αορίστου γράφονται τα ρήματα: *αναγγέλλω* – *ανήγγειλα* (*ανάγγειλα*), *ανατέλλω* – *ανέτειλα* (*άντειλα*), *γέρνω* – *έγειρα*, *δέρνω* – *έδειρα*, *μένω* – *έμεινα*, *σπέρνω* – *έσπειρα*, *στέλνω* – *έστειλα*, *βλέπω* – *είδα* και *λέ(γ)ω* – *είπα*
Εξαιρούνται: *σέρνω* – *έσυρα*, *φεύγω* – *έφυγα*

Β. Το [ο] της παραλήγουσας

Τα ρήματα που στον αόριστο τελειώνουν σε **-ωσα** γράφονται με **ω**.

Π.χ. *κλειδωσα* (*κλειδώνω*), *φόρτωσα* (*φορτώνω*), *ένιωσα* (*νιώθω*), *έδωσα* (*δίνω*), *έσωσα* (*σώζω*)

Εξαιρούνται: *δέσποσα* (*δεσπόζω*), *άρμοσα* (*αρμόζω*), *προσάρμοσα* κ.ά.

Γ. Ορθογραφία προστακτικής αορίστου

Τα ρήματα β' συζυγίας σχηματίζουν την προστακτική σε **-ήστε** με **η**.

Π.χ. *αγαπήστε*, *κινήστε*, *κρατήστε*

Όσα ρήματα σχηματίζουν την προστακτική σε **-[ι]στε**, διατηρούν το αντίστοιχο [ι] της οριστικής του αορίστου.

- Π.χ. δακρύζω – δάκρυσα – δακρύστε
ραντίζω – ράντισα – ραντίστε
δανείζω – δάνεισα – δανείστε
αθροίζω – άθροισα – αθροίστε

Με **ει** γράφεται η παραλήγουσα της προστακτικής (**-είτε**).

Π.χ. δεθείτε, κρυφτείτε, αγαπηθείτε



Άσκηση 1

Γράψε τον αόριστο και το ουσιαστικό που προέρχεται από τα ρήματα που δίνονται.

	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ
1. πνίγω	τομο
2. ανοίγω	τομα
3. κλείνω	τομο
4. πρήζω	τομο
5. βουρτσίζω	τομα
6. μεθώ	τοσι
7. φιλώ	τομα
8. πλένω	τομο
9. μηνώ	τομα
10. βλασταίνω	ηση



Άσκηση 2

Συμπλήρωσε την προστακτική αορίστου των ρημάτων που δίνονται.



προστακτική

	εσύ	εσείς
1. αρχίζω	άρχ...σε	αρχ...στε
2. αφήνω	άφ...σε	αφ...στε
3. συνεχίζω	συνέχ...σε	συνεχ...στε
4. μελετώ	μελέτ...σε	μελετ...στε
5. κρύβω	κρ...ψε	κρ...ψτε
6. νικώ	νίκ...σε	νικ...στε
7. στολίζομαι	στολ...σου	στολιστ...τε
8. τραβιέμαι	τραβ...ξου	τραβηχτ...τε
9. λυπούμαι	λυπ...σου	λυπηθ...τε
10. κρατιέμαι	κρατ...σου	κρατηθ...τε

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο ρήμα στον αόριστο.



1. **σπέρνω** **στέλνω** **σώζω** **γέρνω** **δέρνω**

Τα κλαδιά της αχλαδιάς από το βάρος.

Πέρυσι ο γείτονας το χωράφι του με καλαμπόκι.

Κάποιοι εξαγριωμένοι οπαδοί τον διατητή.

Οι φοιτητές δώρα στα παιδιά της Βοσνίας.
Ο τερματοφύλακας την εστία του από βέβαιη παραβίαση.

2. **ανεβαίνω μπαίνω φεύγω διαδίδω προσαρμόζω**

Ορισμένοι φίλαθλοι πως ο αγώνας θα επαναληφθεί.
Στο τέλος του αγώνα, πολλοί φίλαθλοι στο γήπεδο.
Ο προπονητής τους παίχτες στο νέο σύστημα παιχνιδιού.
Μερικοί νεαροί στα κάγκελα.
Οι παίχτες για τα αποδυτήρια.

3. **βρίσκω περιορίζω αρρωσταίνω κλειδώνω ακριβαίνω**

Η βενζίνη πάλι την περασμένη εβδομάδα.
Οι πυροσβέστες τη φωτιά στον πρώτο όροφο του σπιτιού.
Εσύ την πόρτα του αυτοκινήτου;
Δεν πού έχω βάλει τα κλειδιά.
Ο αδερφός μου, η ξαδέρφη μου και εγώ όλοι από ιλαρά.

4. **σώζω πίνω μηνύω αθροίζω ανοίγω**

Κώστα, εσύ τα τιμολόγια;
..... ένα καινούριο βιβλιοπωλείο στη γειτονιά μας.
Ο ναυαγοσώστης μου τη ζωή.
..... λίγο κόκκινο κρασί με το φαγητό μας.
Εγώ τον για συκοφαντική δυσφήμιση.



ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΜΕ «Ρ» ή «ΡΡ»

Γράφονται με **ρρ** οι λέξεις οι οποίες σχηματίζονται με προθήματα ή λέξεις που προηγούνται και λήγουν σε **α, ι, υ, ε** ή **ο**.

Π.χ. έμπορος	+	ράπτης	=	εμπορο ρρ άπτης
έτοιμος	+	ρέπω	=	ετοιμό ρρ οπος
ίσος	+	ροπή	=	ισό ρρ οπος
δια	+	ροή	=	δια ρρ οή
Αντί	+	Ρίο	=	Αντί ρρ ιο
επί	+	ρήμα	=	επί ρρ ημα
από	+	ρίπτω	=	απο ρρ ίπτω
παχύ	+	ρευστός	=	παχύ ρρ ευστος
α	+	ρυθμός	=	ά ρρ υθμος

Αντίθετα γράφονται με ένα **ρ** οι λέξεις των οποίων το πρόθημα ή η λέξη που προηγείται λήγει σε **ω** ή **ευ**.

Π.χ. έσω	+	ρούχα	=	εσώ ρ ουχα
έξω	+	ραφή	=	εξώ ρ αφο
ευ	+	ρυθμός	=	εύ ρ υθμος

Με **ρρ** γράφονται και οι λέξεις που σχηματίζονται με τα: **εν-, συν-, παν-, παλιν-, υπερ-**.

Π.χ. εν	+	ρις/ρινός	=	έ ρρ ινα
συν	+	ρίζα	=	σύ ρρ ιζα
παν	+	ρήση	=	πα ρρ ησία
πάλιν	+	ροή	=	παλί ρρ οια
υπέρ	+	ρεαλιστής	=	υπε ρρ εαλιστής

Εξαιρούνται και δεν ακολουθούν τον γενικό κανόνα:

1. Οι ρηματικοί τύποι που σχηματίζονται με το ξανά ή το ξε-

Π.χ. ξανα**ρ**ίχνω, ξε**ρ**ιζώνω, ξε**ρ**άβω

2. Οι ρηματικοί τύποι του παρατατικού και του αορίστου που παίρνουν αύξηση

Π.χ. έραβα – έραψα, έριχνα – έριξα, έραйна – έρανα

Διατηρούν όμως τα ρρ οι ρηματικοί τύποι με προθήματα.

Π.χ. διαρρέω – διέρρρα – διέρρραυσα

απορρίπτω – απέρρριπτα – απέρρριψα

καταρρίπτω – κατέρρριπτα – κατέρρριψα

3. Οι νεότερες λέξεις

Π.χ. ασπρόρραυχα, βαθύρριζος, γλυκόρριζα, καλοραμμένος, καλορίζικος, μισοραγισμένος, ξενοράβω, συχνορωτώ, ελληγορωμαϊκός, σπανακόρριζο

4. Οι ξένες λέξεις: κάρρο, καρούλι, περούκα, τάρρασα



Άσκηση 1

Σχημάτισε λέξεις με ρ ή ρρ.

1. επί + ρήμα = >
2. από + ρίπτω = >
3. ξανά + ρίχνω = >
4. κατά + ρίπτω = >
5. παχύ + ρευστός = >
6. υπέρ + ρεαλιστής = >
7. συχνά + ρωτώ = >
8. δια + ρέω = >
9. αντί + ρήση = >



10. ξε + ριζώνω =
11. συν + ρίζα =
12. υπέρ + ρεαλισμός =
13. ξανά + ρωτώ =
14. ξανά + ράβω =
15. μισό + ραγισμένος =

Άσκηση 2

Γράψε τον παρατατικό και τον αόριστο των παρακάτω ρημάτων.



ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

ΑΟΡΙΣΤΟΣ

1. ράβω
2. ραίνω
3. ρίχνω
4. διαρρέω
5. καταρρέω
6. συρρέω
7. απορρέω
8. απορρίπτω
9. ξαναρίχνω
10. καταρρίπτω

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Τα επιρρήματα σε [ο] γράφονται με **ω**.

Π.χ. άνω, εδώ, έξω, γύρω, κάτω, πίσω, χάμω

Εξαιρούνται: αύριο, λίγο

Τα επιρρήματα σε **-ως** γράφονται με **ω**.

Π.χ. ακριβώς, αλλιώς, αμέσως, ευτυχώς, καλώς

Εξαιρούνται: εκτός, εμπρός, εντός, εξάπαντος, (ε)φέτος, προπαντός

Τα επιρρήματα σε **-ον** γράφονται με **ο**.

Π.χ. μάλλον, πιθανόν, σχεδόν, τουλάχιστον, τυχόν

Εξαιρείται: προπάντων

Τα επιρρήματα σε **-ις** γράφονται με **ι**.

Π.χ. κοντολογίς, μόλις, νωρίς, ολημερίς, ολονυχτίς

Εξαιρούνται: το επίρρημα **εξής**, καθώς και αυτά που προέρχονται από γενική, π.χ. **απαρχής, εξαρχής, επικεφαλής, επίσης, καταγής, καταμεσής, μισοτιμής**

Τα επιρρήματα σε [ι] γράφονται με **ι**.

Π.χ. έτσι, μαζί, μονορούφι, πάλι, πέρ(υ)σι, αμαχητί, ατιμωρητί, ελληνιστί

Εξαιρούνται και γράφονται:

α) με **η**: **ακόμη, ήδη, πεζή**

β) με **υ**: **αντίκρυ, πολύ, μεταξύ**

γ) με **ει**: **αυτολεξεί, αυτοστιγμεί, εκεί, παμψηφεί**

Τα επιρρήματα σε **-ια** γράφονται με **ι**.

Π.χ. **βαριά, διαγώνια, μακριά, νότια**



Εξαιρούνται και γράφονται με **-εια**: το επίρρημα **βόρεια**, καθώς και όσα σχηματίζονται με τη λέξη **γη**, π.χ. **υπόγεια**, **επίγεια**

Άσκηση 1



Γράψε το αντίθετο των παρακάτω επιρρημάτων.

1. εκεί ≠
2. μέσα ≠
3. πάνω ≠
4. εμπρός ≠
5. πολύ ≠
6. κοντά ≠
7. ελαφρά ≠
8. κάθετα ≠
9. νότια ≠
10. αριστερά ≠
11. εντός ≠
12. νωρίς ≠
13. ευτυχώς ≠
14. καλώς ≠
15. ολημερίς ≠
16. επιτυχώς ≠
17. δυτικά ≠



Άσκηση 2

Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με τα αντίστοιχα επιρρήματα και τα υπογραμμισμένα επιρρήματα με τα συνώνυμά τους.

1. Ταξίδεψαν με τον σιδηρόδρομο.
→ Ταξίδεψαν
2. Γύρισαν με το αεροπλάνο.
→ Γύρισαν
3. Βαθμολογήθηκαν με επιείκεια.
→ Βαθμολογήθηκαν
4. Τα επεισόδια έγιναν έξω από το γήπεδο.
→ Τα επεισόδια έγιναν γηπέδου.
5. Αυτόν τον χρόνο τελειώνω το γυμνάσιο.
→ τελειώνω το γυμνάσιο.
6. Τους αντιμετώπισε με επιτυχία.
→ Τους αντιμετώπισε
7. Η Ουρανία διαβάζει με μέθοδο.
→ Η Ουρανία διαβάζει
8. Να έρθεις οπωσδήποτε.
→ Να έρθεις
9. Το πλοίο κατευθύνθηκε προς τον Νότο.
→ Το πλοίο κατευθύνθηκε



10. Τα διηγήθηκε όλα με κάθε λεπτομέρεια.

→ Τα διηγήθηκε όλα

11. Μου το ζήτησε με επιμονή.

→ Μου το ζήτησε

12. Τον άκουσε με ψυχραιμία.

→ Τον άκουσε

13. Διαβάστε γρήγορα, διαφορετικά δεν θα πάμε στη γιαγιά.

→ Διαβάστε γρήγορα, δεν θα πάμε στη γιαγιά.

14. Δέχτηκε να πληρώσει χωρίς συζήτηση.

→ Δέχτηκε να πληρώσει

15. Έπεσε λιπόθυμος την ίδια στιγμή.

→ Έπεσε λιπόθυμος

16. Αποχώρησε με αξιοπρέπεια.

→ Αποχώρησε

17. Αγόρασα τα βιβλία μου στη μισή τους τιμή.

→ Αγόρασα τα βιβλία μου

18. Της είπε την αλήθεια με πλάγιο τρόπο.

→ Της είπε την αλήθεια

19. Τα χορταρικά πρέπει να πλένονται με προσοχή.

→ Τα χορταρικά πρέπει να πλένονται

20. Ο Χρήστος απαντά συνήθως με ευστοχία.

→ Ο Χρήστος απαντά συνήθως



Άσκηση 3

Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες φράσεις με τα αντίστοιχα επιρρήματα.

1. Είχε έρθει από το βράδυ.

 Είχε έρθει

2. Τον εγκατέλειψε στη μέση ακριβώς του δρόμου.

 Τον εγκατέλειψε του δρόμου.

3. Τα πούλησαν όλα στη μισή τιμή.

 Τα πούλησαν όλα

4. Δούλεψαν όλη νύχτα, για να τελειώσουν.

 Δούλεψαν, για να τελειώσουν.

5. Η βροχή έριξε στη γη πάρα πολλές ελιές.

 Η βροχή έριξε πάρα πολλές ελιές.

6. Όλη μέρα το χτίζανε, τη νύχτα γκρεμιζόταν.

 το χτίζανε, τη νύχτα γκρεμιζόταν.

7. Το προεδρείο ήταν στην αρχή (στην κεφαλή) της πορείας.

 Το προεδρείο ήταν της πορείας.

8. Εξελέγη πρόεδρος με παμψηφία.


 Εξελέγη πρόεδρος

9. Πάντα λέει το μάθημα κατά λέξη.

 Πάντα λέει το μάθημα



10. Δεν ήθελε να έρθει μαζί μας από την αρχή.

 Δεν ήθελε να έρθει μαζί μας

11. Έσκαψαν κάτω από την επιφάνεια της γης.

 Έσκαψαν

12. Πηγαίνει με τα πόδια στο σχολείο.

 Πηγαίνει στο σχολείο.


13. Παραδόθηκαν όλοι χωρίς μάχη.

 Παραδόθηκαν όλοι

14. Πίνει τον καφέ του με μια ρουφηξιά.

 Πίνει τον καφέ του


15. Είχαν συγκεντρωθεί στην πλατεία το λιγότερο χίλια άτομα.

 Είχαν συγκεντρωθεί στην πλατεία χίλια άτομα.

16. Θα πάει στα Κύθηρα δια ξηράς μέχρι το Γύθειο και μετά θα πάρει το πλοίο.

 Θα πάει στα Κύθηρα μέχρι το Γύθειο και μετά θα πάρει το πλοίο.

17. Τον κοίταξε με ειρωνεία κι έφυγε.

 Τον κοίταξε κι έφυγε.

18. Πρόσφερε τις υπηρεσίες του χωρίς να επιδιώκει κέρδος.

 Πρόσφερε τις υπηρεσίες του

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ **που/πού, πως/πώς, ότι/ό,τι**

Διάκριση των **που/πού**

- Ο ειδικός σύνδεσμος **που** δεν παίρνει τόνο και χρησιμοποιείται συχνά αντί του *ότι*.
Π.χ. Ήξερα **που** (ότι) δεν θα με περίμενες.
Έμαθα **που** (ότι) κέρδισες το λαχείο.
- Η αναφορική αντωνυμία **που** δεν παίρνει τόνο και μπορεί να αντικατασταθεί με το *ο οποίος -α -ο*.
Π.χ. Μίλησα στους μαθητές **που** (οι οποίοι) συγκεντρώθηκαν.
Ο άνθρωπος **που** (ο οποίος) σου μίλησε ήταν γνωστός μου.
- Το τοπικό επίρρημα **πού** παίρνει τόνο.
Π.χ. **Πού** ήσουν χθες;
Όλοι ρωτούσαν **πού** είχες πάει.

Διάκριση των **πως/πώς**

- Ο ειδικός σύνδεσμος **πως** δεν παίρνει τόνο και μπορεί να αντικατασταθεί με το *ότι*.
Π.χ. Έμαθα **πως** (ότι) θα φύγεις.
Άκουσα **πως** (ότι) αρρώστησε βαριά.
- Το τροπικό επίρρημα **πώς** παίρνει τόνο.
Π.χ. **Πώς** τα κατάφερες; (με ποιον τρόπο)
Δεν ξέρω **πώς** να σου το εξηγήσω. (με ποιον τρόπο)

Διάκριση των **ότι/ό,τι**

- Ο ειδικός σύνδεσμος **ότι** δεν γράφεται με κόμμα και μπορεί να αντικατασταθεί με το *πως*.
Π.χ. Μου είπε **ότι** (πως) θα πάει στο εξωτερικό.
Νομίζω **ότι** (πως) έχεις δίκιο.



- Το **ό,τι** με κόμμα είναι αναφορική αντωνυμία και μπορεί, για να δοθεί έμφαση στην αοριστία της αντωνυμίας, να αντικατασταθεί με το **οτιδήποτε**.

Π.χ. Ζήτησέ μου **ό,τι** (οτιδήποτε) θέλεις.

Κάνει **ό,τι** (οτιδήποτε) του αρέσει.

Άσκηση 1



Συμπλήρωσε τα κενά με **που/πού, πως/πώς, ότι/ό,τι**.

1. **που/πού** Ο κύριος συνάντησες είναι θείος μου.
2. **πως/πώς** Μου είπαν είχες πάει ταξίδι.
3. **που/πού** Όλοι αναρωτήθηκαν είχες πάει.
4. **ότι/ό,τι** Πιστεύω θα πετύχεις τον στόχο σου.
5. **πως/πώς** Όλα έγιναν τόσο γρήγορα. Δεν κατάλαβα έγινε το κακό.
6. **ότι/ό,τι** Μου είπαν έχασες την ψυχραιμία σου.
7. **που/πού** Έμαθα ήσουν άρρωστος.
8. **πως/πώς** Να προσέχεις μιλάς και συμπεριφέρεσαι.
9. **ότι/ό,τι** Μη χάσεις την ψυχραιμία σου κι αν γίνει.
10. **που/πού** Κωστάκη, να μας πεις θα πάτε.
11. **πως/πώς** Μου είπαν έλειπες και θα αργούσες να γυρίσεις.
12. **ότι/ό,τι** Είπε να πάρουμε θέλουμε.
13. **που/πού** Ο καθηγητής μόλις γνώρισες είναι μαθηματικός.

14. **πως/πώς** Ξέρεις μπορούμε να πάμε στο εξοχικό του Μιχάλη;
15. **ότι/ό,τι** Χθες έμαθα ήσουν άρρωστος.
16. **που/πού** Ο Χρήστος δεν ήξερε να πάει.
17. **πως/πώς** Είδα στον ύπνο μου είχα κερδίσει το λαχείο και δεν ήξερα να διαθέσω τα χρήματα.
18. **ότι/ό,τι** Η χθεσινή πληροφορία έφυγε στο εξωτερικό, δεν ήταν σωστή.
19. **που/πού** Δεν ξέρω μένει ο κύριος που συναντήσαμε.
20. **πως/πώς** Αν σου πουν ότι πέτυχα, ρώτησέ τους το έμαθαν.
21. **ότι/ό,τι** Ξέρει αυτό είναι σωστό, αλλά κάνει του κατέβει.
22. **που/πού** Όταν περπατάς, να ξέρεις πατάς.
23. **πως/πώς** έμαθες θα ήμουν εδώ;
24. **ότι/ό,τι** Μας είπε θα έχουμε του ζητήσουμε.
25. **που/πού** Έμαθες θα πάει;
26. **που/πού** Τηλεφώνησέ μας, για να μας πεις θα είσαστε.
27. **πως/πώς** μιλάς έτσι; Δεν ξέρεις θα τιμωρηθείς;
28. **ότι/ό,τι** Άρχισε τώρα να λέει μπορείς να φανταστείς.
29. **πως/πώς** Ξέρεις πολύ καλά εδώ είναι χώρος ιερός.
30. **ότι/ό,τι** και να κάνεις, να ξέρεις δεν θα μου ξεφύγεις.



Άσκηση 2



Συμπλήρωσε τα κενά με *που/πού, πως/πώς, ότι/ό,τι* και σημείωσε τι μέρος του λόγου είναι αυτό που συμπλήρωσες.

1. Ποιος σου είπε ήταν ευχάριστη η συνάντησή μας;
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
2. πέρασες στην εκδρομή, Χρήστο;
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
3. Δεν ξέρω αν έχω το βιβλίο μου ζήτησες.
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
4. Σας είπε δεν θα έρθει;
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
5. Διαπίστωσαν είναι αποτελεσματικός και τον προσέλαβαν.
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
6. Όταν σε είδε, δεν ήξερε να πάει να κρυφτεί.
 α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα

7. Η αδελφή μου, που είναι και μικρότερή σου, ξέρει να φερθεί.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
8. έχεις φυλάξει τα βιβλία που σου χάρισαν στη γιορτή σου;
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
9. Ό,τι έγινε, έγινε. Τώρα να δούμε θα ξεμπερδέψουμε.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
10. Να τον ρωτήσεις έχει αφήσει τα κλειδιά του αυτοκινήτου.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
11. Δεν θυμάμαι το έβαλα. Το ψάχνω από το πρωί.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
12. Δεν μας είπες πέρασες στην εκδρομή.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα
13. Δεν καταλαβαίνει τίποτα και κάνει του κατέβει.
- α) ειδικός σύνδεσμος γ) τροπικό επίρρημα
 β) αναφορική αντωνυμία δ) τοπικό επίρρημα



14. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν ξέρουν να περάσουν την ώρα τους.

α) ειδικός σύνδεσμος

γ) τροπικό επίρρημα

β) αναφορική αντωνυμία

δ) τοπικό επίρρημα

15. και να συμβεί, θα σε θυμάμαι πάντα.

α) ειδικός σύνδεσμος

γ) τροπικό επίρρημα

β) αναφορική αντωνυμία

δ) τοπικό επίρρημα

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ποια/πια ΚΑΙ ποιο/πιο

Η ερωτηματική αντωνυμία **ποιος, ποια, ποιο** γράφεται με **οι**, ενώ το χρονικό επίρρημα **πια** και το ποσοτικό επίρρημα **πιο** γράφονται με **ι**.

Π.χ. Ποια χρονική περίοδο εξετάζετε τώρα;	(αντωνυμία)
Τώρα πια είναι πολύ αργά.	(επίρρημα)
Ποια είναι τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα;	(αντωνυμία)
Ποτέ πια δεν ξαναμίλησαν γι' αυτό.	(επίρρημα)
Ποιο μάθημα σου αρέσει;	(αντωνυμία)
Το πιο ψηλό βουνό της Ελλάδας είναι ο Όλυμπος.	(επίρρημα)
Ποιο βιβλίο δανείστηκες από τη βιβλιοθήκη;	(αντωνυμία)
Το σαμώτικο κρασί είναι πιο καλό.	(επίρρημα)



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με την ερωτηματική αντωνυμία **ποια, ποιο** ή με το επίρρημα **πια, πιο**.

1. μάνα δεν αγαπάει τα παιδιά της;
2. Η θεία μου λέει πως δεν μ' αγαπάει
3. Είναι αδύνατο να περιμένω.
4. Δεν ήξερε σε σελίδα να γράψει.
5. Η ευχή των γονέων είναι η μεγάλη ευλογία.
6. Ρωτούσε λεωφορείο να πάρει για το Παγκράτι.
7. Οι περισσότεροι μαθητές ήξεραν είναι το ψηλό βουνό της Ελλάδας.



8. από εσάς είναι η ψύχραιμη;
9. Του ζήτησε να πει παιχνίδι του αρέσει πολύ.
10. Αν έρθεις μέσα, θα δεις βιβλίο διαβάζω.

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με την αντωνυμία *ποια*, *ποιο* ή το επίρρημα *πια*, *πιο*. Στη συνέχεια, δήλωσε αν πρόκειται για αντωνυμία ή για χρονικό ή ποσοτικό επίρρημα.



	ερωτηματική αντωνυμία	χρονικό επίρρημα	ποσοτικό επίρρημα
1. Δεν ξαναήρθε στο σπίτι μας.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Ξέρεις από πόρτα θα βγεις;	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Να μη λες τέτοια λόγια.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Σε μαθήτρια είπα να φέρει τον χάρτη;	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Δεν ήξερε βουνά έχει η Πελοπόννησος.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Η Ελένη είναι νοικοκυρά από την αδερφή της.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Σήμερα είναι καλά από χθες.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

	ερωτηματική αντωνυμία	χρονικό επίρρημα	ποσοτικό επίρρημα
8. Τότε θυμήθηκε σε θέατρο είχε πάει.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Δεν είχε κανένα σκοπό στη ζωή του.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Μας έλεγε κινηματο- γραφικά έργα είχε δει το καλοκαίρι.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



ΠΑΘΗ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

Τα κύρια πάθη των φωνηέντων είναι: η **συνίζηση**, η **συναίρεση**, η **έκκρουση** (= **έκθλιψη** και **αφαίρεση**), η **συγκοπή** και η **αποκοπή**. Τα πάθη αυτά εμφανίζονται στον προφορικό κυρίως λόγο και στη λογοτεχνική γλώσσα, ιδιαίτερα στην ποίηση και στα θεατρικά κείμενα.

Συνίζηση ονομάζεται το φωνητικό φαινόμενο στο οποίο δύο συνεχόμενα φωνήεντα μιας λέξης προφέρονται μαζί σε μία συλλαβή.

Συνίζηση γίνεται συνήθως, όταν το πρώτο από τα συνεχόμενα φωνήεντα είναι: ι, η, υ, ει, οι ή ε, αι⁵:

Η λέξη βο-ή-θει-α

βο-ή-θεια.

Η λέξη δύ-ο

δυο.

Η λέξη σχο-λει-ο

σχο-λειό.

Η λέξη ά-γι-ος

ά-γιος.

Η λέξη γε-νε-ά

γε-νιά.

Η λέξη πα-λαι-ά

πα-λιά.

με συνίζηση προφέρεται

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Οι λέξεις που προέρχονται από τη λόγια παράδοση συνήθως δεν παθαίνουν συνίζηση, αντίθετα προς τους τύπους της ομιλουμένης που παθαίνουν.

Π.χ. Πή-λι-ο

αλλά

Πη-λιο-ρεί-της

πλά-γι-ος

αλλά

πλα-γιά-ζω

εμ-βό-λι-ο

αλλά

μπο-λιά-ζω

ε-ντο-πι-ό-τη-τα

αλλά

ντό-πιος

⁵ Τα **ε** και **αι**, όταν παθαίνουν συνίζηση μπροστά από **α**, **ο** ή **ου**, μετατρέπονται σε **ι**, π.χ. **μηλέα** – **μηλιά**, **φωλέα** – **φωλιά**, **παλαιά** – **παλιά**.

2. Η ίδια λέξη με συνίζηση και χωρίς συνίζηση έχει συνήθως διαφορετική σημασία.

Π.χ. ά-δει-α (ουσ.) = νόμιμη αποχή από εργασία

ά-δεια (επίθ.) = χωρίς περιεχόμενο

α-κρί-βει-α = άκρα επιμέλεια, εύστοχη διατύπωση

α-κρί-βεια = υψηλές τιμές σε προϊόντα

3. Πολλές λέξεις απαντώνται μόνο με συνίζηση.

Π.χ. άδειος, αδειάζω, ήλιος, κάποιος, όποιος, ποιος, τέτοιος

Συναίρεση ονομάζεται η ένωση σε ένα φωνήεν δύο γειτονικών φωνηέντων που βρίσκονται στην ίδια λέξη.

Όταν τα γειτονικά φωνήεντα είναι όμοια, συναιρούνται σε ένα όμοιο φωνήεν. Στην πραγματικότητα αντί να προφέρουμε δύο όμοια φωνήεντα, προφέρουμε για λόγους οικονομίας και ευφωνίας μόνο ένα.

Π.χ. ακούουν → ακούν

κλαίετε → κλαίτε

Όταν τα γειτονικά φωνήεντα είναι διαφορετικά, επικρατεί το πιο δυνατό. Πιο δυνατό είναι το [α] και ακολουθούν με τη σειρά οι φθόγγοι [ο], [ου], [ε], [ι]: (α>ο>ου>ε>ι).

ακούεις → ακούς ου>ει [ι]

ακούετε → ακούτε ου>ε

χρεωστώ → χρωστώ ω [ο]>ε

δεκαέξι → δεκάξι α>ε

Θεόδωρος → Θόδωρος ο>ε

παραήπιες → παράπιες α>η [ι]

Έκκρουση έχουμε στον προφορικό λόγο, όταν συναντώνται δύο φωνήεντα εκ των οποίων το πιο ισχυρό φωνητικά *εκκρούει*, δηλαδή αποβάλλει το ασθενέστερο φωνήεν. Τα δύο είδη έκκρουσης είναι α) η **έκθλιψη** και β) η **αφαίρεση**.



α) Έκθλιψη

Όταν αποβάλλεται το τελευταίο φωνήεν μιας λέξης, έχουμε **έκθλιψη**.

Έκθλιψη παθαίνουν:

- τα άρθρα **το, του, τα**

Π.χ. **Τ'** όμορφο κορίτσι (το όμορφο)

Τ' ουρανού το χρώμα (του ουρανού)

Τ' άλλα παιδιά (τα άλλα)

- τα **θα, να**

Π.χ. **Θ'** ανεβούμε στο βουνό. (θα ανεβούμε)

Ν' αρχίσετε αμέσως. (να αρχίσετε)

- οι αντωνυμίες **με, σε, το, τα**

Π.χ. **Μ'** έφερε σε δύσκολη θέση. (με έφερε)

Σ' έδειρε χωρίς λόγο. (σε έδειρε)

Αυτό **τ'** ονειρεύτηκες. (το ονειρεύτηκες)

Τ' άφησε όλα άνω-κάτω. (τα άφησε)

- οι προθέσεις **από, με, σε, για, κατά, παρά, ίσαμε**

Π.χ. Ο Μάης είναι ο ωραιότερος **απ'** όλους τους μήνες. (από όλους)

Μ' εσένα θα μείνω. (με εσένα)

Σ' εμένα το λες; (σε εμένα)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Στη θέση του τελικού φωνηέντος που παθαίνει έκθλιψη, σημειώνουμε απόστροφο (').
2. Κάποιες φορές παθαίνουν έκθλιψη και οι αντωνυμίες *μου, σου*, κυρίως μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από **α** ή **ο/ω**.

Π.χ. **Μ'** αρέσει να πηγαίνω εκδρομές. (μου αρέσει)

Μ' ορκίστηκε πως ήταν ψέμα. (μου ορκίστηκε)

Σ' ωφελεί να τρως πολλά φρούτα. (σε ωφελεί)

3. Οι προθέσεις **σε**, **από**, **παρά** παθαίνουν έκθλιψη μπροστά από διαφορετικό φωνήεν.

Π.χ. **Σ'** αυτό το σπίτι (σε αυτό)

Απ' άκρη σ' άκρη (από άκρη σε άκρη)

Παρ' όλο που (παρά όλο που)

4. Ο σύνδεσμος **και** γράφεται συχνά **κι** (χωρίς απόστροφο) μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από φωνήεν.

Π.χ. **κι** άλλος (και άλλος)

κι όμως (και όμως)

β) Αφαίρεση

Πρόκειται για έκκρουση κατά την οποία αποβάλλεται το αρχικό φωνήεν μιας λέξης, όταν η προηγούμενη λέξη τελειώνει σε φωνήεν.

Συνήθως αφαίρεση παθαίνουν τύποι του ρήματος με τονισμένο το αρχικό φωνήεν [ε], [ι], όταν η προηγούμενη λέξη είναι:

- **προσωπική αντωνυμία**

Π.χ. μου **'πες**, (μου είπες), σου **'πα** (σου είπα), του **'παμε** (του είπαμε), μου **'δωσες** (μου έδωσες), τα **'φερε** (τα έφερε)

- **το ερωτηματικό «πού»**

Π.χ. Πού **'σουν** παιδί μου το πρωί;

Πού **'χες** τον νου σου;

- **το αναφορικό «που»**

Π.χ. Το λουλούδι που **'κοψες** (που έκοψες), να το βάλεις στο βάζο.

Τη νύχτα εκείνη που **'γινε** (που έγινε) το κακό.

- **τα «θα», «να»**

Π.χ. Θα **'ρθω** (θα έρθω) μια νύχτα με φεγγάρι.

Να **'χα** (να είχα) το σύννεφο άλογο και τ' άστρο χαλινάρι.



ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Στη θέση του αρχικού φωνήεντος που αφαιρείται σημειώνουμε απόστροφο (').
2. Δεν πρέπει να συγχέουμε τις εκφράσεις **να με** – **να 'μαι** και **να σε** – **να 'σαι** που μοιάζουν φωνητικά, αλλά διαφέρουν στην ορθογραφία και στη σημασία.
Π.χ. **Να με** που με γύρευες. (εδώ είμαι – προσωπική αντωνυμία)
Συμφωνήσαμε **να 'μαι** εδώ στις έξι. (να είμαι – ρήμα)
Να σε κι εσύ που λέγαμε πως χάθηκες.
(εδώ είσαι – προσωπική αντωνυμία)
Να 'σαι εκεί πριν νυχτώσει. (να είσαι – ρήμα)
3. Αφαίρεση παθαίνουν κάποιες φορές τα επιρρήματα **εδώ**, **εκεί**.
Π.χ. από **'δώ** και από **'κεί**

Συγκοπή μπορεί να πάθει ένα φωνήεν που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο σύμφωνα μέσα στην ίδια λέξη.

κορυφή → κορφή
σιτάρι → σάρι
φέρετε → φέρτε
κόψετε → κόψτε
περιπατώ → περπατώ

Αποκοπή μπορεί να πάθει το τελικό φωνήεν μιας λέξης μπροστά από το αρχικό σύμφωνο της λέξης που ακολουθεί.

φέρε το → φέρ' το
κόψε το → κόψ' το
από το σπίτι → απ' το σπίτι
μέσα στο νερό → μες στο νερό

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το επίρρημα **μέσα**, όταν παθαίνει αποκοπή, γράφεται με τελικό **-ς** και χωρίς απόστροφο. Όταν όμως παθαίνει έκθλιψη, γράφεται με **σ** και απόστροφο.

Π.χ. μέσ' από τη θάλασσα (έκθλιψη)
 μες στη θάλασσα (αποκοπή)

2. Η πρόθεση **σε** μπροστά από το **τ** του άρθρου παθαίνει αποκοπή και ενώνεται με αυτό (στον, στην).

3. Στη θέση του φωνήεντος που αποκόπεται, όπως και στη θέση του φωνήεντος που παθαίνει έκθλιψη ή αφαίρεση, σημειώνουμε απόστροφο (').

Π.χ. απ' την αρχή (αποκοπή)
 απ' όλους (έκθλιψη)
 που 'κοψε (αφαίρεση)

Άλλα πάθη αρχικών φωνηέντων

Πολλές λέξεις παρουσιάζουν αλλαγές που σχετίζονται με το αρχικό τους φωνήεν:

α) Αποβάλλουν το αρχικό τους φωνήεν και έτσι οι λέξεις έχουν δύο τύπους. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **αποβολή**.

Π.χ. αγελάδα – γελάδα, αμύγδαλο – μύγδαλο, εβδομάδα – βδομάδα, ελεύθερος – λεύτερος, εξάδερφος – ξάδερφος, εφέτος – φέτος, ημέρα – μέρα, ομιλώ – μιλώ, υγεία – γεια

β) Παίρνουν στην αρχή τους ένα φωνήεν, συνήθως το **α**. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **πρόταξη**.

Π.χ. βδέλλα – αβδέλλα, μπάρα – αμπάρα, μασχάλη – αμασχάλη, μάχη – αμάχη, χιβάδα – αχιβάδα

γ) Μετατρέπουν το αρχικό τους φωνήεν σε άλλο και έτσι οι λέξεις έχουν δύο τύπους. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **αλλαγή**.

Π.χ. εγγίζω – αγγίζω, ελαφρός – αλαφρός, έξαφνα – άξαφνα, επάνω – απάνω, ομφαλός – αφαλός, έξω – όξω, έμορφος – όμορφος

**Άσκηση 1**

Ξαναγράψε τις προτάσεις συμπληρώνοντας τα φωνήεντα που λείπουν. Στη συνέχεια, σημείωσε τι έχουν πάθει τα φωνήεντα.

α) αποβολή

δ) έκθλιψη

ζ) αποκοπή

β) συνίζηση

ε) αφαίρεση

η) πρόταξη

γ) συναίρεση

στ) συγκοπή

θ) αλλαγή

Πάθη φωνηέντων

1. Τ' όνειρο του φτωχού είναι ένα σπίτι.

.....

2. Δεν μου 'χεις φυλάξει γλυκό.

.....

3. Απ' το πρωί σε ψάχνω.

.....

4. Είσαι πρώτος απ' όλους.

.....

5. Φέρ' το να το φάμε.

.....

6. Πού 'σουν χθες, αναρωτιέμαι.

.....

7. Στείλ' το με το ταχυδρομείο.

.....

8. Να 'χαμε τώρα μια πίτσα!

.....!

9. Γι' αυτό σε πληρώνω.

.....

Πάθη φωνηέντων

10. Παρ' όλα όσα τράβηξε, άντεξε.

.....

11. Η Ολλανδία έχει πολλές γελάδες.

.....

12. Θα περάσω απ' το σπίτι.

.....

13. Λέτε ό,τι θέλετε.

.....

14. Κάλεσα δεκάξι άτομα.

.....

15. Η κορφή του βουνού είναι χιονισμένη.

.....

16. Δεν τα 'φερεις τα βιβλία μου.

.....

17. Έλα απάνω.

.....



Άσκηση 2

Ξαναγράψε τις φράσεις ανάλογα με το φαινόμενο που ζητείται.

1. **έκθλιψη**

για αυτούς

→

μέσα από

→

με αυτούς

→

αλλά αυτός

→



2. **αφαίρεση** θα έστειλε →
να είσαι →
σου έφερα →
σου έριξε →
3. **αποκοπή** από την άκρη →
μέσα στην ομίχλη →
από το χέρι →
4. **έκθλιψη** τα άφησα →
με έδειξε →
από όλα →
σε εμένα →
5. **αποκοπή** από το βιβλίο →
μέσα στη σπηλιά →
φέρε το →
6. **αφαίρεση** που είσαι →
του είπαμε →
που έγινε →

Άσκηση 3

Ξαναγράψε τις λέξεις ανάλογα με το φαινόμενο που ζητείται. Σε περίπτωση συνίζησης, ξαναγράψε τις λέξεις χωρίζοντάς τες σε συλλαβές.



1. **συναίρεση** ακούουμε →
αγαπάω →

- | | | | |
|----|------------------|----------------|---------|
| | | γελάουν | → |
| | | ογδοήντα | → |
| 2. | συγκοπή | πέρυσι | → |
| | | σιτάρι | → |
| | | πάρετε | → |
| 3. | συνίζηση | κα-λο-και-ρί-α | → |
| | | εν-νέ-α | → |
| | | πα-λαι-ός | → |
| 4. | συναίρεση | χρεωστώ | → |
| | | καλέετε | → |
| | | Θεόδωρος | → |
| | | δεκαέξι | → |
| 5. | συγκοπή | κορυφή | → |
| | | κόψετε | → |
| | | περιπατώ | → |
| 6. | συνίζηση | ά-γι-ος | → |
| | | δύ-ο | → |
| | | μη-λέ-α | → |



Άσκηση 4

Ξαναγράψε τις λέξεις ανάλογα με το φαινόμενο που ζητείται.

- | | | | |
|----|----------------|------------|---------|
| 1. | αποβολή | εντρέπομαι | → |
| | | ενωρίς | → |



- ημερώνω →
- ολίγο →
2. **πρόταξη** χθες →
- Νάπλι (Ναύπλιο) →
- τούτος →
3. **αλλαγή** επάνω →
- εμορφαίνω →
- υπάνεμος →
4. **αποβολή** αγελάδα →
- ελεύτερος →
- εξάδερφος →
- εφέτος →
5. **πρόταξη** μπάρα →
- χιβάδα →
- βδέλλα →
6. **αλλαγή** ομφαλός →
- έξω →
- εγγίζω →

ΛΕΞΕΙΣ ΕΝΩΜΕΝΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΛΕΞΗ

Υπάρχουν λέξεις που γράφονται ενωμένες σε μία λέξη, όπως:

- α) οι λέξεις που έχει επικρατήσει να προφέρονται ως μία λέξη
Π.χ. καλημέρα, καλησπέρα, καληνύχτα, προπάντων, προπαντός
- β) τα **εν, εξ, επί** που δεν χρησιμοποιούνται μόνα τους στη Δημοτική
Π.χ. εντάξει, εξάλλου, επιπλέον
- γ) τα απόλυτα αριθμητικά επίθετα από το 13 έως το 19
Π.χ. δεκάξι
- δ) η πρόθεση **σε** μαζί με τη γενική και την αιτιατική του άρθρου
Π.χ. στου, στης, στον, στην, στο, στους, στις, στα

Λέξεις που γράφονται ενωμένες σε μία λέξη με αλφαβητική σειρά:

Α		Δ	
απαρχής	δεκατρία	δεκαεφτά	
απεναντίας	δεκατέσσερα	δεκαοχτώ	
απευθείας	δεκαπέντε	δεκαεννιά	
άραγε	δεκάξι	διαμιάς	
αφενός			
αφετέρου			
αφότου			
Ε			
ειδάλλως	εντάξει	επικεφαλής	
ειδεμή	εντούτοις	επιμέρους	
έκτοτε	εντωμεταξύ	επιπλέον	
ενγένει	εξαιτίας	επιτέλους	
ενμέρει	εξάλλου	επιτόπου	
ενόσω	εξαρχής	εφάπαξ	
ενόψει	εξίσου	εφόσον	

**Κ**

καθ(ε)αυτός	καθετί	καληώρα
καθ(ε)αυτή	καθόσον	καλωσορίζω
καθ(ε)αυό	καθότι	καταγής
καθένας	καλημέρα	κατεξοχήν
καθεμιά	καληνύχτα	κατευθείαν
καθένα	καλησπέρα	
καθεξής		

Μ

μεμιάς
μολαταύτα
μόλο (που)
μολονότι

Ο

ολημέρα
οληνύχτα
ολοένα
ολωσδιόλου
οποιοσδήποτε
οποιαδήποτε
οποιοδήποτε
οπουδήποτε
οπωσδήποτε
οσοσδήποτε
οσηδήποτε
οσοδήποτε
οτιδήποτε

Π

παραταύτα
παρόλη
παρόλο
παρότι
προπαντός
προπάντων

Υ

υπόψη

Ω

ωστόσο

Γράφονται:

α) με **ει**: ενόψει, ενμέρει, ενγένει, εντάξει

β) με **η**: υπόψη

γ) με **υ**: εντωμεταξύ

δ) με **δύο λέξεις**: καλώς όρισε, καλώς τον, μετά χαράς, τέλος πάντων





Άσκηση 1

Συμπλήρωσε με τη βοήθεια των ορισμών τις λέξεις της ακροστιχίδας.

1.						Α								
2.						Π								
3.						Ε								
4.											Υ			
5.										Θ				
6.										Ε				
7.											Ι			
8.											Α			
9.											Σ			

1. Αντίθετα, ίσα ίσα. (από + έναντι)
2. Άπαξ δια παντός, με μία μόνο δόση. (επί + άπαξ)
3. Στην αρχηγία, στην πρώτη θέση. (επί + κεφαλής)
4. Ολότελα, εντελώς. (όλως + διόλου)
5. Επειδή, διότι. (κατά + ότι)
6. Επιπροσθέτως, ακόμη. (επί + πλέον)
7. Αλλιώς, σε αντίθετη περίπτωση. (ει + δε + άλλως)
8. Απογευματινός χαιρετισμός. (καλή + εσπέρα)
9. Στο τέλος, τελικά. (επί + τέλος)



ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΠΑΡΩΝΥΜΩΝ

Μερικά από τα πιο συχνά ζεύγη παρωνύμων που θέλουν προσοχή στην ορθογραφία τους είναι:

αρματολός, ο	↔	αμαρτωλός, ο
άλλοτε	↔	άλλωστε
γέλιο, το	↔	γελοίο, το
γενναία, η	↔	γενεά, η (γενιά)
γυαλί, το	↔	γιαλός, ο
εγκληματώ (κάνω έγκλημα)	↔	εγκλιματίζω (συνηθίζω στο κλίμα)
εγχείρηση, η (ιατρική επέμβαση)	↔	εγχειρίδιο, το (μικρό βιβλίο)
έκλειψη, η (ηλίου, σελήνης)	↔	έκθλιψη, η (γραμματικός όρος)
επέτειος, η (επί + έτος)	↔	επαιτεία, η (επί+ αιτώ, ζητιανιά)
επήρεια, η (επηρεάζω)	↔	επιρροή, η (επίδραση)
ετοιμολογία, η (ετοιμότητα λόγου)	↔	ετυμολογία, η (προέλευση λέξεων)
μαγεία, η	↔	μάγια, τα
μεταλλείο, το (μέταλλο)	↔	μετάλλιο, το (έπαθλο)
μέτωπο, το	↔	μετόπη, η (διάζωμα αρχαίου ναού)
οδύνη, η (θλίψη)	↔	ωδίνες, οι (πόννοι της γέννας)
οξύ, το	↔	οξειδίο, το
οξυγόνο, το	↔	οξυγώνιο, το (τρίγωνο με οξείες γωνίες)
παίρνω	↔	περνώ
πινώ	↔	πίνω
πυρετός, ο	↔	πυρετός, ο
πρότυπο, το (υπόδειγμα)	↔	πρωτότυπο (καινούριο, αρχικό)
στήλη, η (πλάκα)	↔	στύλος, ο (κολώνα)

σφαγείο, το (τόπος όπου σφάζουν)	↔ σφάγιο, το (σφαγμένο ζώο)
σφύζω (είμαι γεμάτος ζωή)	↔ σφίγγω
σχολείο, το	↔ σχόλιο, το (κριτική)
σωματείο, το	↔ σωματίο, το
τεχνητός, ή, ό	↔ τεχνικός, ή, ό
φίλη, η	↔ φυλή, η (ράτσα)
φύλο, το (αρσενικό, θηλυκό)	↔ φύλλο, το (δέντρου, τετραδίου)
φρόνιμος, -η, -ο	↔ φρόνημα, το (ιδέες)
φωτεινός, -ή, -ό	↔ φετινός, -ή, -ό (εφέτος)
χορός, ο (χορεύω)	↔ χώρος, ο (τόπος)
χρεία, η (ανάγκη)	↔ χροιά, η (απόχρωση)
ωφελώ	↔ οφείλω



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το παρώνυμο των λέξεων που δίνονται.

1. **αμνησία** Κατά το Σύνταγμα, χορηγεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.
2. **επιβολή** Οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι έτοιμες να απαντήσουν σε κάθε ξένη
3. **δίνη** Η Μαρία είναι κολυμβήτρια.
4. **ωφέλεια** Τα αποτελέσματα της έρευνας πρέπει να αξιοποιούνται προς του κοινωνικού συνόλου.
5. **πηλίκo** Το αποτελεί μέρος της στολής των στρατιωτικών.



6. **στήλη** Οι του Ολυμπίου Διός είναι κοντά στο Ζάππειο.
7. **σίβος** Με περιμένει μια ρούχα για πλύσιμο.
8. **χυλός** Κατάλαβε το λάθος του, αφού έφτασε στο της καταστροφής.
9. **χωριό** Στο διαγώνισμα έπρεπε να μεταφράσουμε ένα από την «Πολιτεία» του Πλάτωνα.
10. **πυρά** Έχω πικρή από τέτοιου είδους καταστάσεις.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ – ΑΚΡΩΝΥΜΑ

Συντομογραφίες

Συντομογραφία ή **βραχυγραφία** ονομάζεται ο περιορισμός των λέξεων σε ένα αρχικό γράμμα ή σε μερικά αρχικά: π.χ.= παραδείγματος χάρη, π.Χ.= προ Χριστού, αι.= αιώνας, μ.= μέτρα, βλ.= βλέπε, δηλ.= δηλαδή. Μπορεί όμως να έχουμε συντομογραφία και με συγκοπή λέξεων και περιορισμό τους σε ορισμένα χαρακτηριστικά γράμματα: χγρ.= χιλιόγραμμα, χλμ.= χιλιόμετρα, δίδα = δεσποινίδα

Τέλος μπορεί να έχουμε συντομογραφία και με αποκοπή κεντρικών συλλαβών από πολυσύλλαβες λέξεις που σημειώνεται με μια κάθετη γραμμή: Θεσ/νίκη ή Θεσ/κη = Θεσσαλονίκη, Κων/πολη ή Κων/λη = Κωνσταντινούπολη, σιδ/μοι = σιδηρόδρομοι, καταστ/χες = καταστηματαρχες

Οι συχνότερες συντομογραφίες είναι οι εξής:

Άγ / άγ. = Άγιος, άγιος

Αγ. Γρ. = Αγία Γραφή

αι. = αιώνας

αόρ. = αόριστος

αρ. = αριθμός

βλ. = βλέπε

γραμμ. = γραμμάρια

δίδα = δεσποινίδα

δηλ. = δηλαδή

δρχ. = δραχμές

Δρ./δρ. = Δόκτορας, διδάκτορας

εκ. = εκατοστό

εμβ. = εμβαδό(ν)

κ. = κύριος

Κ. = Κελσίου

κ.ά. = και άλλα

Κ.Δ. = Καινή Διαθήκη

κ.κ. = κύριοι, κυρίες

κ.λπ. = και λοιπά

κος, κα = κύριος, κυρία

κ.τ.λ. = και τα λοιπά

κυβ. = κυβικά

λ.χ. = λόγου χάρη

μ. = μέτρα



Μ. Ασία = Μικρά Ασία

μλ. = μίλια

μ.μ. = μετά το μεσημέρι

μ.Χ. = μετά Χριστόν

πβ./πρβ. = παράβαλε

Π.Δ. = Παλαιά Διαθήκη

π.μ. = πριν το μεσημέρι

π.χ. = παραδείγματος χάρη

π.Χ. = προ Χριστού

σ. / σελ. = σελίδα

σημ. = σημείωση

στρ. = στρέμματα

τόν. = τόνος (μονάδα βάρους)

τ.μ. = τετραγωνικά μέτρα

ΥΓ. = υστερόγραφο

χγρ. = χιλιόγραμμα

χιλ. = χιλιάδες

χλμ./χμ. = χιλιόμετρα

Συντομογραφίες για τους Ανέμους

Α. = Ανατολικός

Β. = Βόρειος ή Βοριάς

Δ. = Δυτικός

Ν. = Νότιος ή Νοτιάς

ΒΑ. = Βορειοανατολικός

ΒΔ. = Βορειοδυτικός

ΝΑ. = Νοτιοανατολικός

ΝΔ. = Νοτιοδυτικός

Συντομογραφίες για τους Μήνες

Ιαν. = Ιανουάριος

Φεβρ. = Φεβρουάριος

Μάρτ. = Μάρτιος

Απρ. = Απρίλιος

Ιούν. = Ιούνιος

Ιούλ. = Ιούλιος

Αύγ. = Αύγουστος

Σεπτ. = Σεπτέμβριος

Οκτ. = Οκτώβριος

Νοέμβρ. = Νοέμβριος

Δεκ. = Δεκέμβριος

Συνομογραφίες για Τίτλους

(η) Α.(Θ).Π. = η Αυτού (Θειοτάτη) Παναγιότητα (για τον Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης και τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης που συχνά αναφέρεται ως Παναγιότατος)

(η) Α.Α. = η Αυτού Αγιότητα (= ο Πάπας)

(η) Α.Μ. = η Αυτού Μακαριότητα (αναφέρεται στους αρχηγούς των ορθόδοξων εκκλησιών), η Αυτού Μεγαλειότητα (για βασιλιά)

(η) Α.Σ. = η Αυτού Σεβασμιότητα (για Δεσπότη)

(η) Α.Υ. = η Αυτού Υψηλότητα (για πρίγκιπα)

Ακρώνυμα

Τα **ακρώνυμα** ή **αρκτικόλεξα** είναι λέξεις που προέρχονται συνήθως από τη συνένωση του αρχικού γράμματος δύο, τριών ή περισσότερων λέξεων σε ένα αινιγματικό σύνολο συμφώνων και φωνηέντων που δεν είναι εύκολο να καταλάβεις τη σημασία του, αν δεν ξέρεις τις λέξεις από τις οποίες σχηματίστηκε: Η.Π.Α. ή ΗΠΑ = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Κάποια ακρώνυμα σχηματίζονται από τις αρχικές συλλαβές των λέξεων: ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ = Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο.

Τα ακρώνυμα δημιουργήθηκαν από την ανάγκη να συνομειθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι νοηματικές ενότητες που χρησιμοποιούνται συχνά στις κρατικές υπηρεσίες, στον εμπορικό και αθλητικό τομέα, στις ενώσεις κρατών, στους επιστημονικούς οργανισμούς κ.λπ.

Τα ακρώνυμα γράφονται με κεφαλαία γράμματα τα οποία άλλοτε χωρίζονται με τελεία και άλλοτε γράφονται ως ενιαίες λέξεις: Ο.Λ.Π. ή ΟΛΠ = Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς, Α.Τ.Ε. ή ΑΤΕ = Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας.



Συνήθως αν το ακρώνυμο σχηματίζεται από αρχικές συλλαβές, αυτές χωρίζονται με τελεία, ενώ αν σχηματίζεται από αρχικά γράμματα, μπορεί να γραφεί ως ενιαία λέξη:

ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ	=	Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας
Κ.Ε.Β.ΟΠ.	=	Κέντρο Εκπαιδεύσεως Βαρέων Όπλων
ΟΗΕ	=	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΕΕ	=	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΙΚΑ	=	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΕΜΠ	=	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Το γένος και ο αριθμός της ακρωνυμικής λέξης προσδιορίζονται από τη γραμματική μορφή του ουσιαστικού που αποτελεί τον πυρήνα της:

ο ΟΣΕ	=	ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
ο ΕΟΤ	=	ο Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού
η ΓΓΕΤ	=	η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
το ΙΚΥ	=	το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών
τα ΚΤΕΟ	=	τα Κέντρα Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων

Η μεγάλη διάδοση ακρωνυμικών λέξεων που παρατηρείται σε όλες τις γλώσσες δείχνει την ανάγκη για γλωσσική οικονομία, δηλαδή την ανάγκη να αποφεύγονται οι πολλές λέξεις και να συμπύσσονται σε μία λέξη ιδιαίτερης μορφής.

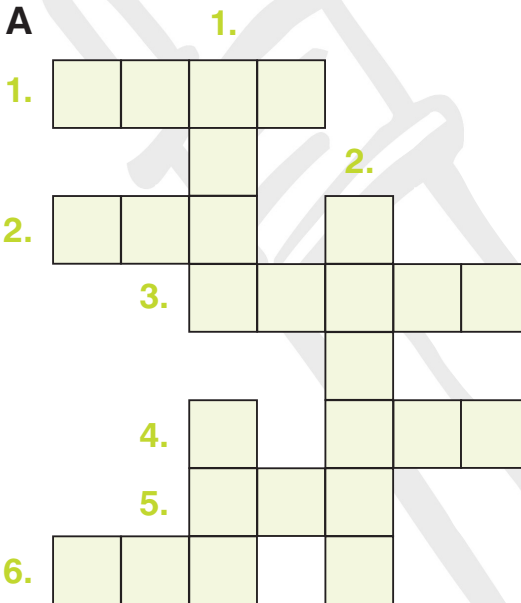
Επειδή όμως είναι δύσκολο να μαντέψουμε τι σημαίνει το κάθε γράμμα του ακρώνυμου, θα πρέπει την πρώτη φορά που θα το χρησιμοποιήσουμε στον γραπτό λόγο, να το αναφέρουμε ολόκληρο και σε παρένθεση να βάλουμε το ακρώνυμο, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να κατατοπιστεί.

Π.χ. Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων (ΟΕΔΒ), Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ), Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ)



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τα σταυρόλεξα με τις κατάλληλες συντομογραφίες και ακρώνυμα.

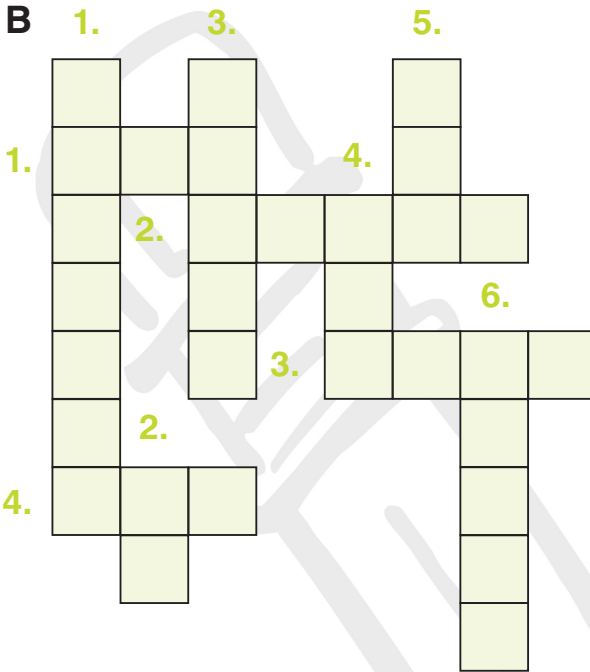


ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
2. Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
3. Ανώτατη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών
4. Μέγιστος Κοινός Διαιρέτης
5. Κυβικά
6. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΑΘΕΤΑ

1. Ελληνικά Ταχυδρομεία / Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
2. Νοέμβριος

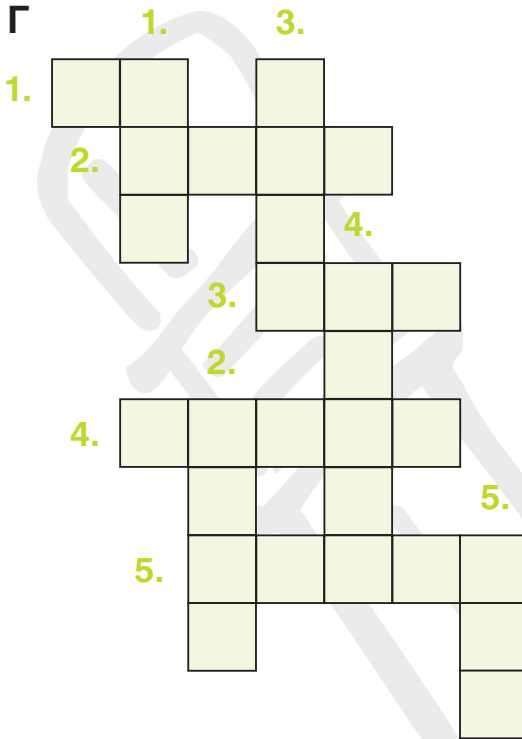


ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου
2. Πρόγραμμα Ελέγχου Ρύπανσης Περιβάλλοντος Αθήνας
3. Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
4. Αύγουστος

ΚΑΘΕΤΑ

1. Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής
2. Υστερόγραφο
3. Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών-Πειραιώς
4. Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου
5. Οργανισμός Λιμένα Πειραιά
6. Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης



ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 1. Βορειοδυτικά
- 2. Ελληνική Λέσχη Περιήγησης και Αυτοκινήτου
- 3. Πανελλήνια Ναυτική Ομοσπονδία
- 4. Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Μέσης Εκπαίδευσης
- 5. Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Μέσης Εκπαίδευσης

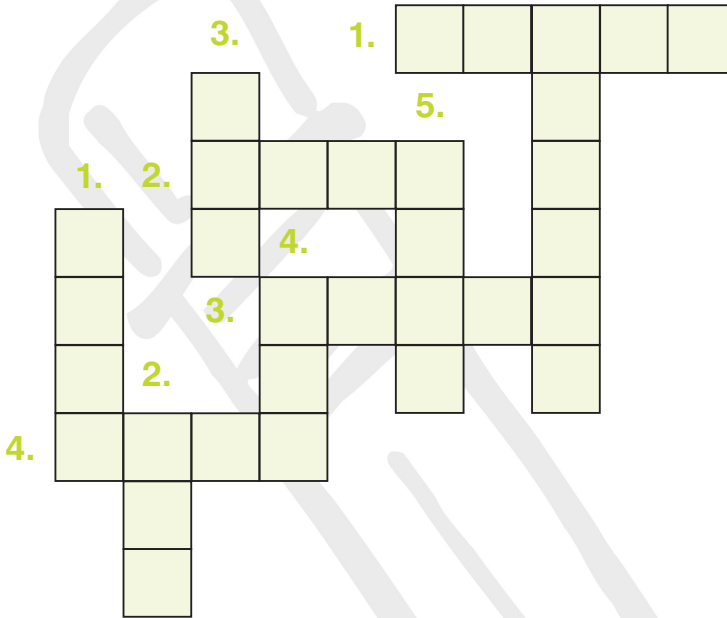
ΚΑΘΕΤΑ

- 1. Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
- 2. Υπουργείο Πολιτισμού
- 3. Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου
- 4. Νοσηλευτικό Ίδρυμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού
- 5. Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία



Δ

6.



ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
2. Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
3. Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας
4. Εθνικός Σύνδεσμος Αναπήρων Πολέμου

ΚΑΘΕΤΑ

1. Ένωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης
2. Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων
3. Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών
4. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
5. Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων
6. Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας



Άσκηση 2

Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με τις κατάλληλες συνομογραφίες.

συνομογραφίες

1. Ο Τάσος μού είπε ότι το αεροπλάνο φτάνει στις 9:30 πριν από το μεσημέρι.
2. Το σπίτι μας είναι σχετικά μικρό για πέντε άτομα, μόλις 85 τετραγωνικά μέτρα, γι' αυτό ψάχνουμε για άλλο.
3. Ήξερες εσύ ότι υπήρξε Αθηναίος ζωγράφος με το όνομα Πάναϊνος, που έζησε τον 5ο αιώνα προ Χριστού και ήταν συγγενής του Φειδία;
4. Επειδή το έργο έχει μεγάλη διάρκεια, αποφασίσαμε η παράσταση να αρχίζει στις 7:15 μετά το μεσημέρι.
5. Ο Μάξιμος ο Ομολογητής, άγιος και σημαντικός θεολόγος, έζησε το 580-662 μετά Χριστόν.
6. Στη ναυτική γλώσσα ο μαΐστρος δηλώνει άνεμο που φυσά από τα βορειοδυτικά.
7. Περιμένω νέα σου! Υστερόγραφο: Αλήθεια, πότε θα ξανάρθεις στην Ελλάδα;
8. Αθήνα, 16 Νοεμβρίου 1996
9. Σε αυτό το βιβλιοπωλείο μπορείς να βρεις μεταχειρισμένα βιβλία σχεδόν σε όποια γλώσσα θέλεις, όπως λόγου χάρη στα Νορβηγικά!
10. Ο παππούς μου καταγόταν από τη Μικρά Ασία.



11. Στη ναυτική γλώσσα ο σιρόκος ή σορόκος δηλώνει άνεμο που φυσά από τα νοτιοανατολικά.
12. «Η Αυτού Υψηλότητα, ο Πρίγκιπας» άκουσε να λένε οι αδελφές της κι η Σταχτοπούτα έτρεξε να κρυφτεί να μην τη δει και την αναγνωρίσει.
13. «Την Κυριακή, 12 Μαΐου, σας καλούμε στα βαφτίσια του μικρού μας μπέμπη που θα γίνουν στον ιερό ναό της Αγίας Μαρίας».
14. Ο τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας ήταν ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος.

Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τις λέξεις που αντιστοιχούν στις συντομογραφίες.



1. **καταστ/χες**

Όταν πεζοδρομήθηκε η περιοχή, υπήρξαν μερικοί που είπαν ότι θα μειωνόταν η πελατεία τους, αλλά τελικά είδαν πως είχαν άδικο να φοβούνται.

2. **Θεσ/νίκη**

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο στο οποίο πέρασε η Ελένη, βρίσκεται στη

3. **κα**

Πάνω στον φάκελο έγραφε: «Προς Ελπίδα Μαυρομάτη».

4. **χλμ**

Πόσα περίπου απέχει ο Βόλος από την Καλαμάτα; Ξέρει κανείς;

5. **ΒΑ.**

Η Θράκη βρίσκεται στα της Ελλάδας. Αλήθεια, έχεις πάει ποτέ;

6. **ΟΚΤ.**

Τα μαθήματα του Συνδέσμου Ιαπωνικής Τέχνης ξεκινούν κάθε χρόνο στα μέσα

7. **σελ.**

– Παρακαλώ, ανοίξτε όλοι τα βιβλία σας στη 54.

8. **Α.**

Τον άνεμο στη ναυτική γλώσσα τον λένε λεβάντε.

9. **π.Χ. – μ.Χ.**

Ο Ήρων ο Αλεξανδρεύς που ήταν μαθηματικός, μηχανικός και εφευρέτης, έζησε από τον 1ο αιώνα μέχρι τον 1ο αιώνα

10. **εκ.**

Όταν γεννήθηκε η αδελφή μου, ήταν μόλις 43 ! Το φαντάζεσαι;

11. **Μ.**

Ο Βουκεφάλας ήταν το αγαπημένο άλογο του Αλεξάνδρου.

12. **ΥΓ.**

..... – Μην ξεχάσεις, σε παρακαλώ, να μου στείλεις τις φωτογραφίες από τις διακοπές στη Μονεμβασιά!



13. **δηλ.**

Ακούγοντάς το η γυναίκα του Δία, η Ήρα, ζήλεψε και μεταμόρφωσε την ωραία Ιώ σε αγελάδα.

14. **κ.τ.λ.**

Το ίδιο ισχύει για όλα τα κατοικίδια ζώα, όπως γάτες, σκύλους, καναρίνια, παπαγαλάκια

Άσκηση 4



Συμπλήρωσε τις λέξεις από τις οποίες προέρχονται τα αρκτικόλεξα.

1. **Ε.Ε.Σ.**

Ξέρεις κάθε πότε γίνεται ο Πανελλήνιος έρανος του;

2. **Ο.Η.Ε.**

Ο πρέπει να διασφαλίζει την ελευθερία και τη δημοκρατία στον κόσμο.

3. **ΕΛ.ΤΑ.**

Ο πατέρας του Ηλία και της Βούλας εργάζεται στα

4. **Ε.Μ.Υ.**

Τι είπαν από την για αύριο; Θα έχει ήλιο ή προβλέπεται βροχή;

5. **Ο.Σ.Ε.**

Αύριο δεν θα πραγματοποιηθεί κανένα δρομολόγιο, γιατί οι υπάλληλοι του θα απεργούν.

6. **Δ.Ε.Η.**

Μην ξεχάσω αύριο να πληρώσω τον λογαριασμό της
.....!

7. **Ε.Ο.Κ. – Ε.Ε.**

Εδώ και λίγο καιρό η έχει
μετονομαστεί σε Το 'ξερες;

8. **Ι.Κ.Α.**

Με πονάει πολύ ο λαιμός μου κι έχω πυρετό. Θα πάρω το βιβλιάριο
του και θα πάω στον γιατρό.

9. **Ε.Μ.Π.**

Στις Πανελλαδικές ο Λουδοβίκος πέρασε στο
..... Το όνειρό του να γίνει μηχανικός, θα
πραγματοποιηθεί!

10. **Ι.Κ.Υ.**

Η Δανάη μελετά αυτόν τον καιρό πυρετωδώς, για να περάσει τις εξε-
τάσεις του και
να πάρει υποτροφία για Γερμανία.

11. **Ο.Ε.Δ.Β.**

Όλα τα βιβλία που μας μοιράσανε στο σχολείο ήταν του
.....

12. **Α.Ε.Ι.**

«Μεγάλες αλλαγές στο σύστημα εξέτασης για την εισαγωγή στα
.....!»



13. **I.N.B.I.**

Στον σταυρό του Κυρίου είχαν καρφώσει επιγραφή που έγραφε:
«.....».

14. **H/Y**

Σήμερα οι χρησιμοποιούνται
ολοένα και σε περισσότερους τομείς.

15. **T.E.I.**

Ο Σπύρος πέρασε σε κάποιο
της Πάτρας, αλλά δεν θυμάμαι ακριβώς σε ποιο.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

1. Ως προς τον τονισμό

Τα τακτικά αριθμητικά επίθετα στον τονισμό ακολουθούν τον κανόνα των επιθέτων, δηλαδή διατηρούν αμετακίνητο τον τόνο.

Π.χ. δεύτερη μερίδα, ο αρχηγός της τέταρτης ομάδας, την έβδομη μέρα, στην ένατη προσπάθεια

Εξαιρούνται οι ημέρες της εβδομάδας, γιατί τα αριθμητικά αυτά έχουν ουσιαστικοποιηθεί (η Δευτέρα, η Τετάρτη).

Το θηλυκό απόλυτο αριθμητικό επίθετο έχει δύο τύπους: **μία** (δισύλλαβο) / **μια** (μονοσύλλαβο). Αντίθετα, το αόριστο άρθρο είναι μονοσύλλαβο (**μια**).

2. Ως προς την κλίση

Το αριθμητικό **ένας** στην **αιτιατική** άλλοτε διατηρεί και άλλοτε χάνει το **τελικό -v**, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα άρθρα.

Π.χ. **έναν** εξαδέλφο **ένα(v)** σωλήνα
έναν κάβουρα **ένα(v)** δάσκαλο

Αντίθετα, η αιτιατική του αριθμητικού **μία, μια** δεν παίρνει ποτέ **τελικό -v**.

Π.χ. **μια / μία** ημέρα **μια / μία** φάλαινα
μια / μία πάπια **μια / μία** ζημιά

3. Ως προς τη γραφή

Τα απόλυτα αριθμητικά από το 13 έως το 19 γράφονται σε μία λέξη.

Π.χ. δεκατρία, δεκατέσσερα, δεκαπέντε ... δεκαεννιά



Από το 21 και μετά γράφονται σε χωριστές λέξεις.

Π.χ. είκοσι ένα, πενήντα τρία, εκατόν ενενήντα δύο

Τα τακτικά αριθμητικά γράφονται σε χωριστές λέξεις από το 13 και μετά.

Π.χ. δέκατος τρίτος, δέκατος ένατος, πεντηκοστός πρώτος

Το εννιά και το εννέα και κάθε αριθμητικό που περιέχει ολόκληρο το εννιά ή το εννέα γράφονται με **vn** (εννιακόσια, δεκαεννιά, δεκαεννέα), ενώ το ένατος και το ενενήντα γράφονται με ένα **v**.

4. Ως προς τον σχηματισμό λέξεων

α) Τα αριθμητικά *ένα, δύο, τρία* και *τέσσερα*, όταν προηγούνται κατά τον σχηματισμό λέξεων, παίρνουν τους παρακάτω τύπους:

ένα	μονο-	π.χ. μονοπάτι, μονομανία, μονάκριβος
δύο	δι-	π.χ. δικέφαλος, διώροφος, δίκοπος
	δισ-	π.χ. δισέγγονος, δισεκατομμύριο
τρία	τρι-	π.χ. τρίγωνο, τρίτροχο, τριφύλλι
	τρισ-	π.χ. τρισάγιο, τρισέγγονο
τέσσερα	τετρα-	π.χ. τετράγωνο, τετράποδο

β) Το επίθετο *μισός, μισή, μισό*, όταν σχηματίζει λέξη με αριθμητικό, γίνεται **-μισι** μετά από φωνήεν (δυσό-μισι) και **-ημισι** έπειτα από σύμφωνο (τρεις-ήμισι). Και στις δύο περιπτώσεις γράφεται στη λήγουσα με **ι**.

Π.χ. το ενάμισι μήλο, οι τεσσερισήμισι ώρες, οι εξήμισι μήνες

Γράφεται **-μιση** μόνο όταν προηγείται το αρσενικό **ένας** ή το θηλυκό **μία**.

Π.χ. ο ενάμισης χρόνος, η μιάμιση ώρα, τον ενάμιση μήνα



Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το αριθμητικό που αντιστοιχεί στον αριθμό που δίνεται σε παρένθεση.

1. Η τάξη μας φέτος έχει (25) μαθητές.
2. Μα να έρθει ο Πέτρος μόλις (14) στην τελική κατάταξη!
3. Η προγιαγιά μου είχε (14) παιδιά.
4. Στον διαγωνισμό έλαβαν μέρος (90) σχολεία.
5. Η αδελφή μου έχει (19) βιβλία με θέμα τους κομήτες!
6. Στο κτήμα έχουμε (53) ελιές και (1) πολύ ψηλή λεύκα.
7. Ο Κωστής Παλαμάς γεννήθηκε στα μέσα του (19) αιώνα.
8. Από τον Σοφοκλή έχουν διασωθεί σήμερα μονάχα (7) τραγωδίες.
9. – Για να δούμε: Κλωθώ, Λάχεσις και την (3) Μοίρα όλο την ξεχνάω. Α, ναι! Η Άτροπος. Αυτή είναι!
10. Ο Χέοψ ήταν Φαραώ της Αιγύπτου που έζησε τον (27) αιώνα π.Χ.
11. Αυτή η επιχείρηση απασχολεί (212) εργαζόμενους.



12. Από 'δώ μέχρι το σχολείο είναι (990)
βήματα! Τα μέτρησα ένα ένα!
13. Ο Βιντσέντζος Κορνάρος, που έγραψε τον γνωστό Ερωτόκριτο,
πέθανε στις αρχές του (17) αιώνα.
14. Ξέρεις πότε έζησε ο διδάσκαλος του Γένους, Κοσμάς ο Αιτωλός; Τον
(18) αιώνα.

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τις λέξεις που σχηματίζονται από τον αριθμό και τη λέξη στην παρένθεση.



1. Απέναντί μας χτίζεται μια (2 + όροφος) οικοδομή.
2. Στο σχολείο εκλέξαμε το νέο (15 + μέλος)
..... συμβούλιο.
3. Στο διαμέρισμά μας οι πόρτες που βγάζουν στο μπαλκόνι είναι (1 +
φύλλο)
4. Η αίτησή μου περνάει αύριο από ειδική (3 + μέλος)
..... επιτροπή.
5. Ο παππούς έχει εγγόνια, ο προπάππος έχει (2 + εγγόνι)
.....
6. Για να λάβεις μέρος στις ορειβατικές αποστολές του σωματείου μας,
πρέπει να περάσεις πρώτα από (16 + μήνας)
..... εκπαίδευση.
7. Η φοίτηση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα είναι (4 + έτος)
.....

8. Το γεωμετρικό σχήμα που έχει 8 γωνίες ονομάζεται (8 + γωνία)
.....
9. Το αυτοκίνητό μας έχει (16 + βαλβίδα)
μηχανή.
10. Αν θες να ἴρθεις κι εσύ στην εκδρομή, πες το μας εγκαίρως να κλεί-
σουμε (3 + κλίνη) δωμάτιο.
11. Η Χάλκη ανήκει στα (12 + νησί)
12. Κυκλοφόρησε ένα νέο (5 + τόμος)
ιατρικό λεξικό.
13. Σε ένα ξένο περιοδικό είχε ένθετο (8 + σελίδα)
για τα νησιά του Αιγαίου.
14. Όσα ζώα έχουν 4 πόδια, όπως λ.χ. η γάτα, λέγονται (4 + πόδι)
.....
15. Η Ζάκυνθος ανήκει στα (7 + νησί)



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τη λέξη που αποδίδει τον μεικτό αριθμό της παρένθεσης.

1. Η διαδρομή ήταν κάπου (7 1/2) ώρες.
2. Η μαμά μου έβαλε στο γλυκό (2 1/2)
ποτήρια ζάχαρη.
3. Εδώ και (1 1/2) χρόνο εργάζεται σε μια
εφημερίδα.



4. Φέτος, οι ελιές μας βγάλανε $(4 \frac{1}{2})$
τόνους λάδι.
5. Για να πάμε από την Αθήνα στην Κόρινθο, χρειαστήκαμε $(1 \frac{1}{2})$
..... ώρα.
6. Το καλοκαίρι αγοράζουμε συνήθως $(5 \frac{1}{2})$
..... κιλά ντομάτες τη βδομάδα.
7. Το κτήμα μας έχει $(17 \frac{1}{2})$ μέτρα
μήκος.
8. Χρειαζόμαστε ακόμη $(1 \frac{1}{2})$ κιλό κρεμμύδια.
9. Διαβάζω τόση ώρα κι έχω διαβάσει μόλις $(9 \frac{1}{2})$
..... σελίδες.
10. Σε $(1 \frac{1}{2})$ μήνα φεύγω για διακοπές στη Σίφνο!
11. Το τείχος αυτό έχει ύψος $(11 \frac{1}{2})$
μέτρα και είναι χτισμένο όλο από πέτρα.
12. Σε αυτό το κατάστημα οι τιμές είναι σχεδόν $(2 \frac{1}{2})$
..... φορές πάνω από το κανονικό!
13. Όταν ο Γιάννης πεινάει, μπορεί να φάει $(1 \frac{1}{2})$
πίτσα στην καθισιά του!
14. Το έργο είχε διάρκεια $(3 \frac{1}{2})$ ώρες.
15. Έφαγα $(1 \frac{1}{2})$ σουβλάκι και φούσκωσα. Δεν
μπορώ να φάω άλλο!

ΤΕΛΙΚΟ -v

Υπάρχουν κάποιες λέξεις οι οποίες άλλοτε διατηρούν και άλλοτε χάνουν το **τελικό -v** στην αιτιατική πτώση. Οι λέξεις αυτές είναι:

1. Τα άρθρα **το(v)**, **τη(v)**, **ένα(v)**
Το θηλυκό **μια** γράφεται πάντα χωρίς **v**.
2. Το αριθμητικό **ένα(v)** και τα **κανένα(v)**, **καθένα(v)**
Το θηλυκό **μία**, **μια** γράφεται πάντα χωρίς **v**.
3. Η προσωπική αντωνυμία **αυτή(v)**, **τη(v)**
Το αρσενικό **αυτόν**, **τον** γράφεται πάντα με **v**.

Οι παραπάνω λέξεις διατηρούν το τελικό **-v**, όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει:

- **από φωνήεν (ή δίψηφο φωνήεν ή συνδυασμό)**
Π.χ. τον αδερφό, την αίθουσα, έναν ευχάριστο τόπο
- **από στιγμιαίο σύμφωνο (κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, τσ, τζ)**
Π.χ. τον κηπουρό, την παραλία, έναν τεχνίτη, κανέναν γκρεμό, την μπόρα, την ντρέπομαι, μην τσιμπάς
- **από διπλό γράμμα (ξ, ψ)**
Π.χ. την ξεναγό, την ξηρασία, αυτήν ψάξτε

Αυτονόητο είναι ότι οι λέξεις αυτές χάνουν το τελικό **-v**, όταν η λέξη που ακολουθεί, αρχίζει από οποιοδήποτε άλλο σύμφωνο.

Π.χ. τη λεωφόρο, τη φοβάμαι, ένα γεωργό, αυτή θέλετε, κανένα μαθητή

Τον παραπάνω κανόνα ακολουθούν τα άκλιτα **μη(v)** και **δε(v)**, ενώ το **σαν** διατηρεί παντού το τελικό -v.

Π.χ. μην κάνεις, μη φωνάξεις, δεν πεινάω, δε θέλω, σαν λόφος, σαν δάσκαλος



ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ολοένα και περισσότερο παρατηρείται η τάση να διατηρείται το τελικό -v στα αρσενικά άρθρα **τον, έναν**, ανεξάρτητα από το σύμφωνο με το οποίο αρχίζει η επόμενη λέξη. Με τον τρόπο αυτόν αποφεύγεται η σύγχυση ανάμεσα στο αρσενικό και ουδέτερο άρθρο.

Π.χ. τον Δημήτρη, τον μάγειρα, τον Νίκο, έναν γιατρό

Ακολουθώντας τη νέα αυτή τάση, στα κείμενα της «νέας λογομάθειας» έχει διατηρηθεί παντού το τελικό -v στα αρσενικά άρθρα.

2. Το ίδιο συμβαίνει και με το **δεν** που διατηρεί το τελικό -v σε όλες τις περιπτώσεις.

Π.χ. δεν νίκησα, δεν βάζω, δεν λείπει

3. Το επίρρημα **τουλάχιστο(v)** διατηρεί το -v μόνο μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από φωνήεν.

Π.χ. τουλάχιστον εκατό ευρώ, τουλάχιστο φύγε

4. Το **μη** δεν παίρνει -v, όταν χρησιμοποιείται:

α) **ως στερητικό**

Π.χ. μη ειδικός, μη αποδοτικός, μη προνομιούχος

β) **ως αρνητικό επιφώνημα**

Π.χ. Μη, παιδάκι μου!

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο οριστικό άρθρο στην αιτιατική ενικού ακολουθώντας τον κανόνα του τελικού -v.



1. Λέω να πεταχτώ μέχρι τράπεζα. Θέλεις τίποτε από έξω;

2. Παραλίγο να ξεχνούσα συνάντηση που είχε προγραμματιστεί για σήμερα.
3. Ο Κωστής πάλι χτύπησε αστράγαλό του!
4. Όλοι τώρα χάζευαν χαρταετό που πετούσε ψηλά στον ουρανό.
5. Η ανθρωπολογία είναι επιστήμη που έχει ως αντικείμενο άνθρωπο.
6. Πάρε αυτό το πακέτο. Είναι δώρο για Ελένη που γιορτάζει αύριο.
7. Είδε κανείς σας Φώτη;
8. Ρώτα πωλητή που στέκεται στο βάθος. Αυτός θα ξέρει σίγουρα.
9. Καθόμουν πολλή ώρα στο πάρκο και παρακολουθούσα σκύλο μου που έπαιζε με τα κουκουνάρια.
10. Πήρα τηλέφωνο οδοντογιατρό και μου είπε πως μπορεί να σε εξετάσει αύριο.
11. Ψάχνω ζωγραφιά που έφτιαξα για τη γιορτή του σχολείου. Την είδε κανείς;
12. Όλοι στη γειτονιά αναζητούν Ευτυχία. Βγήκε χθες για ψωμί και δεν επέστρεψε.
13. Ποιον συνάντησα προχθές τυχαία στον δρόμο, ξέρεις; Χαράλαμπο!
14. Πού θα πας Ιούλιο;
15. Νοέμβριο θα πάμε εκδρομή στους Δελφούς.



Άσκηση 2



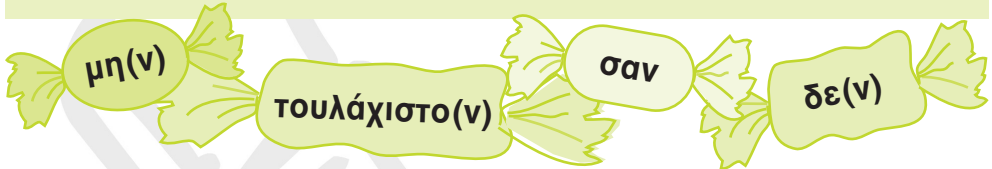
Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο αόριστο άρθρο, αριθμητικό ή προσωπική αντωνυμία στην αιτιατική ενικού. Ακολούθησε τον κανόνα του τελικού -v.

1. Περιπλανιόταν μέρες χωρίς να δει ψυχή, ώσπου μέρα συνάντησε βοσκό.
2. Η φτωχή γιαγιά, εκτός από σκύλο και γάτα, δεν είχε άλλη παρέα.
3. Σήμερα έχω κέφι να πάω σε κινηματογράφο και να δω ταινία. Έχεις να μου προτείνεις καμία;
4. Ο γερο-Παντελής είχε βάρκα που πρόσεχε σαν τα μάτια του.
5. Αν θες χαρακτηριστικό σκοπό από την Ικαρία, ρώτα τη Χαρά. θα ξέρει σίγουρα!
6. Πήρε μαζί ξαδέρφό του και γνώρισε στους φίλους τους.
7. Χτες μου έφεραν δώρο γαρδένια και μεταφύτεψα στον κήπο μου.
8. Του αγόρασαν κιθάρα κι από τότε με κοιμάται και με ξυπνάει!
9. Ο χαρτοφύλακας αυτός ήταν κάποτε ωραίος, αλλά ο Τάσος μια πετούσε εδώ, μια εκεί και χάλασε!
10. Από τότε που αγόρασε ηλεκτρονικό υπολογιστή, αφιερώνει σ' όλο τον ελεύθερο χρόνο του.



Άσκηση 3

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τα κατάλληλα άκλιτα.



1. έφυγε τελικά, για να στενοχωρήσει τον πατέρα του.
2. Μόλις άκουσε τα νέα κρατιόταν με τίποτα κι έφυγε σίφουνας.
3. Η συνάντηση προβλέπεται να κρατήσει τέσσερις ώρες. Γι' αυτό ανησυχήσεις, αν αργήσω.
4. Η επένδυση κρίθηκε ως αποδοτική κι έτσι η πρόταση εγκρίθηκε.
5. Ήθελε να κοιμηθεί έξι ώρες, για να νυστάζει στο ταξίδι, αλλά τα κατάφερε.
6. Προσπάθησε να με καταλάβεις και κάνεις μικρό παιδί!
7. Οι προνομιούχοι μένουν συνήθως την καλαμιά στον κάμπο.
8. τον ακούς! ξέρει τι λέει!
9. Απ' ό,τι άκουσα εγώ, πρέπει να έχουν βρει ακόμη άλλον τόσο ικανό τον Αλέξανδρο.
10. καταλαβαίνω τι λάθος έκανα στη συμπλήρωση του εντύπου. Μου το επέστρεψαν ως αποδεκτό!



ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Άσκηση 1

Συμπλήρωσε με ι, η, υ, ει τις παρακάτω λέξεις.



1. φοιτ...τής
2. κομ...της
3. καπν...στής
4. λ...στής
5. σμην...της
6. διαβ...της
7. νικ...τής
8. ιδρ...τής
9. Πηλειορ...της
10. δ...της
11. πολ...της
12. προφ...της
13. μην...τής
14. εμπρ...στής
15. κρ...τής
16. ιδιοκτ...της
17. ασκ...τής
18. μαγν...της

Άσκηση 2

Συμπλήρωσε με ο ή ω τα παρακάτω αρσενικά ουσιαστικά.



1. αγρ...της
2. πατρι...της
3. αγκ...νας
4. Στρυμ...νας
5. άμβ...νας
6. άξ...νας
7. Λάπ...νας
8. δεσμ...της
9. κηδεμ...νας
10. λυτρ...τής

- | | |
|------------------|--------------------|
| 11. τελει...μός | 19. Μακεδ...νας |
| 12. Πλάτ...νας | 20. Ηπειρ...της |
| 13. πευκ...νας | 21. ρήτ...ρας |
| 14. επαρχι...της | 22. θαμ...νας |
| 15. θιασ...της | 23. Ιάσ...νας |
| 16. Σπυρίδ...νας | 24. καν...νας |
| 17. διορθ...τής | 25. ελαι...νας |
| 18. ιππ...της | 26. αυτοκράτ...ρας |



Άσκηση 3

Γράψε τα αρσενικά ουσιαστικά που προέρχονται από τα ρήματα στην παρένθεση.

1. Οι **(κρίνω)** των αγώνων πέτυχαν στο έργο τους.
2. Ο **(τραγουδώ)** θα δώσει συναυλία την Κυριακή.
3. Η Ελλάδα έχει πολλούς αξιόλογους **(αθλούμαι)**
4. Οι **(φοιτώ)** συζητούν για τον Καποδίστρια, τον **(ιδρύω)** του Πανεπιστημίου Αθηνών.
5. Οι **(καπνίζω)** αντιμετωπίζουν συνήθως προβλήματα υγείας.
6. Εργάζεται ως **(προγραμματίζω)** – **(αναλύω)** σε ηλεκτρονικούς **(υπολογίζω)**
7. Όλοι οι **(συζητώ)** υποστηρίζουν την ίδια άποψη.
8. Τα βιβλία των **(φοιτώ)** μοιράζονται δωρεάν.
9. Ο αυτόματος **(ποτίζω)** είναι μεγάλη ευκολία.
10. Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν γενναίοι **(πολεμώ)**



Άσκηση 4



Συμπλήρωσε τις λέξεις σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται.

1. Κατοικεί στο Άγιο Όρος. → Αγιορ.....
2. Πρόσωπο που ξέρει και ασκεί μια τέχνη, μάστορας. → τεχν.....
3. Πρόσωπο που προφητεύει, που προλέγει τα μελλούμενα. → προφ.....
4. Κατάγεται από νησί. → νησ.....
5. Ζει από την καλλιέργεια των αγρών. → καλλιεργ.....
6. Χώρος όπου διαμένουν στρατιώτες. → στρατ.....
7. Συσκευή που απορροφά τις οσμές της κουζίνας. → απορροφητ.....
8. Ερευνά τον βυθό, καταδύεται. → δ.....
9. Μέλος μιας πολιτείας → πολ.....
10. Ο καταγόμενος από την Αίγινα → Αιγιν.....
11. Ο καταγόμενος από το Μεσολόγγι → Μεσολογγ.....
12. Όργανο που χρησιμοποιούμε, για να σχεδιάζουμε κύκλους. → διαβ.....

Άσκηση 5



Συμπλήρωσε τα αρσενικά ουσιαστικά.

1. Οι κρ..... αποφάσισαν πως ο αθλ..... έπρεπε να αποκλειστεί.
2. Ο Αγιορ..... καλόγερος ήταν Ηπειρ.....

3. Ο οικοδεσπ..... είναι Αιγιν..... κι αυτός, δηλαδή είμαστε συμπατρ.....
4. Ο Αλιάκμ..... είναι το αγαπημένο ποτάμι των Μακεδ.....
5. Ο εισπράκτ..... δροσιζόταν με έναν μικρό ανεμιστ.....



Άσκηση 6

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν από τα αρσενικά ουσιαστικά των κειμένων.

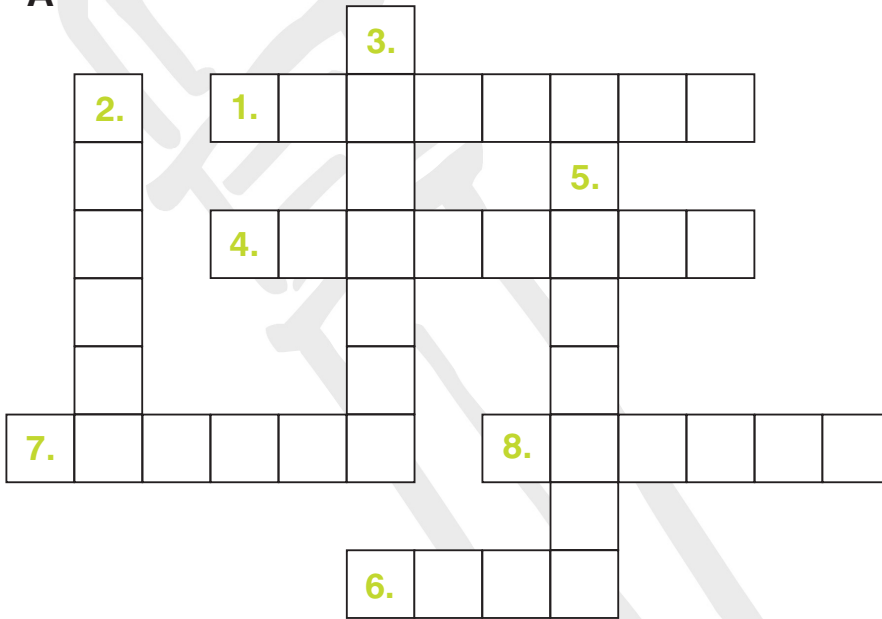
A. Ο ηγεμ...νας με τους ιππ...τες του ξεκίνησε αγ...να εναντίον των λ...στών της περιοχής. Όταν γύρισε νικ...τής, τον υποδέχτηκαν ως λυτρ...τή. Ο ίδιος ήταν άνθρωπος συνετός και καθόλου αλαζ...νας. Αργότερα έγινε ιδρ...τής ενός μοναστηριού στο οποίο πήγε μετά από λίγο καιρό και έζησε ως ασκ...τής. Πολλοί ήταν αυτοί που τον θεωρούσαν προφ...τη.

B. Ο ηλεκτρονικός υπολογ...στής έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας. Διαθέτει αυτόματο διορθ...τή ορθογραφικών λαθών, προγράμματα που εξυπηρετούν τους λογ...στές και πολλούς τεχν...τες. Ακόμα και οι μαθ...τές του δημοτικού σχολείου χρησιμοποιούν σήμερα υπολογ...στές σε όλα τα μαθήματα.

Γ. Ο ερχ...μός του ξαδέρφου μου, του Ιάσ...να, μας γέμισε όλους χαρά. Ήταν στρατι...της και πέρασε όλο τον χειμ...να σε έναν στρατ...να κοντά στον Αλιάκμ...να ποταμό. Τώρα πια που είναι πολ...της θα συνεχίσει τις σπουδές του. Είναι φοιτ...τής της φιλολογίας.

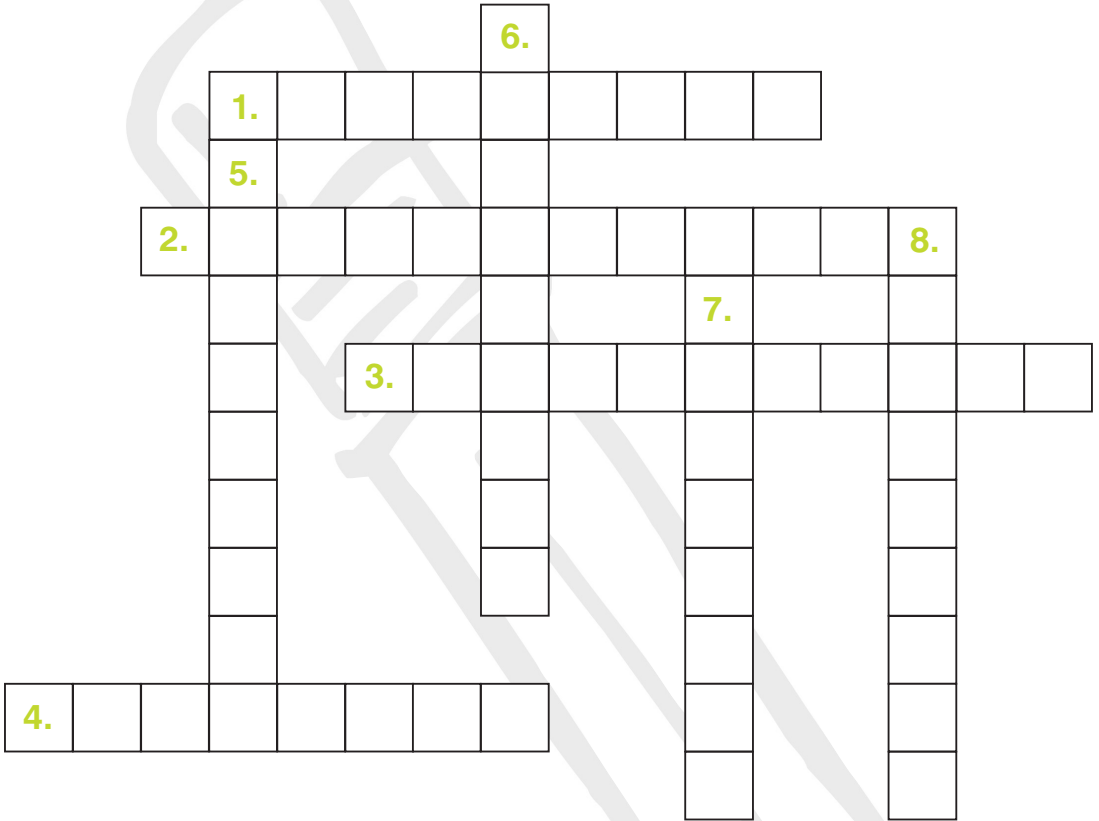
**Άσκηση 7**

Λύσε τα σταυρόλεξα με τη βοήθεια των ορισμών.

A

1. Λέγεται αλλιώς η πρόσθεση.
2. Μικρό θαλάσσιο σκάφος.
3. Ανάμνηση.
4. Απροσεξία, αδιαφορία.
5. Την αναλαμβάνει ο υπεύθυνος.
6. Η κίνηση των υγρών.
7. Συγχώρηση αμαρτιών.
8. Σήκωμα, έγερση, ανέβασμα.

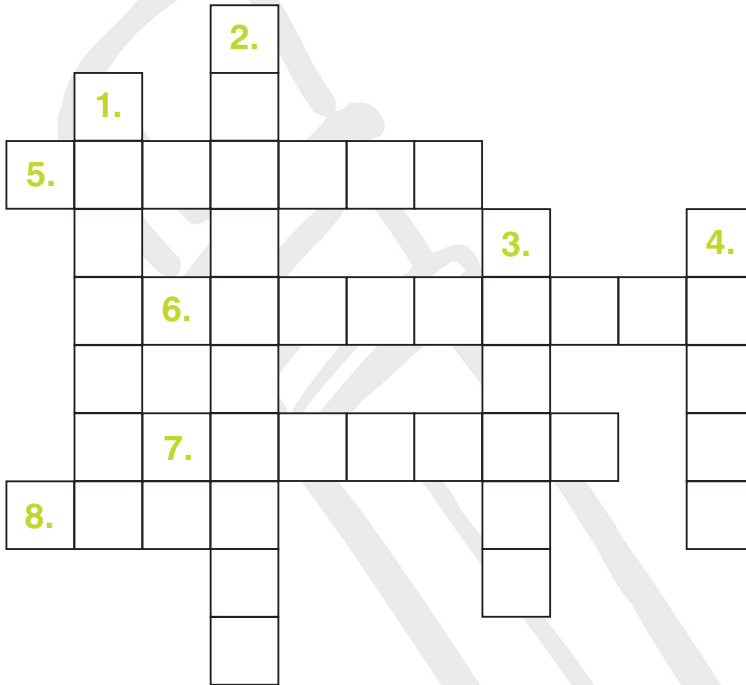
B



1. Ουσιαστικό από το ρήμα *εκπαιώ*.
2. Ουσιαστικό από το ρήμα *ορθογραφώ*.
3. Ουσιαστικό από το ρήμα *αντιπαθώ*.
4. Ουσιαστικό από το ρήμα *κρατώ*.
5. Ουσιαστικό από το ρήμα *ομολογώ*.
6. Ουσιαστικό από το ρήμα *οργανώνω*.
7. Ουσιαστικό από το ρήμα *προνοώ*.
8. Ουσιαστικό από το ρήμα *μετανιώ*.



Γ



1. Λόγος, αιτία.
2. Αποκατάσταση καμένου δάσους.
3. Σχισμή μετά από σεισμό. (θηλυκό)
4. Το αντίθετο της νίκης.
5. Η έλλειψη γνώσης.
6. Μία από τις τέσσερις πράξεις.
7. Γνωστό μνημείο της Αιγύπτου.
8. Γυναικείο όνομα.

**Άσκηση 8**

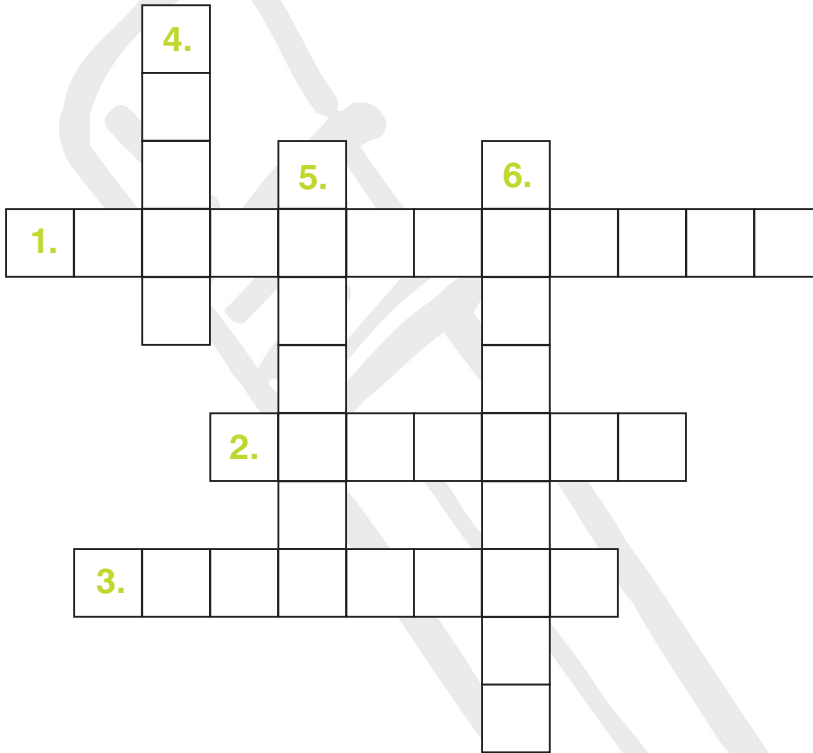
Λύσε τις ακροστιχίδες και τα σταυρόλεξα με τη βοήθεια των ορισμών.

A

1.	Φ								
2.	A								
3.	Λ								
4.	A								
5.	I								
6.	N								
7.	A								

1. Η πλάση, το σύμπαν με τους νόμους του.
2. Οι εργαζόμενοι την παίρνουν συνήθως το καλοκαίρι.
3. Η πρωτεύουσα της Θεσσαλίας.
4. Χαρακτηρίζει τον αμαθή.
5. Το αξίωμα του ιερέα.
6. Κατασκευή πλοίου.
7. Θηλυκό από το επίθετο *αδιαφανής*.

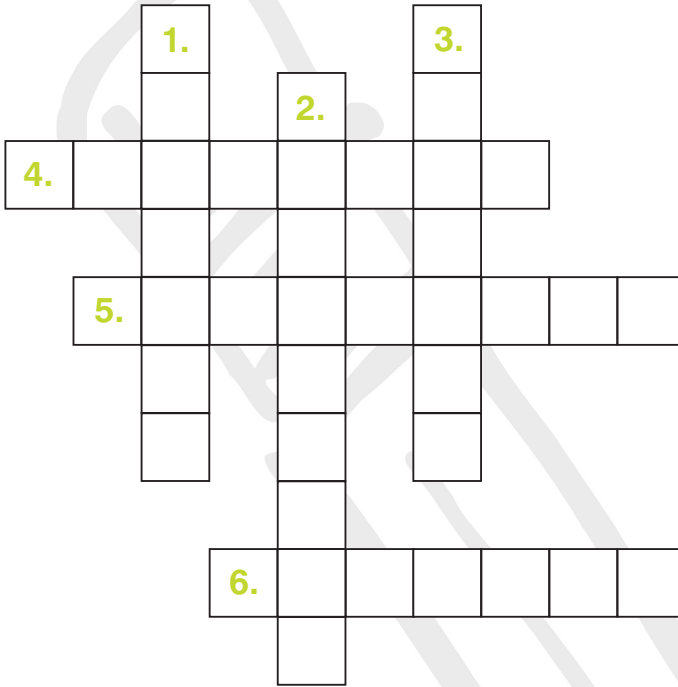
B



1. Η κόρη του βασιλιά.
2. Γύρισμα, καμπύλη.
3. Την έχουν οι άνθρωποι και τα ... ρήματα.
4. Συνώνυμο του ουσιαστικού φωτιά.
5. Όργανο ομιλίας.
6. Είναι απαραίτητη στο σχολείο.



Γ



1. Μία από τις τέσσερις εποχές.
2. Αναμονή, λαχτάρα.
3. Τόπος αιώνιας τιμωρίας.
4. Ανάσα.
5. Ούτε νίκη ούτε ήττα.
6. Ζαλάδα στο πλοίο.

Δ

1.										
2.										
3.										
4.										
5.										

1. Αυτή που ασκεί γοητεία.
2. Μανδύας που φορούσαν οι ιππείς στην αρχαία Ελλάδα.
3. Ένα από τα ομηρικά έπη.
4. Επάνω σ' αυτή παίζουμε σκάκι.
5. Λοιμώδης φλεγμονή του ήπατος.



Άσκηση 9

Συμπλήρωσε τις προτάσεις σχηματίζοντας τα θηλυκά ουσιαστικά που προέρχονται από τις λέξεις που δίνονται.

1.
→ Ο Γιώργος είχε κάποια για την του.
2.
→ Η και η είναι αρετές.
3.
→ Η του περιβάλλοντος προέρχεται από τη
.....



4. **γεωργός** **πορεύω**

→ Η μας βρίσκεται σε ανάπτυξης.

5. **πεζοπόρος** **ασκώ**

→ Η και η κάνουν καλό στην υγεία.

6. **προσπαθώ** **συνεργάτης**

→ Με κοινή και γίνονται μεγάλα έργα.

7. **αναστατώνω** **κυκλοφορώ**

→ Τα πολλά αυτοκίνητα προκαλούν στην

8. **αντιπροσωπεύω** **πωλώ**

→ Αυτή η αυτοκινήτων αύξησε τις της.

9. **παρουσιαστής** **διαφημίζω**

→ Η διέκοψε την εκπομπή, για να μεταδοθούν
.....

10. **αμελώ** **ασφαλής**

→ Η του οδηγού βάζει σε κίνδυνο την
των επιβατών.

Άσκηση 10

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα ουδέτερα ουσιαστικά που προέρχονται από τα ρήματα που δίνονται.



1. **αδικώ** Το έμεινε ατιμώρητο.




2. **τηλεφωνώ** Το ήταν απροσδόκητο.

3. **τηλεγραφώ** Το ήταν ακατανόητο.
4. **βογκώ, αγκομαχώ** Τα και τα των πληγωμένων με αναστάτωσαν.
5. **χτυπώ** Άκουσα δυνατά στην πόρτα.
6. **ελλείπω** Το που παρουσιάστηκε στο ταμείο ήταν αδικαιολόγητο.
7. **παθαίνω, μαθαίνω** Το μου έγινε
8. **μηνύω, ιδρύω** Το που έλαβα από το με αναστάτωσε.
9. **ενδύω** Πολλά χειμερινά έμειναν απούλητα.
10. **διαλείπω, διαλύω** Στο φτιάξαμε στο χημείο το



Άσκηση 11

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

1. το φορτ...ο  το φορ...ο
2. το μ...λι  το χαμομ...λι
3. το κεραμ...δι  το κρεμμ...δι



4. το ξ...δι  το ταξ...δι
5. το κτ...ριο  το διδακτ...ριο
6. το στέ...α  το στρέ...α
7. το σή...α  το σχή...α
8. το κό...α  το σώ...α
9. το ψέ...α  το βλέ...α
10. το διάλει...α  το διάλυ...α

Άσκηση 12

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα ή τα δίψηφα που λείπουν από τα παρακάτω ουδέτερα ουσιαστικά.

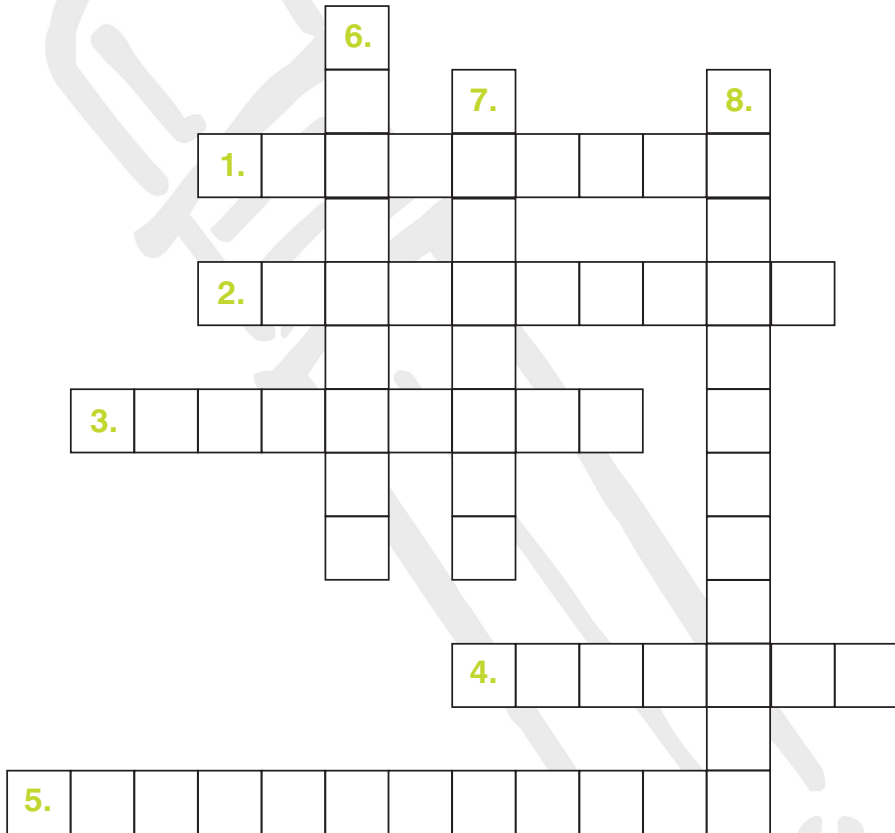


1. Τα σχολ...α των εφημερίδων ήταν σύντομα.
2. Τα σχολ...α της Αθήνας δεν είναι μονοθέσια.
3. Υπάρχουν σωμάτ...α ύλης που παραμένουν αόρατα.
4. Τα σωματ...α των οικοδόμων έχουν συγκέντρωση σήμερα.
5. Ο αξιωματικός επιθεώρησε τα φυλάκ...α του στρατοπέδου.
6. Στο υποθηκοφυλακ...ο τηρούνται αρχεία για τα ακίνητα.
7. Στο ψυγείο του κρεοπωλείου υπάρχουν αρκετά σφάγ...α.
8. Τα παλιά σφαγ...α έκλεισαν.
9. Το γέλ...ο, λένε, μακραίνει τη ζωή.
10. Το γελ...ο συνήθως προκαλεί περιφρόνηση.



Άσκηση 13

Λύσε το σταυρόλεξο με τη βοήθεια των ορισμών.



1. Αυτός που έχει τόλμη.
2. Αυτός που γλιστράει.
3. Αυτός που δεν έχει πατηθεί.
4. Αυτός που δεν έχει λυθεί.
5. Αυτός που ενοχλεί.
6. Επίθετο από το ρήμα κολλώ.
7. Επίθετο από το ρήμα μισώ.
8. Αυτός που αποτελείται από σπονδύλους.



Άσκηση 14

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα ή τα δίψηφα που λείπουν.

1. Ο στιγμι.....ος καφές μου αρέσει, όταν είναι άγλ.....κος.
2. Η ξύλ.....νη στέγη της βεράντας είναι ωρ.....α.
3. Η αποψ.....νή εμφάνιση του διάσ.....μου τραγουδιστή ήταν συγκλονιστική.
4. Ποιος είναι υπεύθ.....νος για τις φωτ.....νές επιγραφές του νυχτερ.....νού κέντρου;
5. Αγαπητέ μου φίλε, είσαι πρόθ.....μος να απαντήσεις με θετ.....κό τρόπο σε μια ευγεν.....κή πρόσκληση;
6. Η τελευτ.....α απόφαση του αρμόδ.....ου δικαστή αποκατέστησε μια κραυγαλ.....α αδικία.
7. Η βόρ.....α πλευρά του πέτρ.....νου τοιχώματος έχει διαβρωθεί και είναι επικίνδ.....νη.
8. Στάσ.....μη παραμένει η κατάσταση των θυμάτων του ισχ.....ρού σεισμού που έπληξε την ορ.....νή Κορινθία.
9. Χαρ.....πός και καμαρ.....τός ήταν ο Νίκος στην επίσημη παρέλαση.
10. Ζω.....ρές ήταν οι εκδηλώσεις του ανών.....μου πλήθους που είχε συγκεντρωθεί έξω από το Ζάππ.....ο Μέγαρο.



Άσκηση 15

Συμπλήρωσε τα φωνήεντα που λείπουν από τα επίθετα των παρακάτω κειμένων.

1. Ήταν μια φορά ένα καφετ... γατάκι με ωρ...α φουντ...τή ουρά.
Έτρεχε χαρ...πό στη γλυκ...ά του την κυρά, όταν καταλάβαινε
ότι μαγειρεύει νόστ...μο σπιτ...σιο φαγητό.

2. Κάποτε βαρέθηκε τη σπιτ...κή ζωή που δεν του προσέφερε
σπουδ...ες εμπειρίες και αποφάσισε να εγκαταλείψει την
αγαπ...τή του κυρά και το φιλ...κό του περιβάλλον. Νόμιζε ότι
στον έξω κόσμο θα ζούσε τις πιο γλυκ...ς συγκινήσεις.

3. Ο ν...ος δάσκαλος μου φαίνεται πολύ βλοσ...ρός. Έχει αστ...ο
πρόσωπο, πλακουτσ...τή μύτη, αρ...ά δόντια και φουντ...τά μαλ-
λιά. Αλλά είναι ενδιαφέρ...ν άνθρωπος, πολύ υπομονετ...κός και
του είμαστε ευγν...μονες.

4. Το δωμάτιο του εξοχ...κού μας σπιτιού έχει ωρ...α θέα και
απόλ...τη ησυχία. Για μένα όμως το πιο ενδιαφέρ...ν μέρος του
σπιτιού είναι το σκοτ...νό υπόγειο με τα παμπάλ...α βιβλία, τα
μαρμάρινα αγάλματα και τις παλ...ές φωτογραφίες.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ DVD-ROM ΝΕΑ ΛΟΓΟΜΑΘΕΙΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών σε -τής	13
Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών σε -της	13
Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών σε -μός	19
Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών σε -ώνας, -ωνας και -ονας	9
Ορθογραφία αρσενικών ουσιαστικών σε -ορας και -ήρας	9

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Ορθογραφία θηλυκών ουσιαστικών σε -α	21
Ορθογραφία θηλυκών ουσιαστικών σε -η και -ω	29

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ορθογραφία ουδετέρων ουσιαστικών σε -ο	31
Ορθογραφία ουδετέρων ουσιαστικών σε -ι	35
Ορθογραφία ουδετέρων ουσιαστικών σε -α	43
Ορθογραφία επιθέτων με αρσενικό σε -ος (1)	49
Ορθογραφία επιθέτων με αρσενικό σε -ος (2)	49

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Ορθογραφία παθητικών μετοχών	65
Ορθογραφία ρηματικών καταλήξεων σε -αι και -ε	68
Ορθογραφία ρημάτων α΄ συζυγίας	70



ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Ορθογραφία ρημάτων σε -(λ)λω	.82
Ορθογραφία της παραλήγουσας του αορίστου	.86
Ορθογραφία λέξεων που γράφονται με «ρ» ή «ρρ»	.91

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Καταλήξεις επιρρημάτων	.94
Ορθογραφία μετοχών σε -ωμένος	.62

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Διάκριση των που/πού, πως/πώς, ότι/ό,τι	.100
---	------

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Διάκριση των ποια/πια και ποιο/πιο	.106
Πάθη φωνηέντων	.109

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Συντομογραφίες – Ακρώνυμα	.126
Ορθογραφία αριθμητικών	.140
Το τελικό -ν	.146

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

Ορθογραφία ρημάτων και των παραγώγων τους	.75
Λέξεις ενωμένες σε μία λέξη	.120
Ορθογραφία παρωνύμων	.123

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Holton D., Mackridge P., Φιλιππάκη-Warburton E., *Γραμματική της Ελληνικής γλώσσας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1999.

Mackridge P., *Η Νεοελληνική Γλώσσα*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2000.

Γιαννακόπουλου Π., *Συντακτικό της Νεοελληνικής γλώσσας*, Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 1991.

Κλαίρης Χρ., Μπαμπινιώτης Γ., *Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.

Κριαράς Εμμ., *Νέο Ελληνικό Λεξικό*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1995.

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1998.

Λογομάθεια+, εκπαιδευτικό λογισμικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας, Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου, Αθήνα 1998.

Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, 2η έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα 2006.

Νεοελληνική Γραμματική, Αναπροσαρμογή της μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ο.Ε.Δ.Β., 1990.

Ρεπούσης Γ., *Οι βασικές δομές του συντακτικού της νέας ελληνικής γλώσσας*, Μεταίχμιο 2001.

Συντακτικό της Νέας Ελληνικής, Α΄, Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1991.

Τζάρτζανος Α., *Νεοελληνική Σύνταξις* (τόμος Α΄ και Β΄), Εκδόσεις αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1996.



Τομπαΐδης Δ., *Θέματα σύνταξης της Νεοελληνικής γλώσσας*, Κώδικας, 1994.

Τριανταφυλλίδης Μ., *Νεοελληνική Γραμματική*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1991.

Τσολάκης Χ., *Νεοελληνική Γραμματική*, 4η έκδοση, Κώδικας, Θεσσαλονίκη 1988.

Το Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ – Ε.Κ. «Αθηνά») είναι ερευνητικός και αναπτυξιακός οργανισμός εποπτευόμενος από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης. Δραστηριοποιείται στην ανάπτυξη της Γλωσσικής Τεχνολογίας και την υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας στον χώρο της επικοινωνίας ανθρώπου-μηχανής.

Το ΙΕΛ κινείται στους τομείς της επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, επεξεργασίας, σύνθεσης και αναγνώρισης φωνής, καθώς και γλωσσικής διδασκαλίας με την βοήθεια Η/Υ, σε συνδυασμό με θέματα του ελληνικού πολιτισμού. Παράλληλα, εκδίδει σειρές βιβλίων/λευκωμάτων, συλλογών επιστημονικών άρθρων που συμπληρώνουν και τεκμηριώνουν τα τεχνολογικά προϊόντα.

Ειδικότερα, όσον αφορά στα θέματα της Γλωσσικής Εκπαίδευσης, το ΙΕΛ δραστηριοποιείται στους εξής άξονες:

- διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας (λογομάθεια+, νέα λογομάθεια, Γλώσσα η Ελληνική: οι περιπέτειες των λέξεων, λογότοπος)
- διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (Λογονόσπηση, Ένας Ιππότης στο Κάστρο των Γραμμάτων, Ένας Ιππότης στο Κάστρο των Λέξεων)
- διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας (φιλογλωσσία+)
- διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας (σειρά Θύμισις: Ηρόδοτος+, Ομηρικά Έπη, Ανθολόγιο)
- διδασκαλία της ελληνικής νοηματικής γλώσσας (σειρά ΝΟΗΜΑ: Λεξικό της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, Παιδικό Λεξικό της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας)
- παράλληλη διδασκαλία μητρικής και δεύτερης γλώσσας (ΜΥΤΗ)

Για τα ανωτέρω θέματα έχει δημιουργήσει ειδικές πλατφόρμες λογισμικού.

ISBN 960-8191-41-6



9 789608 191419